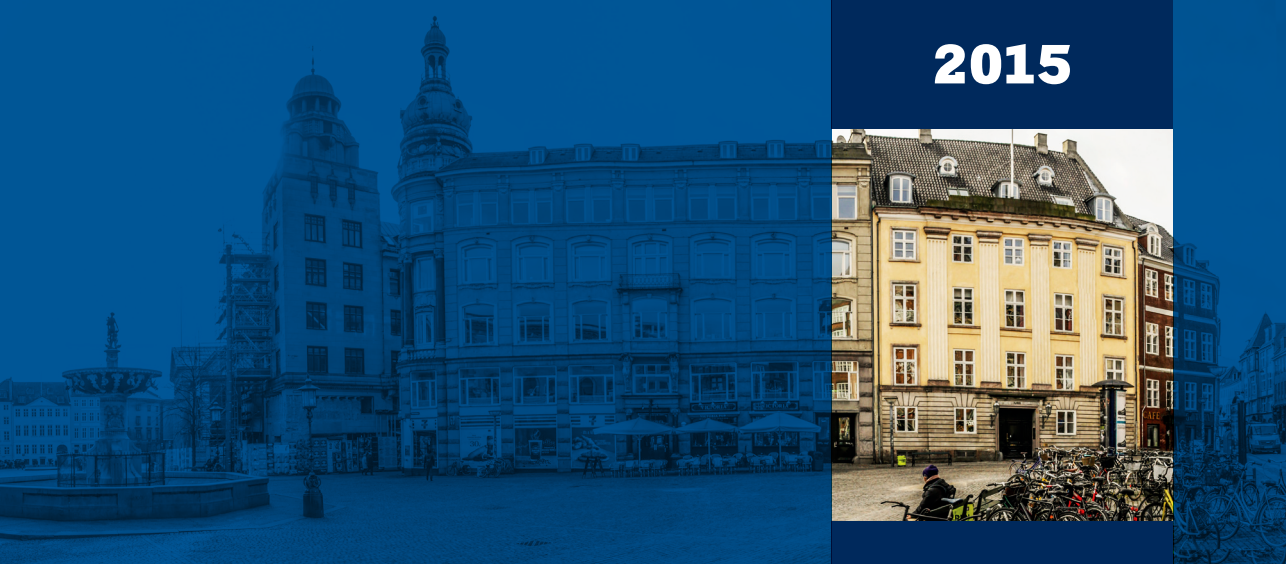

Folketingets Ombudsmands beretning

2015

TIL FOLKETINGET

I overensstemmelse med ombudsmandslovens § 11, stk. 1 og 2 (lovbekendtgørelse nr. 349 af 22. marts 2013), afgiver jeg hermed beretning for 2015.

København, marts 2016

JØRGEN STEEN SØRENSEN

Folketingets Ombudsmand
Gammeltorv 22
1457 København K

Publikationen kan købes hos:
Rosendahls-Schultz Distribution,
der har beretningen i kommission:

Rosendahls-Schultz Distribution
Herstedvang 10
2620 Albertslund
Tlf. 43 22 73 00
E-mail: distribution@rosendahls.dk

Beretningen kan hentes på ombudsmandens hjemmeside:
ombudsmanden.dk

Oplag: 2.000 eksemplarer
Sat med Adobe Caslon Pro/Scene Std
Trykt hos Rosendahls, København
Printed in Denmark 2016

Grafisk design
Conduce

Fotograf
Jasper Carlberg

ISSN 1902-0120

INDHOLDSFORTEGNELSE

2015 i ombudsmandsinstitutionen Folketingets Ombudsmand, Jørgen Steen Sørensen	6
Organisation	12
Ombudsmanden og de internationale konventioner Direktør Jonas Bering Liisberg	32
Når skolen skal klare paragrafferne Souschef Vibeke Lundmark	42
Grænser for ministres ”politiske kommunikation” Folketingets Ombudsmand, Jørgen Steen Sørensen	50
Ekstrahering – offentlighedslovens svære øvelse Kontorchef Lisbeth Adserballe og specialkonsulent Lise Puggaard	58
Øjenvidne til politiets tvangsudsendelser Chefkonsulent Klavs Kinnerup Hede	66
Fakta om tilsyn	72
ÅRET KORT	<hr/>
Året i tal	107
Regnskab 2015	121
Udvalgte ombudsmandsudtalelser	125
Nyheder offentliggjort i 2015	133

2015 | OMBUDSMANDS- INSTITUTIONEN

Jørgen Steen Sørensen
Folketingets Ombudsmand

En blind kvinde i kørestol fik frataget sin assistanceordning af kommunen. Det betød, at hun pludselig havde langt mindre hjælp til rådighed. Og det blev f.eks. svært for hende at komme ud af hjemmet og besøge familien.

Hendes historie stod i en fynsk lokalavis. Vi tog sagen op, og det viste sig, at noget var galt. Kommunen havde taget hjælpen fra hende på forkert grundlag. Hun fik den tilbage.

I et 2015 med bl.a. Eritrea-sag og flygtningeannonce i libanesiske aviser er der grund til at nævne den blinde kvinde fra Fyn. Hendes sag siger nemlig noget om den typiske sag i ombudsmandsinstitutionen.

Den typiske sag tager ikke store overskrifter. Den handler ikke om ministre og storpolitik. Den handler om helt almindelige mennesker, som har problemer med myndighederne. Det er de sager, der fylder hos os. Og sådan skal det være.

Vi har i 2015 haft flere sager end nogensinde. For at give et indblik i deres mangfoldighed har vi igen i år drysset korte omtaler ud over beretningen. Man kan f.eks. læse om en indisk avis, som skulle have inddrevet gæld hos en borger i Danmark. Det kunne vi ikke hjælpe med. Men man kan også læse om en pige, der skrev, at hun var ked af at bo hos sine forældre. Hun ville have hjælp til at flytte hjemmefra. Hun blev ringet op af en medarbejder i Børnekontoret og fik at vide, hvad hun kunne gøre. Hun fik også tilbudt hjælp med at kontakte kommunen.

Et samlet overblik over, hvad der skete i vores ca. 5.000 sager, kan man få på side 108. Opdelingen i tre hovedkategorier er ny:

- Undersøgelser
- Anden form for behandling og hjælp til borgerne
- Afvisninger af formelle grunde

Den blinde kvinde i kørestol hører til i første kategori. Pigen, der fik hjælp fra Børnekontoret, i anden kategori. Og den indiske avis i tredje kategori.

Tidligere var sagerne delt op i "realitetsbehandlede" og "afviste" sager. Det var misvisende. F.eks. "afviste" vi ikke i nogen meningsfuld forstand pigens, der ville flytte hjemmefra. Men sådan ville sagen være registreret i det gamle system, fordi den ikke førte til en stor juridisk "realitetsundersøgelse". Hvad den jo slet ikke lagde op til. Pigen skulle bare have hurtig hjælp.

Misforståelser som følge af et utidssvarende statistiksystem fik vi at mærke i begyndelsen af 2015, da Berlingske på forsiden konkluderede, at langt de fleste børn, der henvender sig til Børnekontoret, bliver afvist. Sandheden er, at ikke ét barn bliver afvist. De kommer tværtimod allerførst i køen. Men misforståelsen var grundlæggende vores egen skyld. Og den satte skub i tanker, som vi allerede længe havde haft, om et statistiksystem, der bedre forklarer, hvad vi egentlig gør i de enkelte sager.

Historien blev samtidig en god anledning til skærpet opmærksomhed om, hvem der gør hvad i det samlede børneombud (Børnerådet, Børns Vilkår og Børnekontoret). Børnerådet er børnenes fortalere. Børns Vilkår (BørneTelefonen) er børnenes indgangsdør. Og Børnekontoret tager sig af børns juridiske rettigheder. Man kan kalde det en børneombudsmand fordelt på tre institutioner. Det er faktisk en ordning med meget mening, som vi løbende og i fællesskab arbejder på at gøre endnu bedre.

De største overskrifter i 2015 blev nu ikke trukket af Børnekontoret, men af Eritrea-sagen og sagen om flygtningeannoncen i libanesiske aviser. Jeg trækker nogle fælles perspektiver op i artiklen "Grænser for ministres 'politiske kommunikation'".

I en helt anden boldgade var skolerne i centrum, da vi pegede på, at også elever i privatskoler har ret til at blive hørt, inden de f.eks. bliver bortvist. Det følger af FN's Børnekonvention, der ligesom andre internationale konventioner gennem

årene har fået større plads i ombudsmandsinstitutionen. Vores nye direktør, Jonas Bering Liisberg, giver et overblik i artiklen ”Ombudsmanden og de internationale konventioner”.

Også folkeskolerne har vi beskæftiget os med. Kan de f.eks. håndtere de regler, der gælder, når de skal træffe ubehagelige afgørelser over for deres elever? Det fortæller souschef Vibeke Lundmark om i artiklen ”Når skolen skal klare paragrafferne”.

Der er som bekendt delte meninger om den nye offentlighedslov. Vores opgave i ombudsmandsinstitutionen er at sikre, at brugerne – ikke mindst medierne – får den aktindsigt, som de nu engang har krav på. Det bruger vi fortsat mange kræfter på. I artiklen ”Ekstrahering – offentlighedslovens svære øvelse” forklarer kontorchef Lisbeth Adserballe og specialkonsulent Lise Puggaard en af lovens mest komplekse problemstillinger.

Endelig fortæller chefkonsulent Klavs Kinnerup Hede i ”Øjenvidne til politiets tvangsudsendelser” om vores tilsyn med udsendelser af udlændinge. Det er historien om en afghansk familie, der ikke ville tilbage til Kabul. Og om ombudsmandens rolle på et meget følsomt område.

God fornøjelse med beretningen.

SAG NR. 15/02230

I en avisartikel stod der, at politiet havde frataget tre udlændinge penge til betaling af bøder imod deres vilje. Det fremgik, at udlændingene var blevet anholdt for ulovlig indtrængen på en skoles område. Ombudsmanden undrede sig over historien og spurgte i en høring, hvad statsadvokaten eventuelt ville foretage sig i sagen.

Statsadvokaten bad politiet om en redegørelse. Politiet forklarede, at det bl.a. var blevet indskærpet, at politiet ikke må tage penge fra anholdte uden deres accept. Statsadvokaten anbefalede politiet at nedskrive de indskærpede retningslinjer og udbrede kendskabet til dem. Desuden bad statsadvokaten politiet om at indbringe de tre udlændinges konkrete bødesager for retten.

Ombudsmanden afsluttede i lyset af disse initiativer sin undersøgelse.

Ombudsmandens medarbejdere følger nyhedsstrømmen og læser bl.a. dagligt et bredt udsnit af landets aviser. Det sker adskillige gange hvert år, at ombudsmanden rejser sager på baggrund af omtale i aviser eller andre medier.

SAG NR. 15/03998 OG 15/04506

En far, som ikke havde fået tilkendt forældremyndighed over sin datter i Statsforvaltningen, klagede til ombudsmanden. Han skrev bl.a., at Statsforvaltningen havde undladt at orientere og partshøre ham, og at han var blevet stillet ringere end moren ved forhandlinger. Faren klagede også til Statsforvaltningen, som afviste at genoptage sagen om forældremyndighed, bl.a. fordi den snart skulle for retten.

Ombudsmanden afviste også klagen, med henvisning til at spørgsmålet om forældremyndighed skulle behandles af en domstol, og at det ville give faren lejlighed til at udtrykke sin utilfredshed med Statsforvaltningen.

Ombudsmanden kan ikke behandle klager over domme og domstole – derfor afviser ombudsmanden også at behandle klager over forhold, som forventes at blive bragt for en domstol.

SAG NR. 15/05393

Ombudsmanden har igennem flere år været i kontakt med en statslig iransk organisation, GIO, som fører tilsyn med den offentlige forvaltning og bl.a. har til formål at bekæmpe korruption. Der har været tale om at indlede et tættere samarbejde om, hvordan man arbejder som offentlig kontrolinstans. Det førte til, at GIO bad ombudsmanden om at levere fagligt indhold til et seminar om håndtering af klager over den offentlige forvaltning.

En medarbejder fra ombudsmandens kontor stod for seminaret, som foregik i Teheran og varede to dage. Der deltog omkring 80 medarbejdere fra GIO i seminaret, og de lyttede interesseret og stillede mange spørgsmål. De var især optaget af, hvordan det i Danmark sikres, at ingen er hævet over kontrol, og der blev f.eks. spurgt til, hvem der behandler klager over folketingsmedlemmer og dommere, om ombudsmanden er uafhængig af Folketinget, og om man kan klage over ombudsmanden og hans medarbejdere.

Ombudsmanden har en aftale med Udenrigsministeriet om at indgå i samarbejdsprojekter med lande, som ønsker at udvikle og styrke deres demokratiske institutioner. I 2015 indgik ombudsmanden også en særlig aftale med Udenrigsministeriet om samarbejde med Kina.

SAG NR. 15/01399

En landmand var utilfreds med, at kommunen krævede et gebyr på 165.000 kr. for en byggetilladelse, der få måneder senere kun ville koste 7.000 kr. på grund af ændringer i reglerne. Landmanden mente, at kommunen burde have gjort ham opmærksom på de nye regler.

Landmanden var ikke blevet oplyst om, at han inden fire uger kunne klage til Statsforvaltningen.

Ombudsmanden mente, at Statsforvaltningen burde have lejlighed til at tage stilling til, om landmandens frist for at klage var udløbet. Der var gået mere end fire uger, siden landmanden fik kommunens afgørelse, men klagefristen gælder først, når der er givet klagevejledning. Ombudsmandens behandling af sagen førte til, at Statsforvaltningen behandlede klagen, selv om den var indgivet mere end fire uger efter kommunens afgørelse.

Alle har adgang til at klage til ombudsmanden, og de elektroniske klageskemaer på ombudsmandens og Børnekontorets hjemmesider gør det nemt at klage. I 2015 modtog ombudsmanden 770 klager via klageskema.

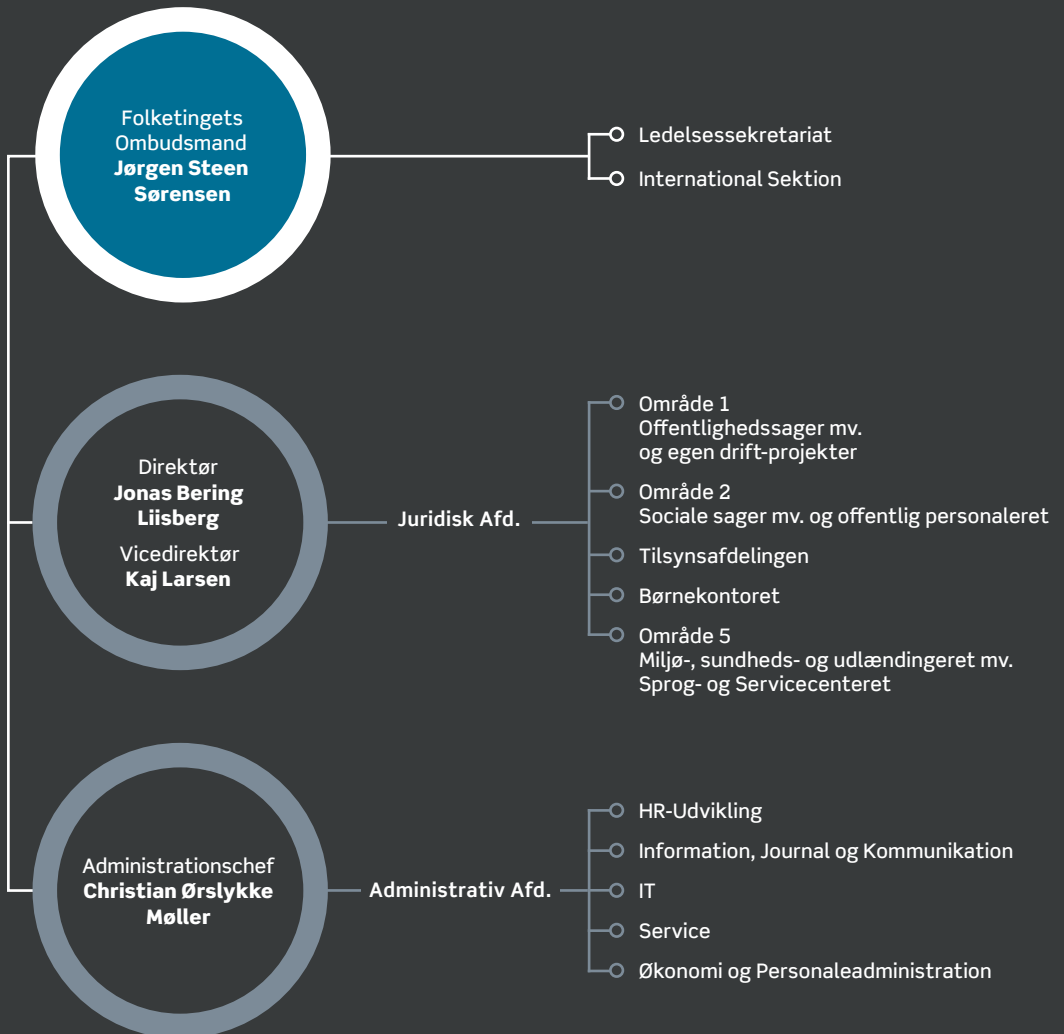

ORGANISATION

DIREKTION

AFDELINGER

Administrationschef
Christian Ørslykke Møller

Direktør
Jonas Bering Lisberg

Folketingets Ombudsmand
Jørgen Steen Sørensen

Vicedirektør
Kaj Larsen

Pr. 31. december 2015

LEDELSESSEKRETARIAT OG INTERNATIONAL SEKTION

Ledelsessekretariat

Kommitteret Jens Møller
Kommitteret Jon Andersen
Kommunikationskonsulent Jacob Berner Moe
Ledelseskoordinator Kristine Holst Hedegaard
Kontorfuldmægtig Jannie Svendsen

International Sektion

Chefkonsulent Klavs Kinnerup Hede
Specialkonsulent Christian Ougaard

Pr. 31. december 2015

OMRÅDE 1
- OFFENTLIGHEDSSAGER MV.
OG EGEN DRIFT-PROJEKTER

Områdechef Karsten Loiborg
Kontorchef Lisbeth Adserballe
Souschef Christina Ladefoged
Specialkonsulent Lise Puggaard
Specialkonsulent Michael Gasbjerg Thuesen
Fuldmægtig Janne Lundin Vadmand
Fuldmægtig Karina Sanderhoff
Fuldmægtig Kirsten Broundal
Fuldmægtig Linette Granau Winther
Fuldmægtig Pi Lundbøl Stick
Studertermedhjælper Julie Stehr Ishøj
Studertermedhjælper Lea Bruun
Ekstern konsulent, professor, dr.jur. Jan Pedersen,
Aarhus Universitet

Centrale arbejdsområder

- Offentlighedssager
- Skatter, afgifter, inddrivelse mv.
- Markeds- og forbrugerforhold, selskaber mv.
- Valg, personregistrering, våben, pas, procesbevillinger mv.
- Transport, kommunikation, veje, færdsel mv.
- Uddannelse og forskning
- Kirke og kultur
- Egen drift-projekter
- Særlige faglige opgaver

OMRÅDE 2
- SOCIALE SAGER MV.
OG OFFENTLIG PERSONALERET

Områdechef Kirsten Talevski
Kontorchef Susanne Veiga
Fungerende souschef Marjanne Kalsbeek
Specialkonsulent Elizabeth Bøggild Nielsen
Fuldmægtig Ann Thagård Gregersen
Fuldmægtig Camilla Bang
Fuldmægtig Christoffer Bruus
Fuldmægtig Mette Kildegaard Hansen
Fuldmægtig Pernille Helsted
Fuldmægtig Peter Kersting
Studentermedhjælper Julie Schultz
Studentermedhjælper Louise Strøyer Jensen

Centrale arbejdsområder

- Social- og arbejdsmarkedsret
- Offentlig personaleret

Pr. 31. december 2015

Afdelingschef Morten Engberg
Souschef Erik Dorph Sørensen
Souschef Stine Marum
Fuldmægtig Camilla Schroll
Fuldmægtig Mai Gori
Fuldmægtig Marta Warburg
Fuldmægtig Mette Vestentoft
Fuldmægtig Morten Bech Lorentzen
Fuldmægtig Nina Melgaard Ringsted
Fuldmægtig Ulrik í Hjöllum
Handicapkonsulent Anders J. Andersen
Overassistent Jeanette Hansen
Studentermødjhjælper Mia Larsen
Studentermødjhjælper Thea Flem Dethlefsen

**Tilsynsafdelingen leder embedets
tilsynsvirksomhed, der især omfatter:**

- Fængsler
- Arresthuse
- Kriminalforsorgens pensioner
- Detentioner
- Psykiatriske afdelinger
- Sociale og socialpsykiatriske botilbud
- Ligebehandling af mennesker med handicap
- Tvangsmæssig udsendelse af udlændinge

**Tilsynsafdelingen behandler især
konkrete sager om:**

- Straffuldbyrdelse og varetægtsfængsling
- Politi og straffesager
- Psykiatri
- Sociale institutioner

Kontorchef Bente Mundt
Souschef Mette Ravn Jacobsen
Specialkonsulent Ulla Birgitte Frederiksen
Børnesagkyndig Irene Rønn Lind
Specialkonsulent Rikke Ilona Ipsen
Fuldmægtig Hanne Nørgård
Fuldmægtig Mai Vestergaard
Studentermedhjælper Christopher Gjerding

Pr. 31. december 2015

Børnekontoret afholder tilsynsbesøg i offentlige og private børneinstitutioner, f.eks.:

- Sociale institutioner og private opholdssteder for døgnnabrakte børn
- Plejefamilier
- Skoler, herunder privatskoler
- Asylcentre
- Børneafdelinger på hospitaler og børnepsykiatriske afdelinger
- Daginstitutioner

Børnekontoret behandler især konkrete sager om:

- Hjelpeforanstaltninger for børn og unge
- Sociale serviceydelser til børn
- Familieret (samvær mv., bidrag og adoption)
- Folke-, efter- og friskoler
- Børneinstitutioner
- Andre sager, der særligt vedrører børns rettigheder

OMRÅDE 5

- MILJØ-, SUNDHEDS- OG UDLÆNDERET MV.
- SPROG- OG SERVICECENTERET

Kontorchef Johannes Martin Fenger
 Souschef Jørgen Hejstvig-Larsen
 Souschef Vibeke Lundmark
 Fuldmægtig Kristine Holst Hedegaard
 Fuldmægtig Lykke Leth Nielsen
 Fuldmægtig Morten Juul Gjermundbo
 Fuldmægtig Sofie Hedegaard Larsen
 Fuldmægtig Tina Andersen
 Studentermedhjælper Cecilie Rahbek

Centrale arbejdsområder

- Miljø og planlægning
- Byggeri og boliger
- Energi
- Fødevarer og landbrug
- Kommuner og regioner mv.
- Sundhedsvæsen ekskl. psykiatri
- Udlændinge
- Person- og navneret, fonde og arv

Sprog- og Servicecenteret

Souschef Vibeke Lundmark
Kontorfuldmægtig Lisbeth Nielsen
Overassistent Gurli Søndergaard
Overassistent Marianne Anora Kramath Jensen

Centrale arbejdsområder

- Oversættelse (engelsk og tysk)
- Korrekturlæsning
- Tolkeformidling
- Produktionsstatistik
- Klagebekræftelse
- Besvarelse af henvendelser sendt til orientering

Centrale arbejdsområder

- Den årlige beretning
- Økonomi og personale
- Kontrakter og indkøb
- HR-udvikling
- Organisationsudvikling
- Information og kommunikation
- IT
- Service og vedligehold
- Journal

Administrationschef Christian Ørskykke Møller

HR-Udvikling

HR- og udviklingschef Lisbeth Kongshaug

Information, Journal og Kommunikation

Informationskonsulent Karen Nedergaard

Referent Eva Jørgensen

Referent Julie Gjerrild Jensen

Overassistent Anne Mathilde Chavez Svendsen

Overassistent Birgit Kehlet-Hansen

Overassistent Denise Schärfe

Overassistent Harriet Lindegaard Hansen

Overassistent Olga Bardenshtein

IT

IT-administrator Seyit Ahmet Özkan
IT-driftsmedarbejder Uffe Larsen

Service

Serviceleder Jeanette Schultz
Receptionist Lisbet Pedersen
Driftsmedarbejder Flemming Wind Lystrup
Driftsmedarbejder Niels Clemmensen
Husbetjent Annitta Lundahl
Husbetjent Charlotte Jørgensen
Husbetjent Kirsten Morell
Husbetjent Pia Beck
Husbetjent Suphaporn Nielsen

Økonomi og Personaleadministration

Controller Torben Frimer-Larsen
Fuldmægtig Mette Vestentoft
Serviceleder Jeanette Schultz
Kontorfuldmægtig Jannie Svendsen
Kontorfuldmægtig Lone Gundersen
Overassistent Neel Bjellekjær

Pr. 31. december 2015

SAG NR. 14/05441

Videnskabelige artikler har ofte flere forfattere – men bliver der klaget over en af forfatterens arbejde, har de andre forfattere ikke partsstatus og får dermed ikke besked om klagen.

Det klagede en forsker til ombudsmanden over: Han havde ad omveje fundet ud af, at Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (UVVU) havde modtaget en klage over en af hans kollegers arbejde i bl.a. artikler, hvor han selv stod som førsteforfatter.

Ombudsmanden bad UVVU tage stilling til, om medforfattere burde have partsstatus. Det mente UVVU ikke – til gengæld ville myndigheden fremover give medforfattere til artikler besked om klager over det videnskabelige arbejde udført af andre, som har medvirket til de pågældende artikler.

Når ombudsmanden tager en sag op til behandling, undersøger han bl.a., om myndighederne har fulgt de relevante regler – det gælder f.eks. de regler for myndighedernes arbejde, som findes i forvaltningsloven.

SAG NR. 15/01084

Efter at arbejdsmiljøet i en af Statsforvaltningens afdelinger var blevet vurderet, opfordrede en interesseorganisation ombudsmanden til at undersøge alle myndighedens børne- og familiesager. Statsforvaltningen havde fået besked på at forbedre det psykiske arbejdsmiljø, og interesseorganisationen var på den baggrund bekymret for, om kvaliteten af myndighedens sagsbehandling var i orden.

Ombudsmanden svarede, at han ikke mente, der var grundlag for en generel undersøgelse. Han skrev også, at ombudsmandens hovedopgave er at tage stilling til konkrete afgørelser.

Ombudsmanden har mulighed for at foretage generelle undersøgelser af en myndigheds behandling af sager – på baggrund af en klage eller på eget initiativ. Den slags undersøgelser foretages sjældent, bl.a. fordi de tager meget tid fra den løbende klagesagsbehandling.

SAG NR. 15/01190

Da medarbejdere fra ombudsmandens tilsynsafdeling besøgte en psykiatrisk afdeling, fortalte en patient, at hun ikke kunne få svar på en ansøgning om aktindsigt i sin patientjournal.

Besøgsholdet tog spørgsmålet op med ledelse og personale på afdelingen. Det viste sig, at personalet mente, de kunne nægte patienten aktindsigt af lægelige grunde. Besøgsholdet gjorde opmærksom på, at reglerne var blevet ændret. Det var nu ikke længere tilladt at give psykiatriske patienter afslag på aktindsigt i deres patientjournal, medmindre journaloplysningerne var fra før 2010.

Ombudsmanden kommer på tilsynsbesøg i mange forskellige slags institutioner. Formålet er at undersøge forholdene for de mennesker, som bor i eller dagligt benytter institutionen. I 2015 tog ombudsmandens medarbejdere sammenlagt på tilsynsbesøg 49 gange.

SAG NR. 15/00751

Hvordan afvejer man retten til et familieliv over for hensynet til retshåndhævelsen? Direktoratet for Kriminalforsorgen lod det sidste veje tungest, da direktoratet afslog en anmodning om udgang fra en langtidsindsat, der ønskede at deltage i en vigtig familiebegivenhed. I afslaget fremhævede direktoratet bl.a. de meget alvorlige forbrydelser, manden var dømt for.

Mandens advokat klagede til ombudsmanden over afslaget. Hun skrev bl.a., at det retshåndhævelseshensyn, direktoratet brugte som argument, var abstrakt og udokumenteret, så længe manden ikke fik bevilget udgang og dermed lejlighed til at vise, at direktoratets indvendinger ikke var holdbare.

Ombudsmanden svarede, at han havde besluttet ikke at undersøge sagen nærmere. Det var ikke i strid med reglerne at afslå mandens ønske om udgang – og der var heller ikke andet i direktoratets sagsbehandling, som ombudsmanden mente, han ville kunne kritisere.

Efter ombudsmandslovens § 16, stk. 2, kan ombudsmanden vælge at afslutte en sag uden høring af myndigheden, hvis klagen ikke giver anledning til kritik eller henstilling.

OMBUDSMANDEN OG DE INTERNATIONALE KONVENTIONER

Ombudsmanden er i de seneste år blevet særlig vogter over flere internationale konventioner. De nye opgaver rejser bl.a. spørgsmålet om, hvor tæt ombudsmanden kan gå på Folketinget.

Jonas Bering Lüsberg
Direktør

Folketinget og regeringen har i løbet af de seneste 10 år ved lov og beslutninger givet ombudsmanden en række særlige opgaver eller "mandater" for at sikre, at Danmark opfylder internationale forpligtelser på menneskerettighedsområdet.

Disse særopgaver er blevet tilføjet institutionens portefølje i forholdsvis ubemærketthed. To af opgaverne er særdeles centrale og omfattende. Den ene vedrører forebyggelse af tortur og andre former for grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf under FN's Torturkonvention, den anden beskyttelsen af børns rettigheder under FN's Børnekonvention.

Opgaverne ligger på mange måder i naturlig forlængelse af ombudsmandens klassiske funktion som forudset i grundloven fra 1953, dvs. som kontrol på Folketingets vegne med den udøvende magts lovmæssige forvaltning og behandling af borgerne.

Men de særlige opgaver lægger også noget ekstra til ombudsmandens arbejde og klassiske funktion. Opgaverne er med til at gøre ombudsmanden til en aktør og en stemme i nye internationale sammenhænge, f.eks. i forhold til de FN-komiteer, som overvåger, at landene overholder konventionerne.

I 2015 har ombudsmanden således for første gang bidraget skriftligt, og ved fremmøde, til FN's Torturkomité's periodiske eksamination af den danske regering. En tilsvarende proces ventes at finde sted i 2016-17 for Børnekonventionens vedkommende.

Arbejdet herhjemme med at sikre konventionernes effektive opfyldelse er også specielt ved, at opdraget fra Folketinget og regeringen forudsætter et meget tæt samarbejde med andre uafhængige danske organisationer og institutioner.

På den måde er ombudsmanden ikke længere helt så meget en ”ensom ulv”, f.eks. i forbindelse med besøg i fængsler og institutioner, men indgår i permanente samarbejdsrelationer med organisationer som Institut for Menneskerettigheder og DIGNITY – Institut Mod Tortur samt for børnesagernes vedkommende derudover Børnerådet og Børns Vilkår.

OMBUDSMANDEN HAR EN LANG HISTORIE MED INTERNATIONAL RET

Også før ombudsmanden fik disse nye opgaver, indgik internationale konventioner i bedømmelsesgrundlaget for ombudsmandens kontrol og tilsyn. Og det gør de fortsat uafhængigt af de særlige opgaver.

Faktisk var Folketingets Ombudsmand nok blandt de første prøveinstanser i Danmark, som inddrog den internationale menneskeret i bedømmelsen af en forvaltningsakts lovlighed.

Helt tilbage i 1982, i en sag om udvisning af en thailandsk kvinde, der opholdt sig i Danmark med to mindreårige børn, gjorde ombudsmanden opmærksom på, at artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, som dengang endnu ikke var indarbejdet i dansk ret, skulle tages i betragtning af udlændingemyndighederne (FOB 1982.156).

Også i sin tilsynsvirksomhed med fængsler og institutioner inden for psykiatrien mv. har ombudsmanden tilbage fra 1970’erne inddraget internationale regelsæt, herunder ikke-bindende retningslinjer.

OMBUDSMANDENS SÆRLIGE INTERNATIONALE OPGAVER

2007

Forebyggelse af tortur: FN’s Konvention mod Tortur og Anden Grusom, Umenneskelig eller Nedværdigende Behandling eller Straf er fra 1984.

Parterne til Torturkonventionen blev i 2002 enige om en tilhørende valgfri protokol (OPCAT, Optional Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment). Protokollen pålægger de deltagende stater at etablere et system med regelmæssige besøg af uafhængige instanser på steder, hvor folk er berøvet deres frihed, for at forebygge tortur mv. De enkelte stater skal etablere en eller flere instanser til forebyggelse af tortur mv., en såkaldt national forebyggelsesmekanisme.

Danmark ratificerede OPCAT i 2004, og i 2007 blev Folketingets Ombudsmand udpeget til at være Danmarks nationale forebyggelsesmekanisme. Som forudsat af Folketinget bidrager organisationen DIGNITY – Institut Mod Tortur (tidligere Rehabiliterings- og Forskningscenter for Torturofre) og Institut for Menneskerettigheder aktivt til den nationale forebyggelsesmekanismes daglige arbejde.

Det skete bl.a. i forbindelse med et inspektionsbesøg i 1975 på Ebberødgård, en institution under den daværende Åndssvageforsorg, hvor ombudsmanden i sin rapport om institutionens lukkede afdelinger konkluderede, bl.a. med henvisning til en FN-erklæring om mentalt retarderede personers rettigheder, at "[k]lienterne lever under forhold, som, vurderet ud fra humanitære synspunkter og (...) ellers anerkendte forestillinger om menneskebehandling på institutioner, efter min mening må anses for uforsvarlige" (FOB 1975.571).

Internationale regler udgør på forskellige måder bestanddele af dansk ret og indgår dermed naturligt i ombudsmandens virksomhed på samme måde som for andre retsanvendende myndigheder i Danmark, f.eks. domstolene. Særlig vigtige i den sammenhæng er EU's traktater og EU-lovgivning, som har umiddelbar gyldighed i Danmark, samt Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, som i 1992 blev inkorporeret ved lov i dansk ret.

Også andre internationale forpligtelser, som Danmark har påtaget sig, men som ikke har med EU at gøre eller er inkorporeret ved lov, er relevante ved fastlæggelsen af gældende dansk ret. Det gælder f.eks. Torturkonventionen, Børnekonventionen og Handicapkonventionen, som alle er tiltrådt af Danmark, og som alle danske myndigheder derfor har pligt til at medvirke til opfyldelsen af.

Disse konventioner indgik også i ombudsmandens arbejde, før han fik de særlige opgaver. Som eksempel kan det nævnes, at ombudsmanden i en udtalelse fra 2009 foretog en indgående undersøgelse af Børnekonventionen og Handicapkonventionen for at vurdere, om forældrene til en 13-årig dreng med infantil autisme havde ret til at fravælge en kommunes specialskoletilbud (FOB 2009 18-1).

>>

2010

Ligebehandling af personer med handicap: Ombudsmanden følger med i spørgsmål om ligebehandling af mennesker med handicap og påtaler eventuelle problemer, når han har kompetence til det. Det har Folketinget bedt om – senest da Folketinget gennemførte FN's Handicapkonvention i 2010.

Samtidig udpegede Folketinget Institut for Menneskerettigheder til at fremme, beskytte og overvåge gennemførelsen af konventionen. Denne opgave løser Institut for Menneskerettigheder sammen med Det Centrale Handicapråd og Folketingets Ombudsmand.

SKAL OMBUDSMANDEN OGSÅ KONTROLLERE FOLKETINGET?

Ombudsmandens nye internationale opgaver har i nogle sammenhænge rejst spørgsmålet, om Folketingets Ombudsmand skal til at overvåge den lovgivende magt og dermed også ombudsmandens egen hvervgiver, Folketinget.

Det korte svar er nej. Men problemstillingen er central og fortjener at blive forklaret lidt nærmere:

Ombudsmandens funktion som konventionsvogter i forhold til forebyggelse af tortur og beskyttelse af børns rettigheder består først og fremmest i at sikre, at myndighederne overholder konventionerne inden for rammerne af dansk lovgivning. Det er klassisk ombudsmandsarbejde med konkrete sager og besøg på institutioner. Ombudsmanden kan dermed stå på den autoritet og legitimitet, som embedet har opbygget igennem de seneste 60 år.

De mere retspolitiske og rådgivningsprægede opgaver i forhold til lovgivningsmagten varetages af andre instanser, der er sat i verden med det formål. Det er bl.a. ombudsmandens samarbejdspartnere i forhold til FN's Torturkonvention (Institut for Menneskerettigheder og DIGNITY) og FN's Børnekonvention (Børnerådet og Børns Vilkår samt Institut for Menneskerettigheder). Ombudsmanden afgiver efter fast praksis ikke hørings svar til lovforslag, medmindre der er tale om forslag, der berører embedets egne forhold. Den praksis består.

Men hvad nu, hvis Folketinget vedtager en lov, der efter nærmere bedømmelse rejser problemer i forhold til konventionerne? Hvad vil ombudsmanden så gøre?

OMBUDSMANDENS SÆRLIGE INTERNATIONALE OPGAVER

2011 **Tilsyn med udsendelser af udlændinge:** Som led i opfyldelsen af Danmarks forpligtelser i Schengen-samarbejdet har Folketinget og regeringen i 2011 med en ændring af udlændingeloven givet ombudsmanden til opgave at føre et særligt tilsyn med politiets tvangsmæssige udsendelser af udlændinge fra lande uden for EU.

Opgaven har bl.a. ført til et tættere samarbejde med EU's ombudsmand, andre nationale ombudsmænd i EU med samme opgave som Folketingets Ombudsmand samt EU's grænseagentur, Frontex.

Se også artiklen "Øjenvidne til politiets tvangsudsendelser", side 66-71.

Det ligger fast, at ombudsmandens kompetence ikke omfatter Folketingets virksomhed. F.eks. kan ombudsmanden ikke tage stilling til, om en lov vedtaget af Folketinget er i strid med grundloven.

Men ombudsmanden kan godt – med ombudsmandsloven i hånden – henlede en ministers og Folketingets opmærksomhed på en lov eller retstilstand, der ikke stemmer overens med Danmarks internationale forpligtelser og derfor muligvis kræver en lovændring. Det er sjældent, det sker. Men det er sket.

Et ældre eksempel er en sag fra 1995 om Arbejdsformidlingens påståede medvirken til racediskrimination i strid med internationale konventioner, herunder FN's Racediskriminationskonvention. Her bemærkede ombudsmanden bl.a., at ”der [var] belæg for at overveje”, om de internationale forpligtelser, som den danske stat havde påtaget sig for at udrydde private arbejdsgiveres racediskrimination, burde udfyldes gennem lovgivning, hvis arbejdsmarkedets organisationer ikke længere havde fuld kontrol over situationen (FOB 1995.46). Anbefalingen var medvirkende til, at Danmark i 1996 fik en lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet.

EN TUNGERE OG STÆRKERE VÆRKTØJSKASSE

Da ombudsmanden fik opgaven med Børnekontoret i 2012, blev det fremhævet særlig tydeligt i ombudsmandsloven, at ombudsmanden skal gøre Folketinget og vedkommende minister opmærksom på det, hvis en lov ikke lever op til Børnekonventionen (ombudsmandslovens § 12, stk. 2).

>>

2012

Beskyttelse af børns rettigheder: FN's Konvention om Barnets Rettigheder fra 1989 blev ratificeret af Danmark i 1991.

Børnekonventionen stiller (modsat Torturkonventionens protokol) ikke udtrykkeligt krav om en særlig uafhængig børneinstans. Men FN's Børnekomité har igennem flere år anbefalet at etablere sådanne instanser. I 2011 fremsatte komiteen en specifik anbefaling til Danmark om, at man i tillæg til den uafhængige, tværfaglige fortalermyndighed Børnerådet etablerede en særlig ”facilitet” inden for det eksisterende ombudsmandssystem.

Anbefalingen førte i 2012 til etableringen af et Ombudsmandens Børnekontor, som sammen med Børnerådet og Børns Vilkår udgør et børneombud i Danmark. Institut for Menneskerettigheder har som national menneskerettighedsinstitution også en vigtig rolle med hensyn til overvågning af konventionens efterlevelse i Danmark.

En umiddelbar læsning af den bestemmelse kunne måske give det indtryk, at ombudsmanden fremover skal overvåge og prøve Folketingets og regeringens lovgivningsarbejde fra forslagsstadiet, når det gælder børns rettigheder. Og foretage abstrakte prøvelser af lovgivningens forenelighed med Børnekonventionen efter vedtagelsen.

Det er ikke tilfældet. I bemærkningerne til lovforslaget nævnes det, at Børnerådet og Institut for Menneskerettigheder allerede varetager opgaven som høringspart på lovforslag. Ombudsmandens opgave er at kontrollere forvaltningen samt private institutioner mv., som varetager opgaver umiddelbart i forhold til børn. Bestemmelsen har til formål at fremhæve, at hvis ombudsmanden som led i sit arbejde støder på områder, hvor gældende dansk ret ikke matcher Børnekonventionen, forventes han at prikke Folketinget og regeringen på skulderen.

Det skete i en sag fra 2015, som rejste spørgsmålet, om børn på privatskoler ikke også har krav på partshøring, inden de bliver bortvist eller udskrevet.

Ombudsmanden rejste sagen over for Undervisningsministeriet efter at have fået en række klager fra forældre. Han fremhævede i den forbindelse sin særlige pligt til at gøre opmærksom på mangler ved lovgivningen i forhold til Danmarks internationale forpligtelser under FN's Børnekonvention.

Ombudsmanden vurderede, at hullet i lovgivningen var problematisk i forhold til Børnekonventionens artikel 12 om børns ret til at blive hørt og inddraget. Han understregede, at ministeriet havde ansvaret for at sikre, at konventionen fremover blev efterlevet af de private skoler, om nødvendigt gennem lovgivning.

Ministeriet vurderede, at en vejlednings- og informationsindsats over for skolerne i første omgang ville være tilstrækkelig til at sikre barnets ret til at blive hørt. Det noterede ombudsmanden sig og udtalte samtidig, at han ville være meget opmærksom på, om problemet også bliver løst i praksis (FOB 2015-53).

International ret har i årtier været en del af ombudsmandens juridiske værktøjskasse. De særlige opgaver i forhold til udvalgte konventioner og regelsæt har givet ombudsmanden nye samarbejdspartnere og roller, både herhjemme og ude, og har gjort værktøjsskassen i det daglige arbejde både tungere og stærkere.

SAG NR. 15/00329

Da en enlig kvinde tilbød husly til en gammel ven, fik det negative konsekvenser for hendes økonomi: Ankestyrelsen vurderede, at kvinden levede i et ægteskabslignende forhold med sin ven, hvor de begge bidrog til den fælles husførelse og havde de samme fordele som samlevende. Ankestyrelsen nedsatte derfor bl.a. hendes pension. Samtidig skulle hun tilbagebetale en del af de ydelser, hun havde modtaget, siden venen flyttede ind.

Kvinden sagde selv, at hun blot gav logi til sin ven, som var syg og hjemløs. Hun havde ikke nogen fordele ved at have ham boende – tværtimod var der både besvær og udgifter forbundet med arrangementet.

Ombudsmanden spurgte bl.a. Ankestyrelsen om, hvilke fordele styrelsen mente, kvinden opnåede ved at have venen boende. Ankestyrelsen genoptog sagen og nåede frem til, at kvinden ikke havde nogen fordel ved at give venen husly, og at hun stadig skulle betragtes som enlig.

Ombudsmandens høring kan være et skridt mod en endelig udtalelse med kritik. Nogle gange vælger en myndighed dog at genoptage sagen på grund af spørgsmålene i høringen. I de tilfælde skriver ombudsmanden ikke en egentlig udtalelse.

SAG NR. 15/01276

En ung pige skrev i et klageskema på Børnekontorets hjemmeside, at hun var ked af at bo hos sine forældre. Hun skændtes med dem hele tiden, og de lyttede ikke til hende. "De hører kun sig selv", skrev pigen, som gerne ville have hjælp til at flytte hjemmefra.

En medarbejder fra Børnekontoret ringede pigen op, som pigen havde bedt om. Medarbejderen fortalte, at ombudsmanden ikke kan behandle klager over forældre, men meget gerne hjælper med at kontakte kommunen, hvor pigen eventuelt ville kunne få hjælp til at flytte hjemmefra. Medarbejderen foreslog dog også pigen at ringe til BørneTelefonen og dér søge støtte til at løse konflikten med forældrene. Det forslag tog pigen godt imod.

Børnekontoret udgør sammen med Børnerådet og Børns Vilkår (BørneTelefonen) det samlede "børneombud". Hver instans har sin styrke. BørneTelefonen er udpeget som den primære indgangsdør for børn og unge.

SAG NR. 15/02323

En borger følte sig umyndiggjort og uretfærdigt stemplet som dårlig betaler, da Udbetaling Danmark besluttede at udbetale hans boligstøtte til det boligselskab, han boede i, frem for hans egen konto. Han klagede derfor til ombudsmanden. Men da reglerne på området gav Udbetaling Danmark hjemmel til den nye ordning, mente ombudsmanden ikke, at han havde grund til at gå ind i sagen.

I 2015 blev 59 sager afvist med henvisning til ombudsmandens inkompetence over for Folketinget – herunder love og regler, der er vedtaget af Folketinget.

SAG NR. 15/01278

Trafikstyrelsen sendte en bøde til en borger, fordi han ikke havde overholdt fristen for enten at få sin bil synet eller afmelde den. Men borgeren havde ikke modtaget den oprindelige indkaldelse til syn og blev først klar over, at bilen skulle synes, da han modtog Trafikstyrelsens rykker.

Som svar på borgerens klage over bøden skrev styrelsen, at synsindkaldelsen var sendt til borgerens e-Boks, at meddelelser sendt via Offentlig Digital Post anses for at være kommet frem til modtageren på det tidspunkt, hvor de er tilgængelige for modtageren, og at borgeren selv var ansvarlig for at læse sin digitale post.

Borgeren klagede til ombudsmanden, som bad Trafikstyrelsen forklare borgeren, hvad styrelsen havde gjort for at fastslå, at synsindkaldelsen faktisk var blevet sendt til hans e-Boks. Det viste sig, at synsindkaldelsen ikke var sendt til borgerens e-Boks, men til den e-Boks, der tilhørte den tidligere ejer af bilen. Styrelsen annullerede derfor bøden.

I 2015 afgik der sammenlagt ca. 14.000 breve fra ombudsmandens kontor – digitalt og med postomdeling.

NÅR SKOLEN SKAL KLARE PARAGRAFFERNE

En række sager viser, at folkeskoler ikke følger grundlæggende forvaltningsretlige regler, når de træffer vidtgående beslutninger over for børn. Dermed mister børnene nogle vigtige retssikkerhedsgarantier. Ombudsmanden har i januar 2016 kontaktet ministeriet for at få et bud på en løsning af problemet.

Vibeke Lundmark
Souschef

Det er hverdagskost i en folkeskole, at elever bliver irrettesat eller sendt uden for døren. Det sker også, at en elev skal op på skolelederens kontor, eller at læreren kontakter forældrene for at fortælle om en uheldig episode.

Men hvad nu, hvis en elev sætter ild til gardinerne i klasseværelset, stjæler en klassekammerats cykel eller slet ikke kan rummes i folkeskolen? Så må skolen gå mere drastisk til værks, for her er vi forbi det punkt, hvor en irrettesættelse eller en tur uden for døren giver mening. Her skal der ofte sættes ind med alvorligere foranstaltninger over for eleven. Alvoren kan indebære, at der i juridisk terminologi skal træffes en *afgørelse* i forhold til eleven, og en afgørelse udløser en række retssikkerhedsgarantier for både elev og forældre. Det er her, at det bliver sværere at håndtere for skolen.

Heldigvis hører det til sjældenhederne, at elever begår så alvorlige forseelser i skolerne. Men det sker, og ombudsmanden afsluttede i 2015 flere sager om den slags forløb. En skole overflyttede f.eks. en elev til en anden skole i kommunen, en anden skole udelukkede midlertidigt en elev fra undervisningen, og en tredje skole besluttede at etablere enkeltmandsundervisning for en elev. I alle tilfælde som konsekvens af elevernes opførsel.

Fælles for disse sager var, at skolerne ikke havde fulgt de grundlæggende regler i forvaltningsloven. Sagerne tegner dermed – sammen med tidligere ombudsmandssager – et billede af, at det kan være vanskeligt for folkeskoler at følge forvaltningsretlige regler, når de en sjælden gang træffer afgørelser over for elever. I disse situationer mister børnene (og forældrene) dermed nogle vigtige retssikkerhedsgarantier.

10-ÅRIG DRENG UDELUKKET EFTER OVERFALD

En kommunal specialskole havde i nogle måneder haft svært ved at håndtere en dreng på 10 år. Han havde flere gange optrådt aggressivt, og når han var i affekt, havde han en helt anden oplevelse af, hvad der var foregået, end klassekammeraterne og lærerne. En dag overfaldt drengen sin lærer, som bagefter måtte på skadestuen. Skolen besluttede derfor, at drengen midlertidigt skulle udelukkes fra undervisningen. Drengens mor valgte at tage ham ud af skolen, indtil han kunne begynde i en anden skole.

Ombudsmanden skrev til skolen, at udelukkelsen af drengen fra undervisning var så indgribende, at det måtte betegnes som en afgørelse i forvaltningslovens forstand. Og ombudsmanden pegede på flere problemer ved afgørelsen:

Drengens mor var ikke blevet partshørt, og der var ingen anden skriftlig dokumentation af overfaldet på læreren end beskrivelsen i skolens udtalelser til ombudsmanden. Drengens mor havde kun fået en mundtlig besked om, at hendes søn var midlertidigt udelukket fra undervisningen.

Uanset de begærede fejl havde ombudsmanden ikke grundlag for at kritisere skolens vurdering af, at det var nødvendigt at udelukke drengen fra undervisningen.

DRENG I 9. KLASSE OVERFLYTTET TIL EN ANDEN SKOLE

I en anden sag (FOB 2015-19) havde en dreng i 9. klasse chikaneret en pige i 8. klasse groft. Drengen havde også været involveret i tidligere episoder på skolen. Skolen besluttede derfor at overflytte drengen til en anden skole.

Skolen havde truffet en afgørelse i forvaltningslovens forstand ved ensidigt og endeligt at fastsætte, at drengen skulle fortsætte sin skolegang på en anden skole.

Det medførte, at skolen f.eks. burde have partshørt drengens værge, inden afgørelsen blev truffet. Skolen skulle også have givet en fyldestgørende begrundelse for afgørelsen og henvist til de retsregler, som afgørelsen var truffet efter. Der skulle være lavet et notat om den telefonsamtale, hvor drengens værge blev oplyst om skoleflytningen. Og så havde det efter ombudsmandens opfattelse været rigtigst at meddele afgørelsen skriftligt.

Ombudsmanden kritiserede de fejl, skolen havde begået, men ikke beslutningen om at overflytte drengen til en anden skole.

KNYTNÆVE MOD LÆRER FØRTE TIL ENKELTMANDSUNDERVISNING

I en tredje sag havde en dreng i 0. klasse svært ved overgangen fra børnehaven til SFO og skole. Drengen var ”overudfordret i skolemiljøet” og var involveret i flere episoder, hvor han reagerede voldsomt. På et tidspunkt slog han en lærer i maven med en knytnæve, hvilket fik lederen af skolen til at overvære undervisningen af drengen. Skolen besluttede herefter, at drengen skulle undervises individuelt (enkeltmandsundervisning), indtil der blev plads til ham på en specialskole.

Ombudsmanden vurderede, at beslutningen var så indgribende, at det var en afgørelse i forvaltningslovens forstand. Og derfor burde skolen først have parts hørt og derefter begrundet sin beslutning. Ombudsmanden udtalte også, at skolen burde have været mere opmærksom på skriftligt at dokumentere samtaler og møder vedrørende drengen (offentlighedslovens bestemmelse om notatpligt).

Som i de to andre sager kunne ombudsmanden ikke kritisere udfaldet af sagen.

I forlængelse af de tre sager kan man spørge, om de fejl, skolerne begik, ikke bare var ligegyldige detaljer, nu hvor ombudsmanden ikke kunne kritisere afgørelserne? Det korte svar er nej: Ét er, at der ikke i de tre konkrete sager var grundlag for at kritisere selve afgørelsen. Men generelt understøtter de grundlæggende forvaltningsretlige regler, at myndigheders afgørelser bliver lovlige og rigtige. Derudover sikrer en ordentlig proces også, at borgerne i højere grad forstår indholdet af og baggrunden for afgørelser – også hvis afgørelserne går dem imod.

KUNSTEN AT SE, HVORNÅR MAN TRÆFFER EN AFGØRELSE

I de tre eksempler havde skolerne sandsynligvis ikke gjort sig klart, at de ved at iværksætte de ret indgribende tiltag traf afgørelser i forvaltningslovens forstand. Det er der formentlig flere årsager til. En oplagt forklaring er, at det for de fleste skoler hører til undtagelsen, at der træffes egentlige afgørelser. Hvad der for en sagsbehandler i en socialforvaltning er rutine, er for en skoleleder en sjældenhed.

En anden forklaring er givetvis, at den nærmere afgrænsning af, hvad der i juridiske termer er afgørelsesvirksomhed, og hvad der ”kun” er faktisk forvaltningsvirksomhed, kan være svær. Forvaltningsloven definerer ikke, hvad der skal forstås ved en afgørelse. Men af forarbejderne til loven kan det udledes, at de beslutninger, der træffes som led i den almindelige dagligdag på en skole, *ikke* er afgørelser. Skolen kan altså beslutte, at der ikke må løbes på gangene, og at en elev skal sendes uden for døren, uden at der er tale om en afgørelse i forvaltningslovens forstand. På samme måde er sammensætningen af eleverne i klasser (klassedannelsen) en beslutning, som ikke anses for en afgørelse.

Til gengæld er beslutningen om, hvilken skole et barn skal gå på, en afgørelse i forvaltningslovens forstand. At udelukke en elev fra en skole – herunder i et kort antal dage – er også en afgørelse. Det samme gælder beslutningen om at etablere enkeltmandsundervisning for en elev.

Det er med andre ord vigtigt, at skolerne gør sig klart, hvornår de står over for at skulle træffe en afgørelse i forvaltningslovens forstand, og hvornår beslutningen ”blot” er en del af den faktiske forvaltningsvirksomhed. Eksemplerne her viser, at indgribende beslutninger ofte er afgørelser.

LANG LISTE AF KRAV TIL SKOLERNE

Når en skole træffer en afgørelse, altså en beslutning i den alvorlige ende, stiller forvaltningsloven som nævnt en række grundlæggende krav til skolerne. Bl.a. skal forældrene eller værgeren høres, før der træffes afgørelse, og afgørelsen skal begrundes. Herudover indeholder offentlighedsloven en bestemmelse om notatpligt, altså pligt til at notere ned, hvad der er sket. De to love suppleres af forskellige ulovbestemte retsgrundsætninger og principper. Desuden skal skolerne naturligvis også efterleve og forstå anden lovgivning korrekt, herunder folkeskoleloven med tilhørende bekendtgørelser.

Det er en udfordring for skolerne, der jo som udgangspunkt ikke selv har juridisk fagkundskab at trække på.

Det vil føre for vidt her at gøre rede for alle de krav, skolerne skal efterleve i afgørelsessager, men man kan i hvert fald konstatere, at det i de tre ovennævnte sager havde gjort en forskel, hvis skolerne havde:

1. Taget notat om (dokumenteret) det hændelsesforløb, der udløste sagen (notatpligt).
2. Sendt notatet til elevens forældre eller værgе og bedt om deres bemærkninger (partshøring).
3. Derefter sendt forældrene eller værge en skriftlig afgørelse med en forklaring på den trufne beslutning (begrundelse).

DIALOG MED MINISTERIET

Det er et centralt krav for forvaltningen at følge grundlæggende forvaltningsretlige regler, og derfor har ombudsmanden tidligere rettet henvendelse til Ministeriet for Børn og Undervisning. Han gjorde opmærksom på, at de sager, som han havde behandlet, efterlod indtryk af, at der kunne være behov for at udbygge skoleledernes forvaltningsretlige kvalifikationer. Sagen endte dog med, at ombudsmanden ikke foretog sig mere, bl.a. fordi ministeriet i 2012 havde udarbejdet en folder, "God orden i folkeskolen", for at komme rundt om de problemer, der kan opstå ved håndtering af forseelser i folkeskolen. Ombudsmanden skrev til ministeriet i begyndelsen af 2013, at han ville være opmærksom på, om eventuelle fremtidige sager også pegede i retning af, at skoleledere manglede viden om forvaltningsret, når de håndterede alvorlige forseelser.

Sagerne fra 2015 viser, at problemet ikke er løst, og ombudsmanden har nu henvendt sig til Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling for at få en dialog om, hvad der skal til for at sikre det enkelte barns retssikkerhed.

ELEVERS KLAGEVEJ

Hvis en skoleleder træffer en afgørelse over for en skoleelev – f.eks. beslutning om enkeltmandsundervisning eller udelukkelse fra undervisningen i en periode – er der ingen almindelige klagemuligheder. Det fremgår af § 45, stk. 2, i folkeskoleloven og har været gældende siden den 1. august 2009.

Elevens kan derfor gå direkte til Folketingets Ombudsmand.

Før den 1. august 2009 kunne elever klage over afgørelser til kommunalbestyrelsen inden for 4 uger.

Skolelederen udfører dog sine opgaver under ansvar over for kommunalbestyrelsen. Kommunalbestyrelsen kan behandle klager over skolelederens (eller de ansattes) optræden, herunder at skolelederen har truffet en beslutning, der er i strid med rammer fastlagt af kommunalbestyrelsen.

SAG NR. 15/01601

Det kostede en reparation af sidespejl og siderude, da en borger kørte galt med sin handicappil. Borgeren mente, at kommunen skulle dække udgiften, da hun ellers ikke lovligt kunne køre i bilen. Men kommunen var ikke indstillet på at påtage sig det økonomiske ansvar. Af serviceloven fremgik det, at "nødvendige merudgifter til den daglige livsførelse" skulle dækkes. Men reparationerne på borgerens bil var ikke almindelige driftsudgifter forbundet med det at være bilejer, skrev kommunen: De skyldtes alene, at borgeren havde haft et trafikuheld – som i øvrigt ikke havde noget med hendes handicap at gøre.

Ankestyrelsen var enig med kommunen. Ombudsmanden vurderede, at han ikke ville kunne nå til et resultat, som var mere fordelagtigt for borgeren, og han besluttede derfor ikke at gøre mere ved sagen.

Efter ombudsmandslovens § 16, stk. 1, afgør ombudsmanden selv, om der er tilstrækkelig grund til, at han undersøger en klage.

SAG NR. 15/03366

Da en borger modtog en pris og et femcifret pengebeløb, gav han straks pengene videre til to foreninger. Alligevel blev han beskattet af beløbet.

Borgeren klagede til SKAT. Imens han ventede på SKATs afgørelse, fik han et krav om tilbagebetaling af boligstøtte fra Udbetaling Danmark, som havde fået oplyst, at han havde haft en ekstrairtdægt.

Borgeren bad ombudsmanden om hjælp til at få kravet om tilbagebetaling udsat. Da borgeren først skulle klage til Ankestyrelsen via Udbetaling Danmark, kunne ombudsmanden ikke hjælpe på anden måde end ved at videregive klagen til myndighederne. Men heldigvis for borgeren havde klagen til Ankestyrelsen opsættende virkning – hvilket betød, at boligstøtten ikke kunne kræves tilbagebetalt, før Ankestyrelsen havde truffet sin afgørelse.

Efter ombudsmandslovens § 14 må ombudsmanden først behandle en klage, når andre klagemuligheder er udtømt. I 2015 sendte ombudsmanden bl.a. af den grund i ca. 1.200 tilfælde klager videre til myndighederne.

SAG NR. 15/01615

Der måtte være tale om ren myndighedsinhabilitet, mente en borger – han havde lagt mærke til, at den samme person havde været sagsbehandler hos både politiet og statsadvokaten i en sag, hvor han havde klaget over politiet. Sammenfaldet skyldtes, at sagsbehandleren havde skiftet job.

Myndigheden var dog ikke inhabil, konstaterede ombudsmanden, og sagsbehandleren var heller ikke personligt inhabil i sagen – det ville være tilfældet, hvis hun havde behandlet klagen hos både første og anden instans. Men både hos politiet og statsadvokaten havde sagsbehandleren kun stået for nogle mindre ekspeditioner i sagen. Den egentlige behandling af klagen var foregået hos Den Uafhængige Politiklagemyndighed og senere hos statsadvokaten, og sagen var blevet afgjort af statsadvokaten, før sagsbehandleren blev ansat.

Når ombudsmanden i sjældne tilfælde selv må erklære sig inhabil i en sag, udpeger Folketingets Retsudvalg en såkaldt sætteombudsmand til at behandle sagen i ombudsmandens sted. Det skete fem gange i 2015.

SAG NR. 15/00315

Brystkræft, svær depression og udbændthed kunne ikke begrunde, at en 59-årig kvinde fik førtidspension. Det mente kommunen og Ankestyrelsen, som ud fra de lægelige oplysninger vurderede, at det ikke var helt udelukket, at kvinden kunne forbedre sin arbejdsevne. Kvinden skulle derfor i gang med et toårigt ressourceforløb.

Kvinden ønskede ikke at blive arbejdsprøvet. Hun skrev til ombudsmanden, at hendes medicin var uden effekt, og at både hendes læge og hendes psykolog var helt uenige i myndighedernes vurdering. Hun skrev også, at uvisheden om, hvorvidt hun ville få den ønskede førtidspension, havde forværret hendes psykiske helbred.

Ombudsmanden mente ikke, der var udsigt til, at han kunne hjælpe kvinden. De vurderinger og afvejninger, som lå bag afgørelsen om kvindens mulighed for at få førtidspension, havde han som ombudsmand ikke forudsætninger for at tage stilling til.

Ombudsmanden har ikke lægelig fagkundskab til rådighed og kan derfor normalt ikke tage stilling til en lægefaglig vurdering – men blot undersøge, om myndighederne har lagt vægt på vurderingen, da de traf deres afgørelse.

GRÆNSER FOR MINISTRES ”POLITISKE KOMMUNIKATION”

Ministre er ikke kun politikere, men også forvaltningschefer. Det sætter grænser for deres ”politiske kommunikation”. Eritrea-sagen og sagen om flygtningeannoncen i libanesiske aviser illustrerer problemstillingen.

Jørgen Steen Sørensen
Folketingets Ombudsmand

I ombudsmandsinstitutionen behandler vi på årsplan ca. 5.000 sager. Af dem skiller nogle sig altid ud som væsentlige og principielle. Og enkelte giver erfaringsmæssigt anledning til særlig opmærksomhed.

I 2015 hørte Eritrea-sagen og sagen om flygtningeannoncen i libanesiske aviser til den sidste kategori.

Sagerne havde vigtige fællesnævner: De angik udlændingeområdet. De blev i offentligheden forbundet med de ansvarlige ministre personligt. Og de vedrørte grænserne for, hvad der ofte betegnes som ministres ”politiske kommunikation”.

Jeg vil sige lidt om det sidste spørgsmål: Hvad er ministres ”politiske kommunikation”? Hvorfor er det vigtigt? Og hvor er de retlige grænser?

RETLIGE RAMMER FOR MINISTRE

Kommunikation er en vigtig del af danske ministres hverdag. Små og store spørgsmål opstår, og 24/7-samfundet kræver svar. Hvad mener ministeren? Hvorfor har ministeren ikke gjort noget? Hvad vil ministeren gøre nu?

Må en minister komme med en hvilken som helst udmelding, der i situationen er opportun?

Svaret er naturligvis nej. En minister må f.eks. ikke vildlede Folketinget. Fremsette ærekrænkende udtalelser. Eller i strid med tavshedspligten røbe fortrolige oplysninger. Det fremgår udtrykkeligt af lovgivningen.

Men der gælder også andre og mere generelle begrænsninger i en ministers ”udmeldingsret”.

Det hænger sammen med, at en minister er øverste chef for en forvaltningsmyndighed (det pågældende ministerium). En minister er derfor underlagt de – til dels uskrevne – regler, der gælder for forvaltningsmyndigheder. En minister skal f.eks. respektere almindelige principper om saglig forvaltning. En minister må ikke blande sig i spørgsmål, der efter loven er henlagt til uafhængige myndigheder. Og en minister må ikke på forhånd udtale sig så markant om en sag inden for sit kompetenceområde, at der opstår inhabilitet.

Samtidig er en minister andet end forvaltningschef. En minister er f.eks. regeringsmedlem og formulerer i den forbindelse politiske visioner for regeringen. En minister er som regel også fremtrædende medlem af et politisk parti og kan have vigtige opgaver i partiet. Og endelig er en minister naturligvis ”sig selv” som privatperson.

En minister har altså adskillige ”kasketter”, og ofte vil ministeren have dem alle på i løbet af en dag. Om morgenen deltager ministeren f.eks. i regeringsmøde. Om eftermiddagen træffer ministeren konkrete forvaltningsafgørelser. Om aftenen drøfter ministeren interne partispørgsmål i valgkredsen. Og indimellem når ministeren forhåbentlig også at være privatperson.

Der følger meget forskellige juridiske rammer med de forskellige kasketter. Det er derfor vigtigt at vide, hvornår man har hvilken kasket på. Ikke mindst når man skal vurdere, hvor langt man kan gå i sine udmeldinger.

ERITREA-SAGEN – POLITISK INDBLANDING I ASYLSAGSBEHANDLINGEN?

Tilstrømningen af asylansøgere fra Eritrea steg hen over 2014. Udlændingestyrelsen iværksatte en såkaldt fact finding-mission til Eritrea. Den rapport, der kom ud af missionen, dannede grundlag for en beslutning om opstramning i asylpraksis, men stramningen blev hurtigt opgivet.

Der blev rejst en række alvorlige beskyldninger mod udlændingemyndighederne. Et spørgsmål var, om den daværende justitsminister usagligt havde blandet sig i sagen. Var det f.eks. i realiteten ministeren, der havde beordret styrelsen til Eritrea med besked på at finde grundlag for en strammere praksis i de enkelte asylsager?

Det havde jeg efter min undersøgelse af sagen ikke grundlag for at antage. Men jeg udtalte, at den daværende justitsminister (og Justitsministeriet) selv havde en del af ansvaret for, at mistanken var opstået. F.eks. havde ministeren i et TV-interview udtalt, at ”jeg slår bremserne i nu og sørger for, at Udlændingestyrelsen tager af sted til Eritrea og undersøger, om vi kan sende de her mennesker retur”.

Ministeren kan i situationen have oplevet behov for at vise politisk initiativ. Men når ministeren udtalte sig om, hvad udlændingemyndighederne skulle gøre i anledning af en konkret asyltilstrømning, havde hun kasketten som forvaltningschef på. Her kan der ikke udvises så meget politisk initiativ, at det kompromiterer rollefordelingen mellem minister og asylmyndigheder. En rollefordeling, som vi netop har for at undgå politisk indblanding i asylsagsbehandlingen.

Myndighederne var enige i mine hovedsynspunkter og tog mine bemærkninger til efterretning. Men samtidig optaget af, at jeg ikke i min udtalelse opstillede nye krav til, hvad de betegnede som ”ministres politiske kommunikation”.

FLYGTNINGEANNONCEN – VEJLEDNING AF BORGERNE ELLER ”KOMMUNIKATION AF POLITISKE INITIATIVER”?

En lidt anderledes illustration af problemstillingen er sagen om udlændingemyndighedernes såkaldte flygtningeannonce i libanesiske aviser.

I september 2015 indrykkede Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet og Udlændingestyrelsen en annonce i libanesiske aviser. Den indeholdt en række kortfattede oplysninger om restriktive dele af den danske asylordning, bl.a. om udsat ret til familiesammenføring

ERITREA-SAGENS FORLØB

August 2014: Det kommer frem, at Udlændingestyrelsen vil tage på fact finding-mission til bl.a. Eritrea. Baggrunden er et stærkt stigende antal asylansøgere fra landet.

November 2014: Udlændingestyrelsen offentliggør rapport om forholdene i Eritrea. Styrelsen vurderer, at forholdene ikke i sig selv udgør forfølgelse eller giver asylansøgere fra Eritrea krav på beskyttelse.

November 2014: I medierne bliver der rejst spørgsmål om myndighedernes håndtering af sagen, bl.a. om usaglig politisk indblanding i asylsagsbehandlingen. En navngiven kilde trækker sig fra rapporten, og to medarbejdere i Udlændingestyrelsen kritiserer den offentligt. Styrelsen ændrer igen det asylretlige udgangspunkt, så asylansøgere fra Eritrea fortsat som hovedregel skal have asyl.

December 2014: Det kommer frem, at Udlændingestyrelsen har givet de to medarbejdere en ansættelsesretlig advarsel.

15. september 2015: Ombudsmanden afgiver udtalelse i sagen. Efter at have gennemgået 7.000 siders sagsakter finder han ikke ”væsentlige retsbrud”. Men han peger på, at myndighederne har udsat sig selv for mistanke om ”urent trav”. Ombudsmanden opfordrer myndighederne til at lære af forløbet.

23. november 2015: Ombudsmanden afslutter sagen, efter at myndighederne har erklæret sig enige i hans hovedsynspunkter og taget hans bemærkninger til efterretning.

FORLØBET I SAGEN OM FLYGTNINGEANNONCEN

7. september 2015: Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet og Udlændingestyrelsen indrykker en kortfattet annonce i fire libanesiske aviser om dele af den danske asylordning. Myndighederne offentliggør også annoncen på bl.a. sociale medier i Libanon og asylcentre i Danmark.

18. september 2015: Ombudsmanden går ind i sagen. Han vælger at fokusere på avisannoncen, der er udgangspunktet for informationsindsatsen.

2. og 23. oktober 2015: Ministeriet afgiver høringsvar.

10. december 2015: Ombudsmanden offentliggør udtalelse med kritik af, at annoncen ikke var "retvisende".

10. december 2015: Ministeren og ministeriet erklærer sig i pressemeddelelse uenig med ombudsmanden.

17. december 2015: Ministeriet afgiver yderligere kommentarer til ombudsmandens udtalelse. Ministeriet anfører bl.a., at man ved fremtidige informationsindsatser vil være opmærksom på målgrupper og præcision i kommunikationen.

18. december 2015: Ombudsmanden erklærer sig tilfreds med udgangen på sagen.

og hurtig hjemsendelse af afviste asylansøgere. Formålet var at korrigere forkerte oplysninger i flygtningemiljøet.

Jeg udtalte, at annoncen måtte bedømmes efter de regler og principper, der gælder for offentlige myndigheders vejledning af borgerne om deres retsstilling, og at bedømmelsen i væsentlig grad måtte ske i lyset af forholdene for syriske flygtninge. Jeg konkluderede, at annoncen ikke var retvisende. Ministeriet havde en anden vurdering af annoncen, men har efterfølgende afgivet en udtalelse, der bør indebære, at problemet under alle omstændigheder ikke gentager sig.

Også i denne sag spøjte problemstillingen om "politisk kommunikation". Over for mig brugte ministeriet f.eks. udtryk som "kommunikation af politiske initiativer" om annoncen, og der blev henvist til, hvad der efter Finansministeriets såkaldte Kodex VII gælder for ministres besvarelse af spørgsmål fra Folketinget. Som ombudsmand måtte jeg imidlertid bedømme annoncen på dens egne præmisser, dvs. som officiel informationsformidling.

SAMFUNDSPRINCIP PÅ TEKNISK FORMEL

Eritrea-sagen og annoncesagen illustrerer på hver sin måde problemstillingen om ministres politiske kommunikation og dens rammer. Ministre har behov for at kunne deltage i politisk kommunikation, i dag formentlig mere end nogensinde. Det er vigtigt at forstå og anerkende. Men deres rolle og ansvar som forvaltningschefer sætter grænser for, hvad de kan kommunikere. De skal vide, hvilken kasket de har på.

Hele problemstillingen med forskellige kasketter og retlige rammer kan måske forekomme lidt juridisk-spidsfindig. Det er den nu ikke. Også her sætter juraen nemlig blot et grundlæggende samfundsprincip på teknisk formel. I dette tilfælde princippet om, at myndighedsudøvelse skal være saglig og foregå i respekt for gældende ret og god forvaltningsskik. Også når der er ministre involveret, og der er "politik i sagen".

ET BEGREB, DER KAN FORVIRRE

"Politisk kommunikation" er i dag et almindeligt anvendt udtryk. Og i uformelle samtaler på Slotsholmen kan jeg møde det synspunkt, at der ikke bør sættes for snævre grænser for ministres bevægelsesfrihed på området. Det er et helt naturligt synspunkt. Hverken ombudsmanden eller andre skal naturligvis gøre ministres navigation i kommunikationsfarvandet mere vanskelig, end kontrol med overholdelse af gældende retsprincipper mv. nødvendiggør.

Men det er vigtigt, at ord ikke får deres egen magi. Politisk kommunikation er ikke et juridisk begreb, og måske kan det nogle gange forvirre mere, end det afklarer. En minister har forskellige funktioner med forskellige retlige rammer. Disse rammer er grundlæggende for vores statsstyre. Og de flytter sig ikke, uanset hvilke udtryk man bruger.

I ombudsmandsinstitutionen vil vi altid gøre vores bedste for at forstå og respektere den virkelighed, som ministre og ministerier lever i. Omvendt kan Eritrea-sagen og annoncesagen forhåbentlig på Slotsholmen bruges som illustration af nogle grundlæggende principper, der rammer ministres hverdag ind. Også deres "politiske kommunikation".

SAG NR. 15/01922

En otteårig pige havde brug for genoptræning, efter at hun havde haft hjernebetændelse. Hospitalet lagde en intensiv, specialiseret genoptræningsplan, der skulle udføres af personale med neuropsykologisk ekspertise.

Kommunen, som skulle betale for genoptræningen, vurderede imidlertid, at et tilbud om fysioterapi var tilstrækkeligt, og afslog at dække udgifterne til genoptræningen. En advokat klagede på vegne af pigens forældre til ombudsmanden.

Det fremgik af reglerne på området, at kommunen ikke måtte tilsidesætte lægernes vurdering af behov for genoptræning. Ombudsmanden sendte derfor klagen til kommunen, så den kunne forklare pigens forældre, hvordan tilbuddet om fysioterapi kunne sidestilles med det specialiserede behandlingstilbud, hospitalet havde anbefalet. Kommunen så på sagen igen og besluttede at trække sit afslag tilbage.

Nogle gange kan ombudsmanden hjælpe en sag videre blot ved at stille myndigheden "de rigtige" spørgsmål.

SAG NR. 15/02558

Tre gange skrev Justitsministeriet til en borger, som havde søgt om aktindsigt efter offentlighedsloven, at ministeriet forventede at svare inden for tre uger. Af det tredje brev fremgik, at der var sket en sagsbehandlingsfejl, da ministeriet skannede det materiale, som skulle udleveres til borgeren – derfor måtte arbejdet nu starte forfra.

Da der var gået tre uger efter den meddelelse, havde borgeren stadig ikke fået svar fra Justitsministeriet. Han klagede til ombudsmanden, som i en høring bad ministeriet udtale sig om den lange sagsbehandlingstid. Men da det viste sig, at ministeriet samtidig havde sendt borgeren en afgørelse i sagen, indstillede ombudsmanden sin undersøgelse og skrev til borgeren, at en undersøgelse ikke kunne hjælpe ham nu. Ombudsmanden skrev også, at han generelt var opmærksom på myndighedernes sagsbehandlingstider i aktindsigtssager, og at han havde en anden sag om sagsbehandlingstiden i Justitsministeriet under behandling.

I offentlighedsloven forudsættes det, at myndighederne arbejder hurtigt, når journalister og andre borgere søger om aktindsigt. Derfor har ombudsmanden også skærpet kravene til sin egen sagsbehandlingstid i klager om aktindsigt.

SAG NR. 15/03239

En borger klagede via klageskemaet på ombudsmanden.dk over, at hun ikke kunne få refunderet penge fra DSB for klippekort. Som kontaktoplysninger havde borgeren kun opgivet et forbogstav, et meget almindeligt efternavn, en adresse, som var unøjagtig, og et mobilnummer. Da en medarbejder hos ombudsmanden ringede hende op, oplyste hun sit – også almindelige – fornavn, men ikke adresse eller cpr-nummer. I stedet bad hun om, at ombudsmanden skrev til hende på hendes e-mailadresse.

Ombudsmanden skrev til borgeren, at han ikke kunne behandle en klage, medmindre han med sikkerhed kunne fastslå, hvem den kom fra. Det kunne han ikke i dette tilfælde, og han afsluttede derfor sagen.

Efter ombudsmandsloven er det et krav, at en klage er navngivet.

SAG NR. 15/02690

"Jeg er kun et barn, og det er ikke rimeligt, at jeg ikke får mine penge", skrev en 17-årig pige til ombudsmanden. Pigen var berettiget til et børnepensionstillæg på knap 16.000 kr. årligt fra sin adoptivfar, men selv om pigens forældre havde fortalt myndighederne, at hun ikke længere havde kontakt med sin biologiske mor, udbetalte Statens Administration den første rate til morens NemKonto. Moren, som var psykisk syg, brugte pengene med det samme.

Pigen klagede til Moderniseringsstyrelsen, som skrev tilbage, at pengene var blevet udbetalt til den NemKonto, pigens personnummer var knyttet til. Pigen skulle selv have gjort opmærksom på, at hendes personnummer skulle knyttes til en anden konto – det fremgik af reglerne om NemKonto.

Ombudsmanden mente ikke, at myndighederne havde begået fejl i sagen, men gjorde Statsforvaltningen og Digitaliseringsstyrelsen opmærksom på problemstillingen.

Ombudsmanden modtog i 2015 godt 50 klager fra børn og unge under 18 år.

EKSTRAHERING – OFFENTLIGHEDS- LOVENS SVÆRE ØVELSE

Mange forstår ekstraheringspligten som pligten til at udlevere rent faktuelle oplysninger i dokumenter, der ellers kan hemmeligholdes. Men myndighederne har pligt til at udlevere mere end ren fakta.

Lisbeth Adserballe
Kontorchef

Lise Puggaard
Specialkonsulent

Det er ikke nogen let sag at forstå reglerne om aktindsigt. Offentlighedsloven bliver selv i fagkredse betragtet som indviklet. Men ét område, som særligt volder hovedbrud, er ekstrahering. Altså den øvelse, der består i at vurdere, om et dokument, der ellers kan hemmeligholdes, indeholder oplysninger om en sags faktiske grundlag mv. Sådanne oplysninger har myndighederne nemlig normalt pligt til at ekstrahere og udlevere. I praksis sker det ofte ved, at myndigheder med en sort tusch overstreger alt det, der ikke skal ekstraheres.

Ekstrahering betyder, at myndighederne trækker visse oplysninger ud af et dokument og giver aktindsigt i dem, selv om dokumentet i øvrigt kan hemmeligholdes. I praksis sker det ofte ved, at myndighederne overstreger alt det, der ikke skal ekstraheres.

Hos ombudsmanden ser vi ofte, at myndighederne har problemer med at ekstrahere rigtigt. Det er dog ikke kun myndighederne, der synes, det er svært. Også i ombudsmandsinstitutionen giver ekstrahering anledning til mange principielle overvejelser og drøftelser.

Sådan var det under den tidligere offentlighedslov, og sådan er det stadig. Men man kan med god ret sige, at problemet er blevet større, fordi selve ekstraheringsøvelsen nu skal laves på flere typer af dokumenter. Ikke mindst dokumenter, der falder ind under den nye ministerbetjeningsregel i offentlighedslovens § 24.

ET BLIK PÅ REGLERNE

Det er offentlighedslovens § 28, stk. 1, 1. pkt., der fastslår, at myndighederne har pligt til at udlevere oplysninger om en sags faktiske grundlag. Også selv om dokumentet i udgangspunktet kan hemmeligholdes.

Vores erfaring viser, at mange myndigheder og formentlig også journalister og borgere forstår ekstraheringspligten efter § 28, stk. 1, 1. pkt., sådan, at ren fakta skal udleveres, og så er den ikke længere. Det er meget forståeligt, men det ”faktiske grundlag” har en bredere betydning.

Hvis der kun var pligt til at finde og udlevere de egentlige faktuelle oplysninger, ville det ikke være så vanskeligt. Som eksempel på en faktuel oplysning nævner lovbemærkningerne, at der ”på en motorvejsstrækning passerer 20.000 biler dagligt”. Vanskelighederne opstår, fordi fakta ikke altid er så let at få øje på som i eksemplet med antallet af biler på en motorvejsstrækning.

Hvis man ser nærmere på loven og dens forarbejder, kan man se, at begrebet ”oplysninger om en sags faktiske grundlag” i § 28, stk. 1, 1. *pkt.*, har to hovedbetydninger:

For det første betyder det oplysninger, som meget oplagt er fakta, f.eks. oplysningen om de 20.000 biler.

For det andet betyder det – med lovbemærkningernes ord – ”andre oplysninger, der bidrager til at supplere sagens bevismæssige grundlag eller i øvrigt tilvejebringes for at skabe klarhed med hensyn til sagens faktiske grundlag”. Det er således ikke nok at se på oplysningens indhold – om den er faktuel eller ej. Man må også se på, hvilken *funktion* oplysningen har i den konkrete sag. Lidt forenklet kan man kalde den type oplysninger for ”funktionsfakta”. Og her kan der være tale om mere subjektivt prægede oplysninger.

Herudover kan offentligheden under visse omstændigheder få indsigt i de eksterne og interne faglige vurderinger, der knytter sig til den enkelte sag. Det fremgår af offentlighedslovens § 28, stk. 1, 2. *pkt.*, og § 29.

Det er dog interessant nok ikke sidstnævnte, der giver problemer i praksis – i hvert fald ikke i de sager, som ombudsmandsinstitutionen får præsenteret. Det gør derimod kategorien ”funktionsfakta”.

Hermed mener vi *ikke* ”faglige” tilkendegivelser i lovens forstand (som skal vurderes efter § 28, stk. 1, 2. *pkt.*, eller § 29 om eksterne og interne faglige vurderinger). Vi tænker derimod på alle de andre former for tilkendegivelser, der kan forekomme i en sag. Det kan såvel være myndighedens egne tilkendegivelser, som det kan være tilkendegivelser, der stammer fra andre myndigheder eller fra borgere, og som dokumenterne refererer.

Lovbemærkningerne giver ikke mange fingerpeg om, hvordan man identificerer "funktionsfakta". Og det gør det ikke nemmere, at lovbemærkningerne tilsyneladende er møntet på sager, hvor myndighederne træffer konkrete afgørelser. Det er nemlig ikke her, at de vanskelige ekstraheringsspørgsmål opstår. Det gør de derimod i de generelle forvaltningssager – f.eks. sager om store anlægsarbejder eller udarbejdelse af politiske planer – som også er den sagstype, som ombudsmandens sager om ekstrahering typisk vedrører.

Nogle konkrete sager fra ombudsmandens praksis er derfor den bedste illustration af, hvad der kan være "funktionsfakta".

TRE EKSEMPLER PÅ "FUNKTIONSAKTA"

FOB 2014-14 handlede om et notat, som SKAT havde sendt til skatteministeren. SKATs praksis om foreløbige momsfastsættelser havde vist sig at være forkert, og SKAT havde derfor ændret sin praksis og planlagt yderligere tiltag. Notatet var sendt til ministeren bl.a. for at give ministeren et grundlag til at vurdere eventuelle yderligere tiltag. SKAT havde undtaget notatet fra aktindsigt som et ministerbetjeningsdokument og mente ikke, at der var ekstraheringspligtige oplysninger i det. Det var ikke begrundet nærmere. Selv om nogle af oplysningerne i notatet havde karakter af vurderinger, kom ombudsmanden frem til, at de fleste oplysninger skulle ekstraheres. Ombudsmanden lagde vægt på, at oplysningerne beskrev de forhold, som lå til grund for SKATs overvejelser i sagen, og altså belyste grundlaget for de tiltag, som SKAT havde besluttet at iværksætte. Ombudsmanden lagde således vægt på oplysningernes funktion i sagen.

En anden sag – FOB 2014-21 – drejede sig om, hvorvidt oplysninger i en APV (arbejdspladsvurdering) udarbejdet i Transportministeriet var ekstraheringspligtige. Transportministeriet havde undtaget APV'en fra aktindsigt i sin helhed. Mange af oplysningerne i APV'en var sammenfatninger af medarbejdernes vurderinger af eller holdninger til bestemte spørgsmål. Ombudsmanden konkluderede, at resultaterne af målingerne i APV'en var ekstraheringspligtige. Han lagde vægt på, at selv om resultaterne havde et subjektivt præg, var de en del af det grundlag, som skulle bruges til at vurdere, hvilke tiltag der var nødvendige for arbejdsmiljøet i ministeriet. Ombudsmanden så igen på oplysningernes karakter af "funktionsfakta" i sagen.

Endelig vil vi nævne en sag – FOB 2014-23 – hvor Justitsministeriet efter en telefonsamtale med en partisekretær havde lavet et telefonnotat. Notatet indeholdt bl.a. et referat af partisekretærens tilkendegivelser vedrørende tilskudsbeholdt i partiregnskabsloven. Ombudsmanden mente, at disse oplysninger var ekstraheringspligtige. Han lagde vægt på, at tilkendegivelserne ikke var ”faglige”, og at de heller ikke vedrørte standpunkter, argumenter eller vurderinger ”med hensyn til en sags afgørelse”. De var derimod en del af det grundlag, som Justitsministeriets rådgivning af partisekretæren blev foretaget på. Ombudsmanden mente også, at dette resultat stemte bedst med formålet med ekstraheringsbestemmelsen i offentlighedslovens § 28, stk. 1, 1. pkt. I denne sag brugte ombudsmanden således det, som lovbemærkningerne siger om, hvilke former for tilkendegivelser der *ikke* er ekstraheringspligtige, til – modsat – at sige, at tilkendegivelserne i den konkrete sag *var* ekstraheringspligtige.

OMBUDSMANDENS PEJLEPUNKTER

På baggrund af de konkrete sager kan man sige noget om de faktorer, som ombudsmanden inddrager og lægger vægt på ved fortolkningen og udfyldningen af lovgrundlaget. Ikke mindst hvordan ombudsmanden når frem til, at oplysninger hører under kategorien ”funktionsfakta”:

Ombudsmanden lægger – som forudsat i forarbejderne – vægt på den **funktion**, oplysningerne har i sagen. Selv om oplysninger ikke ligner fakta, kan de altså godt fungere som fakta. Det vil sige, at de er en del af grundlaget for myndighedernes stillingtagen.

§ 28. Retten til aktindsigt i dokumenter omfattet af § 23, § 24, stk. 1, § 25 og § 27, nr. 1-4, omfatter uanset disse bestemmelser oplysninger om en sags faktiske grundlag, i det omfang oplysningerne er relevante for sagen. Det samme gælder oplysninger om eksterne faglige vurderinger, som findes i dokumenter, der er omfattet af § 23, § 24, stk. 1, § 25 og § 27, nr. 1-3.

Stk. 2. Stk. 1 gælder ikke, i det omfang

- 1) det vil nødvendiggøre et uforholdsmæssigt ressourceforbrug,
- 2) de pågældende oplysninger fremgår af andre dokumenter, som udleveres i forbindelse med aktindsigten, eller
- 3) oplysningerne er offentligt tilgængelige.

§ 29. Retten til aktindsigt i dokumenter omfattet af § 23, § 24, stk. 1, § 25 og § 27, nr. 1-3, omfatter uanset disse bestemmelser oplysninger om interne faglige vurderinger i endelig form, i det omfang oplysningerne indgår i en sag om et fremsat lovforslag eller en offentliggjort redegørelse, handlingsplan el.lign. Det gælder dog ikke oplysninger om interne faglige vurderinger, som findes i dokumenter, der er udarbejdet til brug for ministerrådgivning eller rådgivning af formandskabet for KL og for Danske Regioner. Stk. 2. § 28, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

I den forbindelse vil ombudsmanden efter omstændighederne bl.a. **slutte modsætningsvis** fra lovbemærkningerne: Hvis oplysningerne adskiller sig fra den type af oplysninger, som lovbemærkningerne har defineret som ikke-ekstraheringspligtige, vil det kunne tale for, at de *er* ekstraheringspligtige.

Endelig vil ombudsmanden vurdere ekstrahering i sammenhæng med reglerne om undtagelse af bl.a. interne dokumenter og ministerbetjeningsdokumenter. **Hensynene bag disse regler** er grundlæggende at sikre embedsværkets arbejdsvilkår og myndighedernes interne og politiske beslutningsproces. Hvis der er oplysninger i f.eks. et ministerbetjeningsdokument, hvor disse hensyn ikke gør sig gældende, kan det pege i retning af, at de er ekstraheringspligtige.

KAN MAN LETTE DEN SVÆRE ØVELSE?

Som det fremgår, kan det være vanskeligt for myndighederne at afgøre, hvilke oplysninger i bl.a. interne dokumenter og ministerbetjeningsdokumenter som er ekstraheringspligtige og derfor som udgangspunkt skal udleveres. Det gælder særligt i de generelle forvaltningssager og særligt i forhold til udefrakommende tilkendegivelser af vurderinger mv. Det skyldes til dels, at loven og forarbejderne i disse situationer ikke indeholder megen vejledning. Samtidig er pligten til at ekstrahere blevet endnu vigtigere med den nye offentlighedslov, da ekstraheringsøvelsen skal laves på flere typer af dokumenter, bl.a. ministerbetjeningsdokumenterne.

Lovbemærkningerne til bestemmelserne om eksterne og interne faglige vurderinger i § 28, stk. 1, 2. *pkt.*, og § 29 er relativt oplysende. De giver altså en ganske god vejledning til myndighederne om, hvornår der er tale om eksterne og interne faglige vurderinger i lovens forstand.

Også lovbemærkningerne til den del af § 28, stk. 1, 1. *pkt.*, som drejer sig om egentlige faktuelle oplysninger, er ret enkle at forstå.

Det kunne overvejes at udbygge Justitsministeriets vejledning til offentlighedsloven eller ved en eventuel revision af offentlighedsloven at lade lovbemærkningerne indeholde større hjælp for myndighederne til at fastslå, hvilke oplysninger – ud over de egentlige faktuelle oplysninger – der bidrager til at supplere sagens bevismæssige grundlag mv. Altså, hvad der hører under kategorien, som vi her kalder ”funktionsfakta”.

SAG NR. 15/03328

To gange var en kommunal tjenestebil set uden for en medarbejders bolig, skrev kommunen til medarbejderen og gav ham en advarsel for at bruge kommunens biler til privat kørsel.

Medarbejderen – som havde fri på de dage, hvor han angiveligt havde misbrugt kommunens biler – indvendte, at han umuligt kunne have lånt en bil, da hans kolleger så ville have manglet den i deres arbejde. Han efterlyste beviser og skrev, at der måtte være tale om en tryllekunst, hvis der var hold i kommunens påstand. Men kommunen fastholdt sin afgørelse ”på det foreliggende grundlag”.

Ombudsmanden bad kommunen om at uddybe over for medarbejderen, hvad kommunen havde gjort for at efterprøve medarbejderens oplysninger om, at han ikke havde brugt bilen. Ombudsmanden spurgte også, om kommunen havde skrevet ned, hvem der havde set kommunens tjenestebil ved medarbejderens bopæl. Kommunen trak derefter advarslen tilbage, da beviserne ikke var gode nok.

Når ombudsmanden videresender en klage til en myndighed, kan han nogle gange hjælpe borgeren med at få fremhævet de vigtigste klagepunkter eller argumenter eller til at få en uddybende begrundelse for en afgørelse.

SAG NR. 15/03543

”Herved skal jeg venligst bringe vedhæftede skrivelse i erindring”, skrev en advokat til ombudsmanden. Vedlagt var en klage for advokatens klient dateret tre måneder tidligere og adresseret til ombudsmanden. Men ombudsmanden havde aldrig modtaget klagen. En medarbejder ringede derfor advokaten op og lagde en besked på hans telefonsvarer, hvor han bad advokaten ringe tilbage. Det gjorde advokaten dog ikke.

Ombudsmanden skrev derefter til advokaten, at eftersom han ikke havde modtaget den oprindelige henvendelse, og selve klagen nu var forældet i forhold til etårsfristen i ombudsmandsloven, ville han ikke gøre mere ved sagen.

Ombudsmanden oprettede i 2015 knap 4.800 sager på baggrund af klager, han havde modtaget.

SAG NR. 15/03581

Da ejerne af et sommerhus i 2011 fik mistanke om, at nabogrunden blev brugt til deponering af byggeaffald, klagede de til kommunen. Kommunen mente i første omgang ikke, der kunne gøres noget.

Der kom stadig mere affald til på nabogrunden, og i 2014 kom kommunen igen på tilsynsbesøg efter gentagne henvendelser fra ejerne af sommerhuset. Nu tog kommunen hånd om sagen.

Ejerne af sommerhuset var meget utilfredse med kommunens sagsbehandling og klagede i 2015 til ombudsmanden. Men eftersom kommunen nu havde handlet i sagen og desuden beklaget forløbet, så ombudsmanden ingen grund til at undersøge klagen nærmere.

”Kommunen” er den myndighed, danskerne har mest berøring med. Det fører indimellem til uoverensstemmelser: I 2015 afsluttede ombudsmanden 1.252 sager, hvor en kommune var hovedansvarlig myndighed.

SAG NR. 15/04149

Et brev på russisk måtte forbi en oversætter, inden ombudsmanden kunne besvare det. Brevet var fra en russisk kvinde, som klagede over, at Flygtningesnævnet havde givet hende afslag på asyl.

Ombudsmanden kan ikke behandle klager over Flygtningesnævnet – det fremgår af udlændingeloven. Han kan dog i helt ekstraordinære tilfælde selv vælge at undersøge en afgørelse fra Flygtningesnævnet, men det var der ikke grundlag for her. Ombudsmanden skrev derfor til kvinden, at han ikke foretog sig mere i hendes sag. Svaret blev oversat til russisk, inden det blev sendt til kvinden.

Ombudsmanden modtager jævnligt klager på andre sprog end dansk. På ombudsmandens hjemmeside, ombudsmanden.dk, findes der information på en række fremmedsprog om institutionens arbejde.

ØJENVIDNE TIL POLITIETS TVANGSUDESENDELSER

Ombudsmanden har siden 1. april 2011 ført tilsyn med politiets tvangsudsendinger af udlændinge med ulovligt ophold, som ikke vil rejse ud af Danmark frivilligt. Tilsynet har været forankret hos en medarbejder, som her gør status med udgangspunkt i en konkret tvangsudsending af en afghansk familie.

Klavs Kinnerup Hede
Chefkonsulent

En tidlig oktobermorgen ankom seks civilklædte betjente til Center Avnstrup, et asylcenter på Midtjylland, for at frihedsberøve en afghansk familie. Opgaven var i første omgang at flytte familien lidt nordpå til Kriminalforsorgens Institution for Frihedsberøvede Asylansøgere, Ellebæk. Men dernæst skulle familien, som bestod af far, mor og en 15-årig søn, efter fire år i Danmark tvangsudsendes til Afghanistan.

Klokken 10 minutter over seks bankede en betjent stille på døren til familiens værelse. Efter kort tid åbnede faren, som tydeligvis havde ligget og sovet. To betjente bad om lov til at komme ind. De forklarede, at det var besluttet, at familien skulle frihedsberøves og overflyttes til Ellebæk, da de snart skulle udsendes til Afghanistan. Stemningen var på dette tidspunkt rolig.

Faren og sønnen pakkede uden protester. Moren, derimod, protesterede højlydt. Hun sad på et tæppe på gulvet, hvor hun havde siddet og bedt, da betjentene kom ind på værelset. En kvindelig betjent forsøgte at berolige hende, men efter ca. 20 minutter begyndte moren at slå sit hoved hårdt i gulvet. Betjentene holdt moren fast, og da hun nægtede at rejse sig, bar de hende ned til bilen.

I bilen fortsatte moren med at skribe, og den kvindelige betjent holdt flere gange fast om hende for at forhindre, at hun slog hovedet mod bilruden. En halv time senere kom de øvrige betjente med faren og sønnen. Familiens ejendele var nu pakket i to kasser og to store hvide sække. Lidt over syv forlod familien sammen med betjentene Center Avnstrup.

OMBUDSMANDENS TILSTEDEVÆRELSE UNDER TVANGSUDBENDELSE

Folketingets Ombudsmand har siden 1. april 2011 ført tilsyn med politiets tvangsudsendelser. Formålet med tilsynet er at sikre, at udsendelserne sker med respekt for individet og uden unødigt magtanvendelse. Inden ombudsmanden fik opgaven, eksisterede der ikke et særskilt tilsyn, og der er således tale om en ny ordning i Danmark.

Typisk vil vi være til stede, på dagen hvor udlændingen bliver sendt ud af landet, men vi kan også, som i det omtalte tilfælde, overvære frihedsberøvelsen forud for en tvangsudsendelse.

Med udgangspunkt i politiets lister udvælger vi tvangsudsendelser, som vi ønsker at følge. Vi lægger vægt på, om udsendelsen vedrører udsatte grupper, om det er familier, og om der er forhøjet risiko for brug af magtmidler, som det er vores erfaring med udsendelser til Afghanistan. Derudover bestræber vi os altid på at være til stede under tvangsudsendelser, hvor politiet bruger "særfly", som dansk politi har hyret alene eller sammen med andre lande.

Vi må kun observere og har ikke beføjelser til at gribe ind i udsendelsen. I praksis holder vi os diskret i baggrunden. Vi forsøger at være til stede i de situationer, hvor politiet anvender magt. Under den omtalte frihedsberøvelse var ombudsmandens medarbejder hele tiden hos moren i familien.

Ombudsmanden fokuserer på flere områder i sin vurdering af, om udsendelsen sker i respekt for individet og uden unødigt magtanvendelse. Ud over magtanvendelse har ombudsmanden bl.a. fokus på familiens enhed. Det sker, at enkelte familiemedlemmer går under jorden i forsøg på at forhindre udsendelsen. Efter politiets retningslinjer skal udsendelse af familier som udgangspunkt ske samlet. Politiet kan dog undtagelsesvist beslutte at gennemføre en udsendelse af en familie, selv om ikke alle familiemedlemmer er til stede. I de tilfælde ser ombudsmanden bl.a. på, om politiet forud for udsendelsen har vejledt familien om risikoen for at blive delt. Ombudsmanden undersøger også, om politiet aktivt har forsøgt at finde de forsvundne familiemedlemmer, og om politiet konkret har taget stilling til, om det er forsvarligt at gennemføre udsendelsen af de familiemedlemmer, som er til stede.

Når familien i den omtalte sag blev frihedsberøvet inden udsendelsen, var det ikke, fordi politiet havde konkret mistanke om, at enkelte af familiemedlemmerne ville gå under jorden. Hele familien havde dog tidligere holdt sig skjult

for myndighederne og ville fortsat ikke rejse ud af Danmark – derfor besluttede politiet at frihedsberøve familien forud for udsendelsesdagen.

AFHENTNING I ELLEBÆK

To uger efter afhentningen i Center Avnstrup stod tre ansatte fra Ellebæk klar til at udlevere familien til politiet. Faren og sønnen virkede nervøse, men de gjorde ikke modstand. Betjentene forklarede, at de skulle visitere dem for at sikre, at de ikke havde farlige genstande på sig.

Samtidig hentede to kvindelige betjente moren i den celle, hvor hun var anbragt. De visiterede hende, uden at hun gjorde modstand. Moren protesterede heller ikke over at skulle tage en voksenble på. Betjentene forklarede, at bleen var nødvendig, fordi hun havde drukket sæbevand samme morgen for at undgå at blive udsendt.

Voksenble i forbindelse med tvangsendelser er ikke omtalt i de internationale eller nationale retningslinjer for tvangsmæssige udsendelser. Ombudsmanden har tilkendegivet, at brug af voksenble indebærer en betydelig risiko for, at den enkeltes værdighed bliver krænket. I denne sag vurderede ombudsmanden, at voksenbleen under de konkrete omstændigheder var nødvendig og forsvarlig, fordi kvinden havde drukket sæbevand.

PROTESTER I KØBENHAVNS LUFTHAVN

Klokken halv to kørte politibilen med den afghanske familie direkte ud til flyets standplads i Københavns Lufthavn. Familiemedlemmerne stod ud af bilen, men da de kom til foden af trappen op til flyet, nægtede de at gå ombord. Samtidig begyndte de at råbe på engelsk, at de ville blive dræbt i Afghanistan. Betjentene forsøgte forgæves at tale familiemedlemmerne til ro. Efter nogle minutter fikserede de deres håndled. Sønnens håndled blev fikseret med plastikstrips, og forældrenes håndled blev fikseret med stofremme, der blev spændt fast til et bælte (fikseringsbælte).

TVANGSUDBENDELSE

I Danmark er det politiet, som sørger for udlændinges udrejse af landet, når de ikke udrejser frivilligt.

Tvangsendelser kan ske ved "påset udrejse" eller "ledsaget udrejse".

- Ved påset udrejse overvåger politiet udreisen af landet, f.eks. ombordstigning på et fly i Københavns Lufthavn.
- Ved ledsaget udrejse ledsager politiet udlændingen ud af landet til udlændingens hjemland eller et tredjeland, hvor udlændingen har ret til at opholde sig.

Ledsaget udrejse sker som udgangspunkt med rutefly, men politiet anvender nogle gange særfly, som dansk politi hyrer alene eller sammen med andre lande. Fælles flyvninger kan også organiseres af EU's grænseagentur, Frontex.

Tilsyn

Ombudsmanden fører i henhold til udlændingelovens § 30 a tilsyn med tvangsendelser. Formålet med tilsynet er at holde øje med, at Rigspolitiets virksomhed i forbindelse med tvangsmæssige udsendelser sker med respekt for individet og uden unødigt magtanvendelse.

Medarbejdere fra ombudsmanden har i perioden april 2011 – december 2015 fulgt 59 tvangsendelser.

- 13 var tvangsendelser ved påset udrejse.
- 46 var tvangsendelser ved ledsaget udrejse.

I perioden har medarbejdere fra ombudsmanden screenet 2.178 sager og nærmere gennemgået 215 sager.

MAGTMIDLER

Ved tvangsudsendelser kan politiet bruge magtmidler som greb/håndkraft, plastikstrips, håndjern, beskyttelseshjelm og fikseringsbælte. Erfaringerne fra tilsynet er, at de mest anvendte magtmidler er fikseringsbælte, greb/håndkraft og plastikstrips. Håndjern anvendes kun sjældent.

Det fremgår af politiloven, at magtanvendelse skal være "nødvendig og forsvarlig", og "den må alene ske med midler og i en udstrækning, der står i rimeligt forhold til den interesse, der søges beskyttet". Politiet skal desuden anvende magt så skånsomt, som omstændighederne tillader, og sådan, at eventuelle skader begrænses til et minimum. Det følger desuden af politiets interne retningslinjer om udsendelsesarbejdet, at anvendelsen af magt ved tvangsudsendelser altid skal foregå på en sådan måde, at det giver anledning til mindst mulig forstyrrelse i forhold til omgivelserne.

Familien blev vist ned på de bagerste rækker i det tomme fly. Kaptajnen, som altid har den øverste myndighed ombord, kom for at vurdere situationen. På trods af familiemedlemmernes højlydte appeller lod han dem blive på flyet.

Nogle minutter senere kom de øvrige passagerer ombord, og familiemedlemmerne appellerede nu højlydt til dem, indtil flyet 20 minutter senere forlod sin standplads. Herefter var det kun faren, som råbte på engelsk, at han ville bombe flyet.

Da flyet var i luften, sad hele familien tavse. Den udsendelsesansvarlige betjent talte med faren, hvorefter betjentene fjernede strips og remme fra familiemedlemmernes håndled.

KRITIK AF MANGLENDE DOKUMENTATION

I perioden april 2011 til december 2015 har ombudsmanden fået oplysninger om 79 udsendelser, hvor politiet anvendte magt. I 25 tilfælde overværede vi politiets magtanvendelse. I ingen af de 25 tilfælde handlede politiet i strid med politilovens regler om magtanvendelse, og magtanvendelserne foregik desuden i overensstemmelse med politiets retningslinjer.

Ud fra politiets oplysninger i de resterende sager er det ombudsmandens vurdering, at magtanvendelsen i 47 sager ligeledes opfylder politilovens bestemmelser om magtanvendelse. I 25 sager var det dog ikke muligt for ombudsmanden at vurdere, om politilovens bestemmelser blev efterlevet. Det skyldes, at der ikke foreligger tilstrækkelig dokumentation for den anvendte magt i sagerne.

Ombudsmanden har, siden tilsynet begyndte, flere gange kritiseret, at politiet ikke i tilstrækkelig grad har dokumenteret brug af magtmidler i forbindelse med tvangsudsendelser.

Efter anbefaling fra ombudsmanden offentliggjorde politiet den første oversigt over brug af magtmidler under tvangsudsendelser i 2014.

I forhold til den omtalte sag vurderede ombudsmanden, at politiets magtanvendelse opfyldte politilovens bestemmelser.

Både fastholdelsen og føringen af moren ved afhentningen på Center Avnstrup og fikseringen, fastholdelsen og føringen af familiemedlemmerne i Københavns Lufthavn blev vurderet som nødvendige og forsvarlige. Desuden blev magtmidlerne kun anvendt i korte perioder, da betjentene løbende vurderede, om indgrebene var rimelige under de konkrete omstændigheder.

AFKLARING I FRANKFURT

I Frankfurt blev familien og betjentene modtaget af tysk politi, som gav dem besked på at opholde sig i et område med restauranter og butikker. Betjentene skulle omgående kontakte tysk politi, hvis der opstod problemer.

Betjentene fandt sammen med familien et sted, hvor de kunne få mad. Moren fik lov til at tage bleen af, da hun bad om det. Familien forekom nu at være afklaret med situationen, og faren lånte en betjents mobiltelefon for at foretage nogle opkald.

Næste morgen landede flyet i Kabuls lufthavn. Inden landingen fik faren bekræftet, at familien ville blive tilbudt et sted, hvor de kunne bo de første dage. Desuden fortalte den udsendelsesansvarlige, at den danske ambassade ville kunne hjælpe dem de første dage.

Familien og betjentene blev mødt af tre personer fra de afghanske myndigheder og to medarbejdere fra den danske ambassade. Modtagelsen var venlig. De afghanske myndighedspersoner undersøgte familiens papirer, og familien fik lov til at rejse ind i Afghanistan. Betjentene og ombudsmandens medarbejder rejste tilbage med samme fly, som de netop var ankommet med.

Ombudsmanden havde ingen kritiske bemærkninger til politiets tvangsudsendelse af familien til Afghanistan.

Og denne konklusion er karakteristisk. Siden tilsynets begyndelse for fem år siden har det været ombudsmandens vurdering, at politiet generelt gennemfører tvangsudsendelserne med respekt for individet og uden unødigt magtanvendelse.

Ombudsmanden har dog som nævnt flere gange udtalt kritik af politiets dokumentation i sager om tvangsudsendelser, og ombudsmanden vil blive ved med at følge politiets arbejde med at forbedre dette forhold.

OMBUDSMANDENS TILSYN

- Voksenområdet
- Børneområdet

OMBUDSMANDENS TILSYN

Hvor Ombudsmanden gennemfører tilsynsbesøg i offentlige og private institutioner, især hvor mennesker er eller kan blive frihedsberøvet. Det kan f.eks. være fængsler, sociale institutioner og psykiatriske afdelinger.

Hvorfor Formålet med ombudsmandens tilsynsbesøg er at bidrage til at sikre, at mennesker, der opholder sig eller bor i institutioner, bliver behandlet værdigt, hensynsfuldt og i overensstemmelse med deres rettigheder.

Tilsynsbesøgene foregår både efter ombudsmandsloven og efter den valgfri protokol til FN's Konvention mod Tortur og Anden Grusom, Umenkelig eller Nedværdigende Behandling eller Straf. Ombudsmanden er efter denne protokol udpeget til "national forebyggende mekanisme". Opgaven varetages i samarbejde med Institut for Menneskerettigheder og DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur, som bidrager med menneskeretlig og lægefaglig ekspertise.

Ombudsmanden har et særligt ansvar for at beskytte børns rettigheder efter bl.a. FN's Børnekonvention.

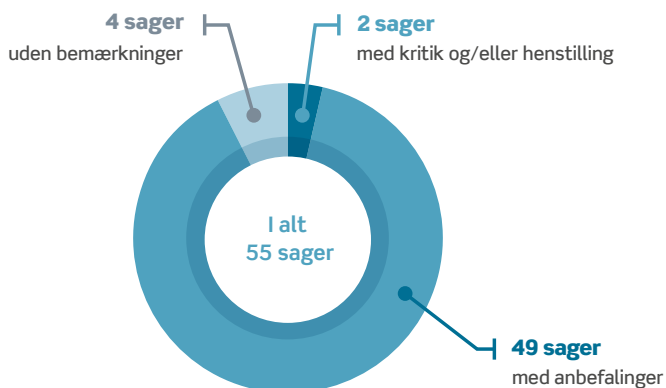
Hvordan Under tilsynsbesøgene giver ombudsmanden ofte institutionerne anbefalinger. Formålet med anbefalingerne vil typisk være at forbedre forholdene for brugerne af institutionerne, herunder justere forholdene for at få dem til at stemme overens med reglerne. Det kan også være for at forebygge f.eks. nedværdigende behandling.

Tilsynsbesøg kan også få ombudsmanden til at undersøge generelle problemer.

Hvem Tilsynsafdelingen varetager tilsynsbesøg på voksenområdet, mens Ombudsmandens Børnekontor tager på tilsynsbesøg på børneområdet. Ombudsmandens børnesagkyndige deltager i tilsynsbesøg på børneområdet.

DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur og Institut for Menneskerettigheder deltager i nogle af besøgene.

AFSLUTTEDE TILSYNSSAGER I 2015

På voksenområdet afsluttede ombudsmanden desuden:

7 sager med tilknytning til tilsynsområdet, som ombudsmanden havde rejst på eget initiativ. Ingen sager førte til kritik.

14 sager om selvmordsforsøg, dødsfald mv. i kriminalforsorgens institutioner. Der blev givet kritik i 1 sag.

På børneområdet afsluttede ombudsmanden desuden:

10 sager med tilknytning til tilsynsområdet, som ombudsmanden havde rejst på eget initiativ. 5 sager førte til kritik.

Internationale aktiviteter

Der blev i 2015 holdt to møder med repræsentanter for de andre nordiske nationale forebyggende mekanismer og fem møder med repræsentanter for andre udenlandske ombudsmænd med dialog og erfaringsudveksling om OPCAT-arbejdet.

Ombudsmanden holdt desuden møder med repræsentanter for FN's Torturkomité (CAT) og FN's Underkomité til Forebyggelse af Tortur mv. (SPT) om OPCAT-arbejdet.

TILSYN VOKSENRÅDET

GENNEMFØRTE TILSYNSBESØG PÅ VOKSENRÅDET

Nr.	Dato	Institution	DIGNITY deltog	Institut for Menneskerettigheder (IMR) deltog
1	16. januar	Arresthuset i Helsingør	✓	
2	19.-20. januar	Århus Universitets-hospital, Afdeling for Retspsykiatri, Risskov	✓	✓
3	26. januar	Arresthuset i Hobro		
4	27. januar	Arresthuset i Århus		✓
5	18.-19. februar	Anstalten ved Herstedvester	✓	
6	5. marts	Arresthuset i Køge		
7	18. marts	Arresthuset i Esbjerg	✓	
8	19. marts	Arresthuset i Kolding	✓	
9	19. marts	Arresthuset i Aalborg		
10	20. marts	Arresthuset i Frederikshavn		

- 1) Antallet af indsatte, beboere og patienter mv., som besøgsholdene havde samtaler med.
- 2) Antallet af pårørende, værger, bistandsværger og patientrådgivere, som besøgsholdene havde samtaler med.

	Samtaler med brugere ¹	Samtaler med pårørende m.fl. ²	Institutionstype og målgruppe
	7	0	Arresthus, især for indsatte, som er varetægtsfængslede, mens deres sag behandles
	23	6	Fire sengeafsnit for retspsykiatriske patienter
	4	0	Arresthus, især for indsatte, som er varetægtsfængslede, mens deres sag behandles
	4	0	Arresthus, især for indsatte, som er varetægtsfængslede, mens deres sag behandles
	41	0	Lukket fængsel for indsatte med behov for psykologisk eller psykiatrisk behandling
	4	0	Arresthus, især for indsatte, som er varetægtsfængslede, mens deres sag behandles
	4	0	Arresthus, især for indsatte, som er varetægtsfængslede, mens deres sag behandles
	6	0	Arresthus, især for indsatte, som er varetægtsfængslede, mens deres sag behandles
	5	0	Arresthus, især for indsatte, som er varetægtsfængslede, mens deres sag behandles
	5	0	Arresthus, især for indsatte, som er varetægtsfængslede, mens deres sag behandles

GENNEMFØRTE TILSYNSBESØG PÅ VOKSENOMRÅDET

Nr.	Dato	Institution	DIGNITY deltog	Institut for Menneskerettigheder (IMR) deltog	
11	25. marts	Damsgaarden, Gilleleje		✓	
12	9. april	Udviklingscentret De 2 Gårde, Børkop			
13	10. april	Birkekrattet, Esbjerg			
14	28. april	Atterbakken, Tappernøje	✓	✓	
15	29. april	CAS 2, København	✓	✓	
16	18. maj	Psykiatrisk Center Glostrup ⁵	✓		
17	19.-20. maj	Sødisbakke, Mariager			
18	3.-4. juni	Landsbyen Sølund, Skanderborg			
19	8. juni	Psykiatrien Vest, Holbæk			

- 3) Ved en række af årets tilsynsbesøg i enkeltmandsprojekter muliggjorde brugernes funktionsniveau ikke samtaler.
- 4) Se side 85 om årets tema om såkaldte enkeltmandsprojekter.
- 5) Besøget blev gennemført under ledelse af landsdommer Henrik Bloch Andersen som sætteombudsmand, fordi ombudsmanden erklærede sig inhabil.

	Samtaler med brugere ¹	Samtaler med pårørende m.fl. ²	Institutionstype og målgruppe
	0 ³	2	Enkeltmandsprojekt ⁴ i privat bo- og dagtilbud for voksne med autismespektrumforstyrrelser, udviklingshæmning og tilknyttet problemskabende adfærd
	3	2	Fem enkeltmandsprojekter i kommunalt botilbud for borgere med udviklingshæmning kombineret med f.eks. psykiatriske eller sociale problemstillinger
	1	2	Enkeltmandsprojekt i kommunalt botilbud for udviklingshæmmede med behov for personaledekning døgnet rundt
	1	2	Enkeltmandsprojekt i privat socialpædagogisk botilbud for udsatte voksne
	0 ³	1	Tre enkeltmandsprojekter i kommunalt botilbud for udviklingshæmmede med behov for forudsigelighed, struktur mv.
	7	2	Tre sengeafsnit for retspsykiatriske patienter
	3	5	25 enkeltmandsprojekter i regionalt botilbud for voksne med betydeligt og varigt nedsat psykisk funktionsevne
	4	8	18 enkeltmandsprojekter i kommunalt bo- og aktivitetstilbud for voksne med betydeligt og varigt nedsat psykisk og fysisk funktionsevne
	3	1	To sengeafsnit primært for almenpsykiatriske patienter

GENNEMFØRTE TILSYNSBESØG PÅ VOKSENOMRÅDET

Nr.	Dato	Institution	DIGNITY deltog	Institut for Menneskerettigheder (IMR) deltog	
20	8. juni	Regionspsykiatrien Viborg-Skive, Viborg			
21	9. juni	Arresthuset i Nykøbing Mors			
22	17. juni	Solkrogen, Klim			
23	18. juni	Skovbrynet, Brønderslev			
24	30. juni	Pension Skejby, Århus			
25	1. juli	Psykiatrisk Afdeling Vejle			
26	27. august	Ørum Bo- og Aktivitetscenter			
27	28. august	Hyldgården, Holstebro			
28	28. august	Institutionen Ellebæk, Birkerød (uvarslet besøg)	✓	✓	
29	2. september	Stokholtbuen, Herlev		✓	

	Samtaler med brugere ¹	Samtaler med pårørende m.fl. ²	Institutionstype og målgruppe
	7	10	To sengeafsnit for retspsykiatriske patienter
	2	0	Arresthus, især for indsatte, som er varetægtsfængslede, mens deres sag behandles
	0 ³	1	Tre enkeltmandsprojekter i kommunalt botilbud for voksne med betydeligt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne kombineret med problemskabende adfærd
	2	3	Seks enkeltmandsprojekter i kommunalt botilbud for voksne udviklingshæmmede med særlige behov – ofte med voldelig eller selvskadende adfærd
	3	0	Institution under kriminalforsorgen, som kan huse både afsnere (typisk i udslusning), varetægtsfængslede i surrogat og ustraffede
	2	1	To sengeafsnit for almen- og retspsykiatriske patienter
	0 ³	5	Tre enkeltmandsprojekter i kommunalt specialpædagogisk bo- og aktivitetstilbud for voksne med specielle behov
	0 ³	3	Tre enkeltmandsprojekter i kommunalt botilbud for voksne med varigt nedsat fysisk og psykisk funktionsevne
	13	0	Kriminalforsorgens lukkede institution for asylansøgere, som er frihedsberøvede efter udlændingelovens regler
	1	1	Seks enkeltmandsprojekter i kommunalt bo- og aktivitets-tilbud især for voksne med autismespektrumforstyrrelser

GENNEMFØRTE TILSYNSBESØG PÅ VOKSENOMRÅDET

Nr.	Dato	Institution	DIGNITY deltog	Institut for Menneskerettigheder (IMR) deltog	
30	9.-10. september	Statsfængslet på Kragsskovhede, Jerup	✓	✓	
31	17. september	Rønnegård, Gørløse			
32	21. september	Solvognen, Højby			
33	23.-24. september	Statsfængslet i Ringe	✓	✓	
34	3. oktober	Detentionen på Station City, København (uvarslet besøg)	✓	✓	
35	3. oktober	Detentionen på Station Bellahøj, København (uvarslet besøg)	✓	✓	
36	7. oktober	Politiets venterum i Københavns Lufthavn, Kastrup (uvarslet besøg)	✓		
37	21. oktober	Statsfængslet Østjylland, Horsens	✓	✓	
38	22. oktober	Statsfængslet Midtjylland, Nr. Snede	✓	✓	
I alt	38 besøg		DIGNITY deltog i 16 besøg	IMR deltog i 13 besøg	

	Samtaler med brugere ¹	Samtaler med pårørende m.fl. ²	Institutionstype og målgruppe
	16	0	Åbent fængsel for afsonere
	2	4	Tre enkeltmandsprojekter i regionalt botilbud for voksne med udviklingshæmning evt. i kombination med psykiatriske lidelser
	1	0	Enkeltmandsprojekt i privat opholdssted for blandt andre unge med massive vanskeligheder og behov for et individuelt tilpasset tilbud
	16	0	Lukket fængsel primært for afsonere under 24 år, herunder en kvindeafdeling
	0	0	Politiets detention, navnlig for personer, som ikke kan tage vare på sig selv, fordi de er påvirkede af rusmidler, og som politiet træffer i en farlig situation
	0	0	Politiets detention, navnlig for personer, som ikke kan tage vare på sig selv, fordi de er påvirkede af rusmidler, og som politiet træffer i en farlig situation
	0	0	Tre venterum, som navnlig anvendes til anholdte personers kortvarige ophold, mens nærmere afhøring afventes
	8	0	Tre lukkede fængselsafsnit især for afsonere, herunder et udsendelsesafsnit og et særligt sikret afsnit
	21	0	Lukkede fængselsafsnit for afsonere, herunder straf- og isolationsafsnit
	219 samtaler med brugere	59 samtaler med pårørende m.fl.	

EKSEMPLER PÅ VIGTIGE REAKTIONER I 2015

Temaer

For hvert år vælger ombudsmanden i samarbejde med Institut for Menneskerettigheder og DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur et eller flere temaer for Tilsynsafdelingens tilsynsbesøg.

Temaraapporter offentliggøres på ombudsmanden.dk.

TEMA: Sikringscelleanbringelse

Ombudsmandens væsentligste anbefalinger

- Fængsler og arresthuse skal sikre, at indsatte kun bliver anbragt i sikringscelle og evt. tvangsfikseret, når det er nødvendigt.
- Under anbringelsen skal personalet løbende vurdere, om der er grundlag for at opretholde anbringelsen og evt. fiksering.
- Institutionerne skal øge fokus på dokumentationen i forbindelse med sikringscelleanbringelse og sikre, at alle sikringscellerapporter indeholder en tilstrækkelig beskrivelse af, hvorfor det er nødvendigt at anvende sikringscelle og evt. tvangsfiksering.

>>

TEMA: Enkeltmandsprojekter¹

Ombudsmandens væsentligste konklusioner

- Overordnet var forholdene for og indsatsen over for målgruppen i enkeltmandsprojekter god.
- Besøgene belyste en række dilemmaer, især om forholdet mellem magt og omsorg.

Mundtlige anbefalinger til institutionens ledelse

Sikringscelleanbringelse: Mange steder anbefaling om at rette et større fokus mod dokumentation og opfølgning i forbindelse med sikringscelleanbringelse. Se ovenfor om tema om sikringscelleanbringelse.

Magtanvendelse: Flere steder anbefaling om udarbejdelse/revision af instruks om magtanvendelse og om systematisk gennemgang og vurdering af statistiske oplysninger om magtanvendelse og andre indgreb – herunder om, at institutionen sammenligner sig med andre, lignende institutioner.

Tvang: Flere steder anbefaling om systematisk gennemgang og vurdering af statistiske oplysninger om anvendelse af tvang i psykiatrien – herunder om, at institutionen sammenligner sig med andre, lignende institutioner.

>>

1) Begrebet "enkeltmandsprojekter" anvendes som samlebegreb for særlige botilbud til borgere med en adfærd, der er så problemskabende, at borgerne ikke kan rummes i f.eks. almindelige specialiserede botilbud.

Vold og trusler: Flere steder anbefalinger om at indføre en politik om vold og trusler mellem brugerne og/eller om at følge udviklingen i antallet af tilfælde af vold og trusler om vold systematisk.

Medicinhåndtering: Flere steder i kriminalforsorgen og på det sociale område anbefalinger om udarbejdelse/opdatering af instrukser om medicinhåndtering mv., om systematisk gennemgang af medicinskabet og/eller om indførelse af systematisk registrering og kassation, herunder at der holdes regnskab med eventuelt svind.

Beskæftigelse og fritid: Enkelte steder anbefalinger vedrørende de konkrete beskæftigelses-/aktivitetstilbud for brugerne.

Besøgsrum: Enkelte steder anbefalinger vedrørende indretningen af besøgsrum.

Lokale retningslinjer: Flere steder anbefalinger om ændringer i lokale retningslinjer, herunder ordensregler, hvor retningslinjerne enten var upræcise eller ikke stemte overens med gældende regler.

Drøftelser med centrale myndigheder

Sundhedsbetjeningen i kriminalforsorgen: På sit årlige møde med Direktoratet for Kriminalforsorgen fulgte ombudsmanden op på tidligere drøftelser om sundhedsbetjening af indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Kriminalforsorgen har efter mødet igangsat en større undersøgelse, som har til formål at afdække, hvordan kriminalforsorgen bedst indretter og understøtter sundhedsbetjeningen, så der sikres en ensartet og effektiv opgavevaretagelse. Ombudsmanden følger arbejdet.

Sager rejst på eget initiativ og høringer

Sikringscelleanbringelse: Under et tilsynsbesøg i et fængsel modtog ombudsmanden oplysninger om en sikringscelleanbringelse, som havde varet i ca. 3½ døgn. Ombudsmanden rejste efter besøget en sag over for Direktoratet for Kriminalforsorgen. Sagen er uafsluttet.

Oplysninger om magtanvendelse i forbindelse med en sikringscelleanbringelse, som ombudsmanden modtog under et tilsynsbesøg i et andet fængsel, førte til, at ombudsmanden rejste en sag over for fængslet. Sagen er uafsluttet.

Alarm/døråbner: I forlængelse af et tilsynsbesøg i et kommunalt botilbud rejste ombudsmanden en sag vedrørende en alarm/døråbner, som var etableret hos en borger i enkeltmandsprojekt. Sagen blev afsluttet med kritik.

Anvendelse af særlige seler mv.: Et tilsynsbesøg i et kommunalt botilbud gav tvivl om hjemlen til at anvende forskellige typer af seler og andre beskyttelsesforanstaltninger over for en borger i enkeltmandsprojekt. Ombudsmanden rejste to sager over for kommunen. Sagerne er uafsluttede.

Tilsyn med anbragte i detentioner: Efter uanmeldte tilsynsbesøg i to detentioner rejste ombudsmanden en sag over for politidirektøren om nogle generelle spørgsmål vedrørende tilsynet med de anbragte og dokumentationen i forbindelse med anbringelser. Sagen er uafsluttet.

TILSYN BØRNEOMRÅDET

GENNEMFØRTE TILSYNSBESØG PÅ BØRNEOMRÅDET

Nr.	Dato	Institution	DIGNITY/IMR deltog	
1	14. januar	Skelbakken, Karlslunde		
2	4. februar	Marjatta Skolehjemmet, Tappernøje		
3	11. marts	Børnehusene Middelfart		
4	9. april	Pilely Gård, Tølløse (uvarslet besøg)		
5	15. april	Børneinstitutionen Posekær, Aabenraa		
6	16. april	Børnehuset Lille Kolstrup, Aabenraa		
7	19. maj	Fogedvænget, Hedensted	✓	
8	20. maj	Fenrishus, Århus	✓	

1) Ved en række af årets tilsynsbesøg muliggjorde børnenes og de unges funktionsniveau ikke samtaler.

	Samtaler med børn og unge	Samtaler med forældre og andre pårørende	Institutionstype og målgruppe
	0 ¹	2	Døgn- og aflastningsinstitution for børn og unge med varig psykisk og/eller fysisk funktionsnedsættelse. 0-23 år
	11	8	Opholdssted for udviklingshæmmede børn og unge. 5-25 år Intern skole
	5	3	Specialpædagogisk døgninstitution for børn med betydeligt og varigt nedsat funktionsevne. 3-20 år
	12	0	Dagbehandlingstilbud for drenge med bl.a. ADHD. En del af Behandlingsskolerne. 8-17 år Intern skole
	0 ¹	1	Døgninstitution for børn og unge med varig psykisk og/eller fysisk funktionsnedsættelse. 0-18 år
	2	4	Børnehave for handicappede børn. 0-7 år Aflastningsinstitution for handicappede børn. 0-18 år
	4	1	Døgn- og aflastningsinstitution for unge med gennemgribende udviklingsforstyrrelser og sjældne handicaps. 14-18 år
	0 ¹	2	Døgninstitution for børn og unge med omfattende og varig fysisk og psykisk funktionsnedsættelse og børn og unge i terminalfase. 0-18 år

GENNEMFØRTE TILSYNSBESØG PÅ BØRNEOMRÅDET

Nr.	Dato	Institution	DIGNITY/IMR deltog	
9	8. september	Specialbørnehjemmene: Fjordhuset, Nørresundby	✓	
10	9. september	Specialbørnehjemmene: Højbjerghus, Støvring	✓	
11	6. og 7. oktober	3Kløveren: Margueritten, Snekkersten, og Åbjerggård, Frederikssund		
I alt	11 besøg		DIGNITY deltog i 4 besøg, IMR deltog ikke	

	Samtaler med børn og unge	Samtaler med forældre og andre pårørende	Institutionstype og målgruppe
	5	2	Døgninstitution for børn og unge med multiple funktionsnedsættelser. 0-18 år
	0 ¹	2	Døgninstitution for børn på tidligste udviklingstrin og børn i terminalfase. 0-18 år
	5	2	Døgn- og aflastningsinstitution for børn og unge med varigt nedsat fysisk og psykisk funktionsevne. 0-18 år (21 år)
	44 samtaler	27 samtaler	

EKSEMPLER PÅ VIGTIGE REAKTIONER I 2015

Temaer

For hvert år vælger ombudsmanden i samarbejde med Institut for Menneskerettigheder og DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur et tema for Børnekontorets tilsynsbesøg.

Temarapporter offentliggøres på ombudsmanden.dk.

TEMA: Børn og unge, som på grund af vidtgående og varigt nedsat fysisk og/eller psykisk funktionsevne opholder sig eller bor på institution

Ombudsmandens væsentligste konklusioner

- Overordnet var personalet på institutionerne reflekterende i dagligdagens mange praktiske og etiske dilemmaer og omsorgsfulde og udviklingsorienterede over for børnene og de unge.
- Institutionerne havde ikke skriftlige retningslinjer om, hvordan den enkelte institution forebygger seksuelle overgreb, og hvilken fremgangsmåde institutionen følger ved mistanke om overgreb. Ombudsmanden anbefaler generelt, at institutionerne udarbejder sådanne retningslinjer.
- Generelt var institutionerne optagede af og opmærksomme på kommunikationen med børnene og de unge og de forskellige måder, børnene og de unge kommunikerede på.
- Besøgene belyste en række dilemmaer, især om forholdet mellem magt og omsorg.

Mundtlige anbefalinger til institutionens ledelse

Medicin: Flere institutioner blev anbefalet at opbevare medicin hensigtsmæssigt, f.eks. i aflåste skabe, og således, at det enkelte barns medicin var tilstrækkeligt adskilt fra de øvrige børns.

Genoplivning og førstehjælp: Det blev anbefalet, at en institution med meget syge børn overvejer at udarbejde retningslinjer for basal genoplivning af børn og for regelmæssig genopfriskning af viden om førstehjælp.

Seksualitet: Anbefaling om, at institutionen reflekterer over børnenes seksualitet og over, hvordan institutionen forebygger overgreb. Se ovenfor om tema.

Magtanvendelse: Anbefaling om at bruge skemaer, som vedrører børn og unge (ikke voksne), når institutionen indberetter magtanvendelse. Mange steder anbefaling om at informere forældre og anbragte børn om reglerne i magtanvendelsesbekendtgørelsen, herunder reglerne om klageadgang. Anbefaling om, at barnet og den unge, der har været udsat for magtanvendelsen, får mulighed for at give sin version af episoden.

Drøftelser med centrale myndigheder

Tvangsfjernelse af børn uden lovligt ophold: Ombudsmanden blev opmærksom på, at der er usikkerhed om, hvorvidt serviceloven gælder, hvis der f.eks. er behov for at tvangsfjerne et barn uden lovligt ophold i Danmark. Ombudsmanden tog spørgsmålet op på et møde med Social- og Indenrigsministeriet og Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet. Social- og Indenrigsministeriet ville orientere ombudsmanden om ministeriets overvejelser om servicelovens anvendelsesområde i forhold til udlændinge.

Sager rejst på eget initiativ og høringer

Handleplaner: Efter tilsynsbesøg rejste ombudsmanden på eget initiativ syv sager om manglende handleplaner. En sag er afsluttet med kritik, mens de øvrige sager ikke er afsluttet.

Udsendelse af anbragt barn: I forbindelse med et tilsynsbesøg på Center Kongelunden blev ombudsmanden opmærksom på en sag, hvor et barn sammen med sin bedstemor var blevet udsendt til Serbien efter at have fået afslag på asyl i Danmark. Barnet havde været anbragt i kommunens varetægt i tiden op til udsendelsen. Ombudsmanden gik ind i sagen på eget initiativ, og sagen blev afsluttet med kritik. FOB 2015-8.

TILSYN
HANDICAPOMRÅDET

Folketingets Ombudsmand følger efter anmodning fra Folketinget udviklingen i ligebehandling af mennesker med handicap og foretager i den forbindelse bl.a. tilsyn med den fysiske tilgængelighed for mennesker med handicap.

På disse tilsynsbesøg undersøger ombudsmandens medarbejdere, om de regler, der skal sikre, at offentlige bygninger er tilgængelige for alle, overholdes. Ombudsmandens medarbejdere har måleudstyr med for at tjekke, om eksempelvis ramper for kørestolsbrugere har en hældningsgrad, som stemmer overens med byggereglerne. En medarbejder hos ombudsmanden, som er kørestolsbruger, deltager i tilsynsbesøgene.

Folketingets Ombudsmand samarbejder desuden med Institut for Menneskerettigheder og Det Centrale Handicapråd om at fremme, beskytte og overvåge gennemførelsen af FN's Handicapkonvention.

GENNEMFØRTE TILGÆNGELIGHEDSTILSYN I 2015

Dato	Institution	Type
27. april	Professionshøjskolen University College Nordjylland	Lærerruddannelse
14. september	Skovvangskolen, Allerød	Folkeskole med specialspor og modtagerklasser

HVAD FØRTE BESØGENE TIL?

Tilgængelighedstilsynet på læreruddannelsen på professionshøjskolen University College Nordjylland førte bl.a. til en række anbefalinger om parkerings- og adgangsforhold, de indendørs gangarealer og en lift. Ombudsmanden gav også anbefalinger om indretning af handicaptoiletter, inddragelse af tilgængelighed ved renovering af en række undervisningsfaciliteter og skiltning om teleslyng. Ombudsmanden bemærkede, at skolens tilbud om en applikation til mobiltelefoner, der kan guide alle besøgende rundt på campus, herunder med særlig information for besøgende med handicap, var et fint initiativ.

Sagen om tilgængelighedstilsynet på Skovvangskolen var ikke endeligt afsluttet, da beretningen blev sendt til tryk.

Flere oplysninger om ombudsmandens arbejde med ligebehandling af mennesker med handicap og ombudsmandens rapporter om tilgængelighedstilsyn kan findes på ombudsmanden.dk/handicap.

TILSYN
TVANGSUDSENDELSER

Folketingets Ombudsmand fører tilsyn med Rigspolitiets tvangsmæssige udsendelser af udenlandske statsborgere, som ikke har lovligt ophold i Danmark.

Ombudsmanden skal særligt påse, at udsendelserne sker med respekt for individet og uden unødigt brug af magt. Ombudsmanden bedømmer således, om politiet følger gældende ret – herunder EU-retten og internationale menneskerettighedskonventioner – og god forvaltningsskik.

Ombudsmandens tilsyn er især koncentreret om en række opmærksomhedsområder: magtanvendelse, familiens enhed, udsatte grupper, forudgående kontakt og information, sikkerhedsvurderingen, afbrudte udsendelser og udsendelsesrapporten.

Som det fremgår af skemaet på de næste sider, har ombudsmanden i 2015 ikke udtalt kritik af politiets arbejde i de 9 sager, som blev afsluttet. Udsendelserne foregik med respekt for individet og uden unødigt magtanvendelse. 1 sag var ikke afsluttet, da beretningen blev afgivet (udsendelsen den 13. oktober 2015 til Afghanistan).

Vi udvalgte i 2015 derudover 48 udsendelsessager fra 2014 for nærmere at gennemgå sagernes dokumenter. Herunder blev alle sager, hvor det var registreret, at der blev anvendt magt over for udlændingene, gennemgået nærmere. Det drejede sig om 26 sager. Ved gennemgangen konstaterede vi, at dokumentationen i flere sager ikke var tilstrækkelig i forhold til flere af fokusområderne. Selv om dokumentationen i sagerne i 2014 var væsentlig bedre end i 2012, var der færre sager end i 2013, som indeholdt en tilstrækkelig dokumentation i forhold til flere af fokusområderne.

Ombudsmanden deltog i 2015 i to europæiske møder om tvangsudsendelser. Derudover indgik tvangsudsendelser som tema i tre af de møder med repræsentanter fra udenlandske ombudsmænd, som er omtalt på side 75.

Læs mere om ombudsmandens tilsyn med tvangsmæssige udsendelser på ombudsmanden.dk/udsendelser.

Se endvidere artiklerne på side 32-38 og side 66-71.

TILSYN MED TVANGSUDESENDELSER I 2015¹

Dato	Destination	Antal personer	Brug af magt?	Udsendelse gennemført?
20. januar	Afghanistan	9	Ja	Ja
9. februar	Libanon	1	Nej	Ja
2. marts	Afghanistan	1	Ja	Nej
11. marts	Nigeria	5	Nej	Ja
8. april	Kirgisistan	3	Nej	Ja
19. maj	Tunesien	1	Nej	Nej
14. juni	Afghanistan	1	Ja	Nej
17. august	Libanon	1	Ja	Ja
13. oktober	Afghanistan	3	Ja	Nej
3. november	Afghanistan	1	Ja	Nej

- 1) Udsendelse af udlændinge, der ikke udrejser frivilligt, kan enten ske ved en *påset udrejse*, hvor politiet overvåger udrejsen af landet, f.eks. ombordstigning i et fly, eller ved *ledsaget udrejse*, hvor politiet ledsager udlændingen ud af landet til udlændingens hjemland eller et tredjeland, hvor udlændingen har ret til at opholde sig. Samtlige udsendelser, som ombudsmanden fulgte i 2015, var ledsagede udrejser.

Kommentarer

Tvangsudsendelse med chartret fly af ni udlændinge i alderen 19-65 år, heraf otte mænd og en kvinde. Der blev anvendt magt i form af fikseringsbælte med fastspændte hænder og softhjelm over for en udlænding.

Tvangsudsendelse med rutefly af en svagelig 80-årig mand.

Tvangsudsendelse med rutefly af en 20-årig mand. Der blev anvendt magt i form af greb/håndkraft og håndjern.

Tvangsudsendelse af fem mænd i alderen 29-37 år. Tvangsudsendelsen var delvist arrangeret af EU's grænseagentur, Frontex.

Tvangsudsendelse med rutefly af en familie bestående af en mand på 36 år, en kvinde på 35 år og en søn på syv år.

Tvangsudsendelse med rutefly af en 31-årig mand. Der blev anvendt magt i form af fikseringsbælte med fastspændte arme/hænder samt begrænsning af højre bens bevægelighed.

Tvangsudsendelse med rutefly af en 29-årig mand. Der blev anvendt magt i form af softhjelm, fikseringsbælte med fastspændte arme/hænder samt begrænsning af det ene bens bevægelighed.

Tvangsudsendelse med rutefly af en 45-årig mand. Der blev anvendt magt i form af fikseringsbælte med fastspændte arme/hænder. Tvangsudsendelsen blev kun delvist fulgt af en medarbejder fra ombudsmanden, idet der blev ført tilsyn med forløbet, fra politiet hentede udlændingen, til ombordstigning i lufthavnen.

Tvangsudsendelse med rutefly af en familie bestående af en mand på 23 år, en kvinde på 21 år og en søn på et år. Sagen var ikke afsluttet, da beretningen blev afgivet.

Tvangsudsendelse med rutefly af en 20-årig mand. Der blev anvendt magt i form af greb/håndkraft.

SAG NR. 15/03253

I to tilfælde var ansatte i en region blevet afskediget uden partshøring, fordi regionen ikke havde været opmærksom på, at dokumenter på mere end 10 MB ikke kunne modtages i e-Boks. Regionen havde sendt partshøringsbreve til medarbejderne, men på grund af nogle tunge vedhæftede filer var de aldrig nået frem.

Medarbejdernes fagforbund skrev til ombudsmanden, at afskedigelsesagerne burde gå om, når partshøringen manglede. Fagforbundet havde også indbragt sagerne for et afskedigelsesnævn.

Ombudsmanden afviste klagen, dels fordi sagerne stadig verserede i det fagretlige system, dels fordi ombudsmanden normalt ikke går ind i sager, som kan behandles fagretligt.

Ombudsmanden inddrager bl.a. den praksis, som er etableret i ombudsmandsinstitutionens 60-årige virke, når han bedømmer sager.

SAG NR. 15/04138

Ombudsmandens medarbejdere undrede sig, da de ved et tilsynsbesøg i et botilbud for mentalt handicappede konstaterede, at kommunen havde givet tidsubegrænset tilladelse til alarm og døråbner i en beboers bolig. I juridisk forstand udgjorde alarmer og døråbneren – som skulle forhindre, at beboeren forlod bostedet og udsatte sig selv eller andre for fare – et indgreb, som normalt kun kunne godkendes for en afgrænset periode.

Samtidig med at sagen om tilsynsbesøget blev afsluttet, rejste ombudsmanden derfor en sag om hjemlen for den tidsubegrænsede tilladelse og sendte en høring til borgerens kommune. Kommunen svarede, at den nu var blevet opmærksom på, at der ikke var hjemmel til at give tilladelse til alarm og døråbner uden tidsbegrænsning. Kommunen ville drøfte dette med bostedet og eventuelt træffe en ny afgørelse om brug af alarm og døråbner. Ombudsmanden afsluttede sagen med kritik af, at der dermed i en periode ikke havde været hjemmel til indgrebet.

Det sker til tider, at tilsynsbesøg kaster lys på forhold hos enkelte borgere i institutionen, som ombudsmanden vælger at undersøge i en selvstændig sag.

SAG NR. 15/03395

Ombudsmanden modtog en henvendelse fra en medarbejder på en indisk avis, som ønskede hjælp til at få inddrevet en gæld hos en borger i Danmark. Danskeren havde indrykket en ægteskabsannonce i avisen, men betalingen for annoncen havde avisen aldrig modtaget.

Ombudsmanden kunne ikke hjælpe, da han hverken kunne behandle en klage over den privatperson, som havde indrykket annoncen, eller den bank, som borgeren angiveligt havde benyttet til at overføre penge til avisen.

Som hovedregel kan ombudsmanden ikke behandle klager over private personer eller virksomheder. I nogle tilfælde kan han føre tilsyn med private institutioner.

SAG NR. 15/03450

Det skabte avisoverskrifter, da den nye, borgerlige regering besluttede at nedlægge Irak- og Afghanistankommissionen. Kommissionen var nedsat af den foregående, socialdemokratisk ledede regering og havde som opgave at undersøge nogle spørgsmål om Danmarks deltagelse i krigene i Irak og Afghanistan.

En borger klagede til ombudsmanden over nedlæggelsen. Ombudsmanden vurderede dog, at sagen havde en så politisk karakter, at han af hensyn til ombudsmandsinstitutionens politiske neutralitet ikke burde tage klagen op til behandling.

Ombudsmanden behandler jævnlige sager, der rummer både juridiske og politiske spørgsmål. Han bedømmer altid kun de juridiske. Men i meget sjældne tilfælde kan en sag samlet set være så politisk præget, at han afstår fra at vurdere selv disse spørgsmål.

ÅRET I TAL

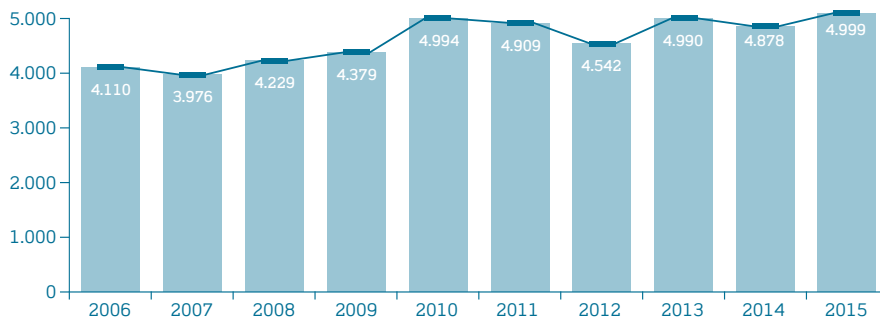
De følgende sider indeholder hovedtal for ombudsmandens sagsbehandling i 2015. På ombudsmanden.dk findes nærmere information om ombudsmandens arbejde og om de regler, der gælder for ombudsmandens virksomhed.

NYE SAGER

Sager oprettet i 2015 ¹	
Klagesager	4.799
Sager rejst på eget initiativ	133
Tilsynssager	57
Udsendelsessager ²	10
Total	4.999

- 1) Inkluderer ikke administrationssager, herunder sager om indsigt i ombudsmandens sager, sager i forbindelse med internationalt samarbejde, generelle sager om ombudsmandens arbejde og sager gennemgået i forbindelse med generelle undersøgelser rejst på ombudsmandens initiativ af myndigheders sagsbehandling.
- 2) Sager oprettet i forbindelse med ombudsmandens kontrol af tvangsmæssige udsendelser af udlændinge (se ombudsmanden.dk/udsendelser). Herudover blev der i 2015 foretaget nærmere gennemgang af 48 konkrete udsendelsessager. Disse sager er ikke medregnet i tabellen. Se også side 66-71 og side 98-101.

Udvikling i sagstal

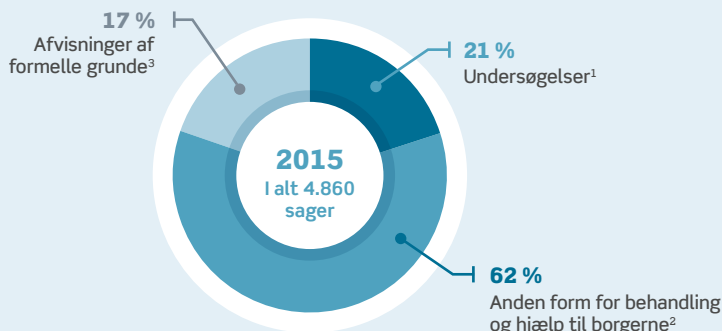
AFSLUTTEDE SAGER

Ombudsmanden har omlagt sin statistikregistrering med virkning fra 1. januar 2015, så den bedre afspejler ombudsmandens arbejde. Kategorierne for sagernes udfald er derfor anderledes end tidligere år.

Sagernes udfald er rubriceret i følgende hovedgrupper:

- Undersøgelser
- Anden form for behandling og hjælp til borgerne
- Afvisninger af formelle grunde

De afsluttede sager i 2015 fordelte sig sådan:

- 1) Hovedgruppen "Undersøgelser" omfatter sager, hvor ombudsmanden har foretaget forskellige undersøgelser og vurderinger, herunder de sager, hvor der er foretaget en tilbundsående undersøgelse med forudgående høring af de involverede myndigheder.
- 2) Kategorien "Anden form for behandling og hjælp til borgerne" omfatter sager, som ombudsmanden har behandlet på en anden måde end ved at foretage undersøgelser. F.eks. ved at vejlede borgeren eller ved at sende sagen videre til myndighederne, f.eks. som en klage, for at borgeren kunne få en uddybende begrundelse for en afgørelse, eller for at få fremskyndet myndighedernes behandling af sagen.
- 3) Sager afvises af formelle grunde, f.eks. hvis ombudsmanden ikke er kompetent over for den myndighed, som klagen angår, hvis klagen er forældet i forhold til ombudsmandsloven, eller hvis en klagemulighed ikke er udnyttet og ikke længere kan udnyttes. Se tabellen på side 109.

Baggrunden for indførelsen af det nye statistiksystem er beskrevet nærmere på side 7-8.

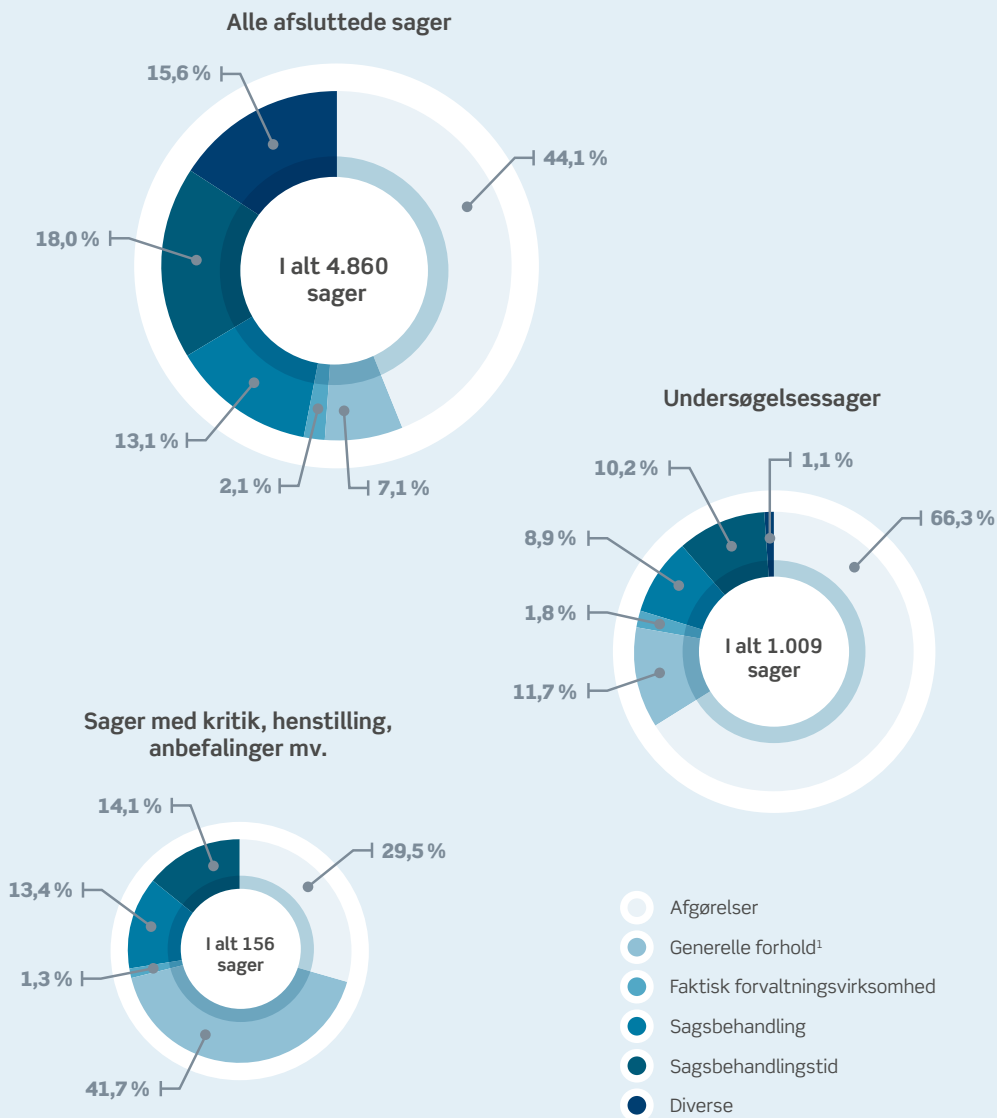

HVAD ENDTE SAGERNE MED?

	Afsluttede sager i alt
1. Undersøgelser	
1. Fulde undersøgelser	239
– heraf med kritik, henstillinger, anbefalinger mv.	156
2. Afkortede undersøgelser ¹	770
Undersøgelser, i alt	1.009
2. Anden form for behandling og hjælp til borgerne	
1. Forskellige former for intervention i sager, hvor mulighederne for behandling af sagerne hos myndighederne ikke var udtømt	1.759
– heraf sager videresendt til myndigheder	1.147
2. Ombudsmandens gennemgang af sagerne førte ikke til nærmere undersøgelser	762
3. Besvarelse af forespørgsler, vejledning mv.	498
Anden form for behandling og hjælp til borgerne, i alt	3.019
3. Afvisninger af formelle grunde	
1. Klagerne var indgivet for sent til ombudsmanden	98
2. Mulighederne for at klage til myndighederne var ikke udnyttet – og kunne ikke længere udnyttes	56
3. Sagerne angik domstole, dommere eller forhold, som var eller kunne forventes bedømt af domstolene, og faldt dermed uden for ombudsmandens kompetence	145
4. Sagerne angik forhold vedrørende Folketinget, herunder lovgivningsspørgsmål, og faldt dermed uden for ombudsmandens kompetence	59
5. Klagerne vedrørte andre forhold uden for ombudsmandens kompetence, herunder private retsforhold	183
6. Klagerne blev ikke præciseret tilstrækkeligt til, at de kunne behandles, eller klagerne blev tilbagekaldt	265
7. Ombudsmanden erklærede sig inhabil ²	4
8. Henvendelserne var anonyme	22
Afvisninger af formelle grunde, i alt	832
Total (1-3)	4.860

- 1) Afkortede undersøgelser omfatter især sager, hvor ombudsmanden har undersøgt en klage, men uden at høre myndighederne, fordi der ikke var udsigt til, at han kunne give kritik eller henstilling. Til kategorien regnes bl.a. også sager, som myndighederne har genoptaget, efter at ombudsmanden har bedt om en udtalelse.
- 2) Ombudsmanden erklærede sig inhabil i yderligere en sag, som af journaltekniske grunde ikke indgår i oversigten (se side 119).

HVAD HANDLEDE SAGERNE OM?

1) Generelle forhold omfatter f.eks. tværgående temaer eller de overordnede forhold på en institution. I tilsynssager er hovedemnet normalt "Generelle forhold".

HVILKE MYNDIGHEDER MV. VAR INVOLVERET?

Afsluttede sager i 2015 fordelt på myndigheder mv.

Hovedansvarlig myndighed mv. ¹	Undersøgelser		Anden form for behandling og hjælp til borgerne	Afvisninger af formelle grunde	Sager i alt
	Med kritik, henstilling, anbefalinger mv.	Uden kritik, henstilling, anbefalinger mv.			

A. Statslige myndigheder (omfattet af ombudsmandens kompetence)

a. Beskæftigelsesministeriet

Departementet	2	3	7	1	13
Arbejdsmiljøklagenævnet	0	0	2	0	2
Arbejdsmarkedets Tillægspension (ATP)	0	0	1	1	2
Arbejdsskadestyrelsen	0	3	32	4	39
Arbejdstilsynet	0	2	2	0	4
ATP's Ankenævn	0	5	2	1	8
Center for Klager om Arbejdsløshedsforsikring	0	0	1	0	1
Ligebehandlingsnævnet	1	3	4	2	10
Lønmodtagernes Garantifond	0	0	1	0	1
Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering	0	1	8	2	11
I alt	3	17	60	11	91

b. Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet

Departementet	0	1	1	2	4
Energinet.dk	0	0	1	0	1
Energistyrelsen	0	0	3	0	3
Energitilsynet	2	0	1	0	3
Taksationsmyndigheden	0	0	1	0	1
I alt	2	1	7	2	12

- 1) Tabellens del A er overordnet inddelt efter de ministerier, der eksisterede ved årets udgang. Afsluttede sager vedrørende myndigheder, som er nedlagt eller omlagt, er som udgangspunkt placeret under det ministerområde, hvor kompetencen i sagen lå ved årets udgang.

Afsluttede sager i 2015 fordelt på myndigheder mv.

Hovedansvarlig myndighed mv. ¹	Undersøgelser		Anden form for behandling og hjælp til borgerne	Afvisninger af formelle grunde	Sager i alt
	Med kritik, henstilling, anbefalinger mv.	Uden kritik, henstilling, anbefalinger mv.			

c. Erhvervs- og Vækstministeriet

Departementet	0	1	4	3	8
Erhvervsankenævnet	0	1	5	1	7
Erhvervsstyrelsen	0	0	2	0	2
Finanstilsynet	0	1	5	1	7
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen	0	1	2	4	7
Revisortilsynet	0	1	0	0	1
Sikkerhedsstyrelsen	0	0	2	0	2
Stormrådet	0	0	2	0	2
Søfartsstyrelsen	0	1	1	0	2
I alt	0	6	23	9	38

d. Finansministeriet

Departementet	3	2	2	1	8
Digitaliseringsstyrelsen	0	3	6	1	10
Moderniseringsstyrelsen	2	3	2	2	9
I alt	5	8	10	4	27

e. Forsvarsministeriet

Departementet	4	5	4	0	13
Forsvarets Efterretningstjeneste	0	0	1	0	1
Forsvarsministeriets Personalestyrelse	0	0	3	1	4
Værnsfælles Forsvarskommando	0	0	2	0	2
I alt	4	5	10	1	20

Afsluttede sager i 2015 fordelt på myndigheder mv.

Hovedansvarlig myndighed mv. ¹	Undersøgelser		Anden form for behandling og hjælp til borgerne	Afvisninger af formelle grunde	Sager i alt
	Med kritik, henstilling, anbefalinger mv.	Uden kritik, henstilling, anbefalinger mv.			
f. Justitsministeriet					
Departementet	6	21	41	12	80
Arresthuse	0	0	19	2	21
Civilstyrelsen	0	3	5	1	9
Datatilsynet	0	2	6	1	9
Den Uafhængige Politiklagemyndighed	0	3	8	1	12
Det Grønlandske Erstatningsnævn for Voldsofre	0	0	2	0	2
Direktoratet for Kriminalforsorgen	4	75	64	2	145
Erstatningsnævnet	0	2	4	2	8
Kriminalforsorgen i Grønland	0	0	1	1	2
Kriminalforsorgens områdekontorer	11	0	9	0	20
Kriminalforsorgsinstitutioner	1	0	1	2	4
Kriminalforsorgspensioner	1	0	0	0	1
Politiet	1	5	79	21	106
Politiets Efterretningstjeneste (PET)	0	1	4	0	5
Politimesteren i Grønland	0	1	8	1	10
Retslægerådet	0	0	1	0	1
Rigsadvokaten	0	10	13	7	30
Rigspolitiet	4	24	31	5	64
Statsadvokater	0	25	35	13	73
Statsfængsler	11	0	55	18	84
I alt	39	172	386	89	686

g. Kirkeministeriet

Departementet	0	0	3	0	3
Menighedsråd	0	0	2	0	2
Provstier	0	0	2	0	2
Stifter	0	1	1	1	3
I alt	0	1	8	1	10

Afsluttede sager i 2015 fordelt på myndigheder mv.

Hovedansvarlig myndighed mv. ¹	Undersøgelser		Anden form for behandling og hjælp til borgerne	Afvisninger af formelle grunde	Sager i alt
	Med kritik, henstilling, anbefalinger mv.	Uden kritik, henstilling, anbefalinger mv.			
h. Kulturministeriet					
Departementet	1	5	3	2	11
Danmarks Radio	0	6	10	5	21
Det Kongelige Teater	0	0	5	0	5
Kulturstyrelsen	1	1	2	0	4
Museer	0	0	2	0	2
Rigsarkivet	0	1	2	0	3
I alt	2	13	24	7	46

i. Miljø- og Fødevareministeriet

Departementet	0	4	3	3	10
Fødevarestyrelsen	0	1	2	2	5
Klagecenter for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri	0	2	7	1	10
Kystdirektoratet	0	0	1	1	2
Miljøstyrelsen	0	0	5	0	5
Natur- og Miljøklagenævnet	0	11	19	3	33
NaturErhvervstyrelsen	0	0	8	1	9
Naturstyrelsen	0	2	6	2	10
I alt	0	20	51	13	84

j. Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling

Departementet	2	4	1	1	8
Klagenævnet for Specialundervisning	0	1	1	0	2
Styrelsen for It og Læring	0	0	1	0	1
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet	0	1	2	0	3
Uddannelsesinstitutioner	0	2	11	1	14
I alt	2	8	16	2	28

Afl sluttede sager i 2015 fordelt på myndigheder mv.

Hovedansvarlig myndighed mv. ¹	Undersøgelser		Anden form for behandling og hjælp til borgerne	Afvisninger af formelle grunde	Sager i alt
	Med kritik, henstilling, anbefalinger mv.	Uden kritik, henstilling, anbefalinger mv.			
k. Skatteministeriet					
Departementet	7	6	21	0	34
Landsskatteretten	0	5	5	4	14
Motorregistret	0	0	1	0	1
SKAT	0	8	96	18	122
Skatteankenævn	0	0	1	1	2
Skatteankestyrelsen	1	12	18	0	31
I alt	8	31	142	23	204
l. Social- og Indenrigsministeriet					
Departementet	1	9	29	9	48
Adoptionsnævnet	0	1	0	0	1
Ankenævnet for Statens Uddannelsesstøtteordninger	0	11	6	1	18
Ankestyrelsen	4	305	304	70	683
Psykolognævnet	0	0	0	1	1
Statsforvaltningen	3	17	133	18	171
Udbetaling Danmark	0	5	91	15	111
I alt	8	348	563	114	1.033
m. Statsministeriet					
Departementet	1	0	5	1	7
Rigsombudsmanden i Grønland	0	0	1	0	1
I alt	1	0	6	1	8
n. Sundheds- og Ældreministeriet					
Departementet	4	6	11	2	23
Det Psykiatriske Ankenævn	0	1	1	0	2
Det Psykiatriske Patientklagenævn	0	1	5	1	7
Lægemiddelstyrelsen	0	0	1	0	1
Statens Serum Institut	0	0	3	0	3
Styrelsen for Patientsikkerhed	1	12	31	1	45
Sundhedsstyrelsen	1	7	13	0	21
Sundhedsvæsenets Disciplinærnævn	3	11	15	1	30
I alt	9	38	80	5	132

Afsluttede sager i 2015 fordelt på myndigheder mv.

Hovedansvarlig myndighed mv. ¹	Undersøgelser		Anden form for behandling og hjælp til borgerne	Afvisninger af formelle grunde	Sager i alt
	Med kritik, henstilling, anbefalinger mv.	Uden kritik, henstilling, anbefalinger mv.			
o. Transport- og Bygningsministeriet					
Departementet	0	8	7	2	17
DSB	0	1	3	4	8
Jernbanenævnet	0	2	0	0	2
Trafik- og Byggestyrelsen	0	1	23	1	25
Vejdirektoratet	0	2	1	0	3
I alt	0	14	34	7	55

p. Uddannelses- og Forskningsministeriet

Departementet	0	4	3	0	7
Akkrediteringsrådet	0	1	2	0	3
Styrelsen for Videregående Uddannelser	0	9	25	2	36
Uddannelsesinstitutioner	1	2	23	2	28
Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (UVVU)	0	1	3	0	4
I alt	1	17	56	4	78

q. Udenrigsministeriet

Departementet	11	9	16	2	38
I alt	11	9	16	2	38

r. Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet

Departementet	9	12	27	6	54
Udlændingenævnet	0	8	18	1	27
Udlændingestyrelsen	1	4	34	10	49
I alt	10	24	79	17	130

Statslige myndigheder i alt

105	732	1.571	312	2.720
------------	------------	--------------	------------	--------------

B. Kommunale og regionale myndigheder (omfattet af ombudsmandens kompetence)

Kommuner	28	106	961	157	1.252
Regioner	13	10	75	13	111
Kommunale eller regionale fællesskaber	0	0	4	0	4
Særlige kommunale eller regionale enheder	3	0	2	0	5
I alt	44	116	1.042	170	1.372

Afsluttede sager i 2015 fordelt på myndigheder mv.

Hovedansvarlig myndighed mv. ¹	Undersøgelser		Anden form for behandling og hjælp til borgerne	Afvisninger af formelle grunde	Sager i alt
	Med kritik, henstilling, anbefalinger mv.	Uden kritik, henstilling, anbefalinger mv.			

C. Andre myndigheder mv. omfattet af ombudsmandens kompetence²

Andre myndigheder mv. omfattet af ombudsmandens kompetence	7	5	23	1	36
I alt	7	5	23	1	36

D. Myndigheder mv. omfattet af ombudsmandens kompetence, i alt

Statslige myndigheder i alt (A)	105	732	1.571	312	2.720
Kommunale og regionale myndigheder i alt (B)	44	116	1.042	170	1.372
Andre myndigheder mv. omfattet af ombudsmandens kompetence, i alt (C)	7	5	23	1	36
I alt	156	853	2.636	483	4.128

E. Institutioner mv. uden for ombudsmandens kompetence

1. Domstole mv., jf. ombudsmandslovens § 7, stk. 2	0	0	0	87	87
2. Tvistnævn, jf. ombudsmandslovens § 7, stk. 3	0	0	0	17	17
3. Andre institutioner, selskaber, virksomheder og personer uden for ombudsmandens kompetence	0	0	0	209	209
I alt	0	0	0	313	313

F. Sager, som ikke angik bestemte institutioner mv.

	0	0	383	36	419
--	---	---	-----	----	-----

Året i alt (A-F total)	156	853	3.019	832	4.860
-------------------------------	------------	------------	--------------	------------	--------------

- 2) Opgørelsen omfatter private institutioner, som er omfattet af ombudsmandens kompetence i forbindelse med OPCAT (den valgfri protokol til FN's Konvention mod Tortur og Anden Grusom, Umenneskelig eller Nedværdigende Behandling eller Straf) eller på børneområdet, og andre institutioner mv., som er inddraget under ombudsmandens kompetence. I 2015 besluttede ombudsmanden efter ombudsmandslovens § 7, stk. 4, at inddrage Dansk Biblioteks-Center A/S, Energi Viborg Kraftvarme A/S og Femern A/S under ombudsmandens kompetence, i samme omfang som de er omfattet af reglerne i offentlighedsloven.

SAGSBEHANDLINGSTID

Sagstyper og udfald		Gennemsnitlig sagsbehandlingstid ¹	Mål og resultater ²
Klagesager og sager rejst på eget initiativ	Undersøgelsessager	3,7 måneder	Afsluttet inden for 6 måneder Mål: 70 % Resultat: 87 %
			Afsluttet inden for 12 måneder Mål: 90 % Resultat: 95 %
	– heraf offentligheds-sager ³	21 arbejdsdage (fra modenhedsdato)	Undersøgte offentligheds-sager afsluttet inden for 20 arbejdsdage fra modenhedsdato Mål: 45 % Resultat: 49 %
			Undersøgte offentligheds-sager afsluttet inden for 40 arbejdsdage fra modenhedsdato Mål: 90 % Resultat: 91 %
	Anden form for behandling og hjælp til borgerne samt afvisninger af formelle grunde	32 dage	Afsluttet inden for 3 måneder Mål: 90 % Resultat: 92 %
			Afsluttet inden for 6 måneder Mål: 98 % Resultat: 99 %
Tilsynssager ⁴	3,8 måneder (fra tilsynsbesøget)	Afsluttet inden for 6 måneder efter tilsynsbesøget Mål: 80 % Resultat: 89 %	

- 1) Sagsbehandlingstiden regnes i kalenderdage, bortset fra i offentligheds-sager. Her regnes sagsbehandlingstiden – som i offentlighedsloven – i arbejdsdage. Ved modenhedsdato forstås den dato, hvor sagen efter indhentelse af oplysninger og udtalelser fra borgeren og myndighederne var klar til afsluttende behandling.
- 2) Ombudsmanden indførte disse mål for sagsbehandlingstid pr. 1. oktober 2015. Resultaterne omfatter dog sager afsluttet i hele året.
- 3) Omfatter sager vedrørende aktindsigt efter offentlighedsloven, miljøoplysningsloven, retsplejeloven mv. med undtagelse af sager om partsaktindsigt og egenacces (anmodninger om indsigt i oplysninger om de pågældende selv).
- 4) Tilsynssager omfatter afsluttede sager om gennemførte tilsyn efter § 18 i ombudsmandsloven, OPCAT-tilsyn, kombinerede § 18- og OPCAT-tilsyn, handicaptilgængelighedstilsyn og tilsyn med tvangsudsendelser af udlændinge. Tilsynssager på børneområdet var på grund af organisatoriske forhold i 2015 midlertidigt ikke omfattet af mål for sagsbehandlingstid og indgår derfor ikke i tallene.

ØVRIGT

I 2015 erklærede ombudsmanden sig **inhabil** i fire klagesager og en tilsynssag. Folketingets Retsudvalg overdrog til landsdommer Henrik Bloch Andersen at behandle disse sager. Ombudsmandens kontor ydede sekretariatsbistand ved behandlingen af sagerne.

Inatsisartut (det grønlandske parlament) overdrog i 2015 fire sager til ombudsmanden som **sætteombudsmand** for Ombudsmanden for Inatsisartut. Færøernes Lagting overdrog en sag til Folketingets Ombudsmand som sætteombudsmand for Lagtingets Ombudsmand i 2015.

REGNSKAB 2015

Ombudsmandens almindelige virksomhed

Kroner

Indtægter

Tilskud fra Udenrigsministeriet	900.000
Øvrige indtægter	30.000
Indtægter i alt	930.000

Udgifter

Løn og pension	51.502.000
Husleje	4.008.000
Personale og organisation, herunder personalevelfærd	250.000
Efteruddannelse	862.000
Bøger og bibliotek	134.000
Faglige databaser (Karnov mv.)	1.064.000
Aviser og tidsskrifter	250.000
Formidling og kommunikation	522.000
IT-systemer – drift og udvikling	1.875.000
IT-udstyr	492.000
Telefoni og bredbånd	579.000
Reparation og vedligeholdelse af lokaler	500.000
Møbler og inventar	111.000
Rengøring, vask og renovation	204.000
El og varme	460.000
Øvrige lokaleudgifter	234.000
Rejser	424.000
Repræsentation og bespisning	95.000
AUB-bidrag	254.000
Kontorhold	119.000
Porto	125.000
Andre varer og tjenester	778.000
Udgifter i alt	64.842.000

Udgifter i alt, netto **63.912.000**

Bevilling på finansloven 66.000.000

Årets resultat **2.088.000**

Pensionsudgifter til tjenestemænd

	Kroner
Pensioner til forhenværende tjenestemænd	1.791.000
Bidrag til tjenestemandspension	-1.958.000
Pensionsudgifter til tjenestemænd i alt	-167.000

Samarbejdsprojekt med Kina

	Kroner
Indtægter	246.000
Udgifter	246.000
Årets resultat	0

UDVALGTE OMBUDSMANDSUDTALELSER

Ombudsmanden offentliggør løbende visse udtalelser på ombudsmanden.dk og i ombudsmandens database i Retsinformation (retsinfo.dk). For 2015 drejede det sig om følgende udtalelser¹:

a. Beskæftigelsesministeriet

2015-6

Ankestyrelsen, som stiller sekretariat til rådighed for Ligebehandlingsnævnet, var part i en klagesag i nævnet om aldersdiskrimination. På grund af Ankestyrelsens sekretariatsbetjening forelå der myndighedsinhabilitet.

2015-26

Begrundelse levede ikke op til forvaltningslovens § 24: Det var f.eks. ikke angivet, efter hvilke bestemmelser de enkelte dokumenter var undtaget fra aktindsigt. Oplysninger om bl.a. iværksatte tiltag og afgivne anbefalinger var ekstraheringspligtige.

2015-62

Opgørelse af beskæftigelsesgrad efter lov om skattenedslag til seniorer kan ikke genoptages på ulovbestemt grundlag, alene på baggrund af at en arbejdsgiver har fejllindberettet ATP-bidrag.

b. Energi-, Forsynings- og Klimaministeriet

Ingen udtalelser på Energi-, Forsynings- og Klimaministeriets sagsområde er offentliggjort i 2015.

c. Erhvervs- og Vækstministeriet

Ingen udtalelser på Erhvervs- og Vækstministeriets sagsområde er offentliggjort i 2015.

d. Finansministeriet

2015-21

Postløsningen i Offentlig Digital Post kunne ikke fuldt ud leve op til lovgrundlaget.

2015-22

Offentlig Digital Post bør understøtte kravet om korrekt afsenderbetegnelse i meddelelser fra offentlige myndigheder. Myndigheder, der anvender en lokal postløsning, har pligt til at give tydelig vejledning om retsvirkningerne af tilslutning til denne.

2015-44

Moderniseringsstyrelsen kunne efter ombudsmandens opfattelse ikke afslå aktindsigt i oplysninger om "bedste priser" i en konsulentrapport.

e. Forsvarsministeriet

2015-12

Afslag på aktindsigt begrundet i hensynet til Danmarks sikkerheds-, forsvars- og udenrigspolitiske interesser. Spørgsmål om prisgivning.

2015-48

Afslag på aktindsigt i korrespondance mellem Forsvarsministeriet og Værnsfælles Forsvarskommando med henvisning til reglerne om ministerbetjening. De undtagne dokumenter indeholdt ekstraheringspligtige oplysninger.

¹ Udtalelserne er anført under de ministerområder, hvor kompetencen i sagerne lå ved årets udgang.

f. Justitsministeriet

2015-7

Direktoratet for Kriminalforsorgen havde ikke gennemført en tilstrækkelig undersøgelse i en sag om dødsfald i en af kriminalforsorgens institutioner.

2015-18

På baggrund af ombudsmandens supplerende høring af Justitsministeriet i en sag om aktindsigt i høringsvar til et lovforslag valgte ministeriet at genoptage sagen og meddele aktindsigt i medfør af princippet om meroffentlighed.

2015-27

Justitsministeriet afskedigede en tjenestemand i politiet på grund af besparelser, selv om han gerne ville omplaceres til en ledig stilling uden for politikredsen. Ombudsmanden fandt ikke grundlag for at kritisere afskedigelsen.

2015-28

Afslag på udstedelse af et nyt pas til en dansk statsborger, der i sin tid havde været flygtning fra Sri Lanka, savnede hjemmel og var i strid med grundlæggende sagsbehandlingsregler.

2015-38

En journalist klagede over Justitsministeriets sagsbehandlingstid i en sag om aktindsigt. Ombudsmanden udtalte, at en sagsbehandlingstid på over fire måneder var alt for lang, og at han anså ministeriets behandling af sagen for særdeles kritisabel.

2015-43

Oplysninger om disciplinærsager om overgreb på klienter begået af ansatte i kriminalforsorgen indgik i personalesager og en generel sag. Der var ikke i den generelle sag foretaget en konkret vurdering af, om oplysningerne kunne undtages fra aktindsigt.

2015-45

Ombudsmanden vurderede, at beslutningen om at nedlægge Irak- og Afghanistankommissionen var af en sådan ganske særlig politisk karakter, at han af hensyn til ombudsmandsinstitutionens politiske neutralitet ikke burde gå ind i sagen.

2015-47

Afslag på aktindsigt i oplysninger om gennemførte hastighedskontroller var ikke tilstrækkeligt begrundet. Beskyttelse af væsentlige hensyn til forebyggelse og efterforskning af lovovertrædelser.

2015-56

Afslag fra Justitsministeriet på aktindsigt i dokumenter om erfaringer med reglerne om tele- og internetlogning. Sager om lovgivning. Sagsbegrebet.

g. Kirkeministeriet

Ingen udtalelser på Kirkeministeriets sagsområde er offentliggjort i 2015.

h. Kulturministeriet

2015-4

Tre medarbejdere i Styrelsen for Slotte og Kulturejendomme måtte deltage i et eksternt arrangement, da deres deltagelse skyldtes tjenstlige forhold. De skulle dog ikke have medbragt private ledsagere uden betaling.

2015-52

En forenings blad kunne ikke nægtes distributions-tilskud, alene med henvisning til at foreningen drev et professionelt forlag. Reglerne måtte fortolkes således, at det yderligere var en betingelse, at bladet blev udgivet med et kommercielt formål.

i. Miljø- og Fødevareministeriet

2015-37

En dyreejer, der har klaget til Fødevarestyrelsen over en dyrlæge, er ikke part i Fødevarestyrelsens sag om dyrlægens overtrædelse af § 8, stk. 1, i dyrlægeloven.

j. Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling

2015-3

Bekendtgørelsen om studie- og ordensregler i de gymnasiale uddannelser opregner udtømmende, hvilke sanktioner der kan anvendes over for elever, der har overtrådt reglerne. Der gælder et skærpet hjemmelskrav ved indgribende afgørelser.

2015-34

En kommune omlagde en specialbørnehave til et almindeligt dagtilbud. Ombudsmanden fandt retsstillingen på området uklar og opfordrede til en afklaring af reglerne. På grund af den uklare retsstilling kunne ombudsmanden ikke konkret kritisere omlægningen.

2015-53

Efter artikel 12 i FN's Børnekonvention har elever på private grundskoler og efterskoler ret til at blive hørt i sager om f.eks. udskrivning eller bortvisning af dem.

2015-54

Ombudsmanden henstillede til ministeriet at tage initiativ til at søge folkeskoleloven præciseret sådan, at praksis vedrørende brugen af undervisere uden læreruddannelse mv. kom til at fremgå af loven eller af en bekendtgørelse med hjemmel i loven.

k. Skatteministeriet**2015-16**

Præmiefritagelse i tilknytning til en pensionsordning kunne ikke sidestilles med fysiske indbetalinger på ordningen. En særlig regel om afgiftsfrihed af udbetalinger, der svarer til indbetalinger uden fradragret, fandt derfor ikke anvendelse.

2015-25

Delvist afslag på aktindsigt i oplysninger om ministeriets møder med lobbyister om nordsøbeskatningen. Da oplysningerne var omfattet af den særlige tavshedspligt i skatteforvaltningslovens § 17, var der ikke ret til aktindsigt, jf. offentlighedslovens § 35.

2015-50

Afslag på aktindsigt i dokumenter udvekslet som led i lovforberedende arbejde. Ministerbetjening. Spørgsmål om anvendelsen af den særlige tavshedspligtsbestemmelse i skatteforvaltningslovens § 17. Sagsbehandlingstid på 76 arbejdsdage var alt for lang.

2015-61

Kurator kunne ikke overdrage krav på omkostningsgodtgørelse til revisionselskab, som derfor ikke kunne anses for part og dermed ikke for klageberettiget. Skatteankestyrelsens begrundelse opfyldte ikke kravene i forvaltningslovens § 24, jf. § 22.

l. Social- og Indenrigsministeriet**2015-34**

En kommune omlagde en specialbørnehave til et almindeligt dagtilbud. Ombudsmanden fandt retsstillingen på området uklar og opfordrede til en afklaring af reglerne. På grund af den uklare retsstilling kunne ombudsmanden ikke konkret kritisere omlægningen.

2015-35

Arbejdsgivere bliver part i arbejdsskadesager, hvis de udnytter deres lovbestemte klageadgang.

2015-39

Utilstrækkelig sagsoplysning og manglende parts-høring i sag om tilbagebetaling af boligstøtte.

2015-57

Arbejdsløs musiker havde ret til begrænsede dagpenge.

m. Statsministeriet**2015-59**

Krav til præcis angivelse af, hvor ekstraheringspligtige oplysninger, der ikke ekstraheres, da de er offentligt tilgængelige, er gjort offentligt tilgængelige.

n. Sundheds- og Ældreministeriet**2015-23**

Sundhedsstyrelsen og Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse gav afslag på aktindsigt i fire interne akter. Ombudsmanden fandt, at der i en af akterne var ekstraheringspligtige oplysninger.

2015-33

En apotekers ansøgning om tilknytning til en lægemiddelvirksomhed blev afslået med henvisning til hensyn, som myndighederne ikke kunne lægge vægt på ved administrationen af den relevante bestemmelse.

2015-42

Delvist afslag på aktindsigt i korrespondance mellem Sundhedsstyrelsen og Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse om indførelse af sundhedstjek til kortuddannede mænd. Dokumenterne måtte anses for ministerbetjeningsdokumenter. Spørgsmål om ekstrahering.

2015-51

Sag rejst på eget initiativ over for bl.a. Sundhedsministeriet om mindreårige patienters retsstilling efter psykiatriloven og andre spørgsmål om brug af tvang i psykiatrien.

o. Transport- og Bygningsministeriet

2015-1

Afslag på anmodning om udtræk fra OIS (Den Offentlige Informationsserver) af oplysninger om alle danske ejendomme og grunde gav ikke ombudsmanden anledning til kritik.

p. Uddannelses- og Forskningsministeriet

2015-9

En journalist søgte aktindsigt i dokumenter udvekslet i en tværministeriel arbejdsgruppe, som havde udarbejdet et politisk oplæg/en handleplan om dimensionering på de videregående uddannelser. Dokumenterne måtte anses for ministerbetjeningsdokumenter.

2015-31

Ikke kritik af afslag på SU til uddannelse, der ikke var offentligt anerkendt i studielandet. Spørgsmål om, hvorvidt den anvendte bestemmelse i SU-bekendtgørelsen havde hjemmel i SU-loven, samt om muligheden for dispensation i den konkrete sag.

q. Udenrigsministeriet

2015-14

Oplysninger om Udenrigsministeriets korrespondance med sydkoreanske myndigheder kunne undtages fra aktindsigt, fordi de sydkoreanske myndigheder havde en berettiget forventning om, at oplysningerne ikke ville blive offentliggjort.

2015-24

Udenrigsministeriet var berettiget til at afslå aktindsigt (egenaces) på grund af risiko for grov chikane. Borgeren havde tidligere udøvet grov chikane efter at have modtaget en afgørelse om aktindsigt.

2015-30

Sms-beskeder var, da ministeriet traf en afgørelse om aktindsigt, ikke dokumenter i offentlighedslovens forstand. Da ministeriet senere traf endnu en afgørelse om indsigt, var nogle af beskederne – i den sammenhæng, de nu indgik i – dokumenter.

r. Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet

2015-5

Justitsministeriets sagsbehandlingstid medførte, at Rigspolitiet ikke kunne efterleve ministeriets instruks om halvårlige revurderinger af spørgsmålet om meldepligt for udlændinge på tålt ophold.

2015-8

En 10-årig dreng blev sammen med sin bedstemor (og værge) udsendt af Danmark efter afslag på asyl, selv om drengen var anbragt på en institution, for at det kunne undersøges, om der var risiko for alvorlig skade på hans sundhed og udvikling.

2015-29

Ombudsmanden fandt det meget kritisabelt, at der havde kunnet gå flere måneder, før Justitsministeriet bekræftede modtagelsen af ansøgninger om bevarelse af dansk indfødsret. Han betegnede forhold vedrørende ministeriets vejledning som uhensigtsmæssige og uheldige.

2015-60

Ombudsmanden fandt ikke, at der var sket væsentlige brud på gældende ret i en sag om asylbegrunder for personer fra Eritrea, men pegede på nogle forhold, som syntes at have bidraget til et problematisk indtryk af håndteringen af sagen.

2015-63

En annonce fra udlændingemyndighederne, der var trykt i fire libanesiske aviser, var egnet til at efterlade bl.a. syriske flygtninge med en opfattelse af den danske asylordning, som ikke var retvisende.

s. Kommunale og regionale myndigheder

2015-2

Ombudsmanden fandt ikke grundlag for at kritisere region for ikke at gribe ind over for, at en vicehospitalsdirektør sammen med sin ægtefælle havde deltaget i en frokost hos en ambassadør, hvis mor var indlagt på hospitalet.

2015-10

Københavns Kommunes overholdelse og revision af sagsbehandlingsfrister.

2015-11

Seks børn var akut anbragt i 1-2½ år på en overbelagt døgninstitution. Ombudsmanden udtalte alvorlig kritik af den ansvarlige kommune, og han understregede, at børn og unge bør opholde sig så kort tid som muligt på en akutinstitution.

2015-13

Socialtilsyn skulle have vejledt leder af bosted om, at han ikke havde pligt til at give oplysninger om forhold, som han var politianmeldt for.

2015-15

En kommune var berettiget til at tilbagekalde en begunstigende afgørelse over for en golfklub om fritagelse for kommunal grundskyld. Der forelå særlige omstændigheder i sagen, som gjorde, at tilbagekaldelse kunne ske med tilbagevirkende kraft.

2015-17

En kommune kunne i forbindelse med vurdering af, om et specialundervisningstilbud efter folkeskolelovens § 12, stk. 3, var "mere vidtgående" end et andet tilbud, ikke alene lægge vægt på tilbuddets pris, men skulle vurdere selve indholdet af tilbuddet.

2015-19

En skoles beslutning om overflytning af en elev til en anden skole var en afgørelse. Skolen skulle derfor have iagttaget forvaltningslovens regler om partshøring og begrundelse, og den skulle have overholdt notatpligten og meddelt afgørelsen skriftligt.

2015-32

En kommune burde have adskilt sine besvarelser til en mand, alt efter om besvarelserne vedrørte hans søn eller hans generelle handicaprelaterede sager, for at undgå, at personoplysninger om sønnen ved journalisering blev behandlet på de generelle sager.

2015-36

Ikke hjemmel til at stille krav om anvendelse af kommunes digitale selvbetjeningsløsning ved klage over parkeringsafgift. Vejledning på hjemmeside.

2015-40

En region kunne ved privatretlig råden i kombination med anstaltsbetragtninger etablere en parkeringsordning på et hospitals område og kunne delegere administrationen mv. af parkeringspladserne til et privat parkeringsselskab.

2015-41

Ombudsmanden fandt, at Rådet for Anvendelse af Dyr Sygehusmedicin måtte anses for at være en myndighed inden for den offentlige forvaltning. Rådet var derfor omfattet af offentlighedsloven og af ombudsmandens kompetence.

2015-46

En advarsel til en kommunalt ansat opfyldte ikke de almindelige krav om klarhed.

2015-49

En ansat udtrykte sig meget kritisk på sin egen hjemmeside og blev indkaldt til en tjenstlig samtale. Myndighedens henvendelse til den ansatte skete ikke i respekt for offentligt ansattes ytringsfrihed.

2015-55

Sikringsafdelingen (retspsykiatrisk afdeling med fængselsmæssig sikkerhed) udarbejdede efter et møde med ombudsmanden nye interne retningslinjer for dokumentation af revurderinger af beslutninger om dørflåsning af patientstuer mv.

2015-58

Henstilling om justering af kommunes retningslinjer om politianmeldelse af børn i tilfælde af vold og chikane mod kommunens ansatte.

2015-64

Det ansås for lovligt, at en kommune indgik aftale med lodsejere i stedet for at ekspropriere for at etablere en vandresti langs Kongeåen. Betingelserne i lov om offentlige veje for at ekspropriere ansås for opfyldt.

t. Andre myndigheder mv. omfattet af ombudsmandens kompetence**2015-20**

Spørgsmål om omfanget af forfatters anmodning om aktindsigt hos Dansk BiblioteksCenter. Ikke tilstrækkeligt grundlag for at undtage oplysninger om navn på sagsbehandler og på konsulent fra aktindsigt efter bestemmelsen om egenacces.

NYHEDER OFFENTLIGGJORT PÅ OMBUDSMANDENS HJEMMESIDE I 2015

Nyhederne kan læses i deres fulde længde på ombudsmanden.dk.

5. januar

Grønlandske detentioner i ombudsmandens søgelys

Efter tilsynsbesøg i en række grønlandske detentioner og anstalter rejser ombudsmanden nu kritiske spørgsmål over for bl.a. Justitsministeriet og Direktoratet for Kriminalforsorgen som øverste ansvarlige myndigheder.

26. januar

Ombudsmanden støtter gennemgang af børns klagemuligheder

Folketingets Ombudsmand, Jørgen Steen Sørensen, bakker op om socialministerens plan om en gennemgang af børns klagemuligheder.

1. februar

Kronik: Børnekontor eller børneombudsmand?

Folketingets Ombudsmand, Jørgen Steen Sørensen, kommenterer i en kronik i Berlingske i dag debatten om ombudsmandens børnekontor og behovet for en egentlig børneombudsmand. (...)

2. februar

Ombudsmandens direktør fratræder – men bliver i institutionen

Direktør Jens Møller har besluttet med virkning fra 1. september 2015 at fratræde sin stilling. Han tiltræder samtidig en stilling som kommitteret på deltid. Jens Møller er på det tidspunkt 65 år.

3. februar

Skarp kritik af lange ophold på overbelagt akutinstitution

Folketingets Ombudsmand understreger i en ny udtalelse, at børn og unge bør opholde sig så kort tid som muligt på en akutinstitution. Udtalelsen kommer i forbindelse med skarp kritik af, at seks børn måtte vente i 1 til 2½ år på Esbjerg Kommunes akutinstitution, Nordstjernen. (...)

11. februar

Ombudsmanden: Et valgsted bør være let tilgængeligt for mennesker med handicap

Selv om man er kørestolsbruger, har nedsat syn eller har andre typer handicaps, bør det være nemt at komme ind i et valglokale og afgive sin stemme. Det siger ombudsmanden, efter at han har gennemført fire tilgængelighedsinspektioner af valgsteder ved seneste kommunalvalg.

12. februar

Nye skridt i Eritrea-sagen

Folketingets Ombudsmand modtog tirsdag Justitsministeriets afgørelser i sagerne om Udlændingestyrelsens tjenstlige advarsler til to medarbejdere i forbindelse med Eritrea-sagen.

Ombudsmanden har nu spurgt Folketingets udvalg for udlændinge- og integrationspolitik, om udvalget har taget stilling til Eritrea-sagen. (...)

23. februar

Ombudsmandens internationale arbejde i 2014

Folketingets Ombudsmand har netop offentliggjort sin årlige rapport om det internationale arbejde.

I 2014 har ombudsmanden lagt mange ressourcer i at udvikle det samarbejde med Kina, der blev påbegyndt i 2013. Han har samtidig taget de første skridt til samarbejde med Myanmar og Iran. (...)

24. februar

Gymnasier må ikke opfinde egne sanktioner

Når skoleledere på gymnasiale uddannelser vil skride ind med sanktioner over for elever, der har overtrådt skolens regler, skal de holde sig til de muligheder, som lovgivningen udstikker. Det fremgår af en ny udtalelse fra Folketingets Ombudsmand.

25. februar

Udlændinges meldepligt bliver igen vurderet rettidigt

Udlændinge på tålt ophold får igen hvert halve år vurderet, om deres pligt til at melde sig hos politiet er i overensstemmelse med reglerne. Det har Justitsministeriet meddelt ombudsmanden, som rejste sagen, efter at det kom frem, at de halvårslige revurderinger var gået i stå på grund af lange sagsbehandlingstider i Justitsministeriet.

27. februar

Ombudsmanden går videre med undersøgelse af meroffentlighed i ministerbetjeningsager

Folketingets Ombudsmand har netop bedt fire udvalgte ministerier om nærmere oplysninger om aktindsigtssager, hvor den såkaldte ministerbetjeningsregel har været i brug. Ombudsmanden vil se nærmere på de fire ministeriers brug af princippet om meroffentlighed i disse sager.

27. februar

Ombudsmanden beder region om oplysninger efter hospitalsvicedirektørs middag med ambassadør

Ombudsmanden har i dag bedt Region Hovedstaden om at oplyse nærmere om baggrunden for en middag hos den saudiarabiske ambassadør i Danmark, som en vicedirektør for Hvidovre Hospital for nylig deltog i sammen med sin ægtefælle og en anden læge fra hospitalet.

3. marts

Embedsmænd måtte ikke anvende fribilletter til private ledsagere

Som offentligt ansat kan man ikke uden videre tage en privat ledsager gratis med til et arrangement, hvor man selv deltager som led i sit arbejde. Det er et af budskaberne i en udtalelse, som Folketingets Ombudsmand netop har sendt til Kulturministeriet og Styrelsen for Slotte og Kulturejendomme.

5. marts

Politiet vil lave oversigter over magtbrug ved tvangsudsendelser

For første gang har politiet udarbejdet en sammenfattende beskrivelse af brug af magtmidler i forbindelse med tvangsudsendelser. Det sker på baggrund af en anbefaling fra Folketingets Ombudsmand, der løbende fører tilsyn med politiets tvangsudsendelser.

10. marts

Meroffentlighed gælder også ved ministerbetjening

Efter henstilling fra Folketingets Ombudsmand har Transportministeriet givet en journalist meraktindsigt i to interne dokumenter. Der er tale om såkaldte forelæggelsessider til transportministeren i en sag om Transportministeriets håndtering af revnede aksellejer på IC4-tog.

27. marts

Ombudsmandsinstitutionen fylder 60 år

Ombudsmandsinstitutionen runder 60 år på onsdag den 1. april. Jubilæet blev i dag markeret med et fagligt seminar under titlen Ombudsmand i Norden med oplæg fra flere nordiske ombudsmænd. I eftermiddag har jubilæet været markeret i Folketinget med taler af blandt andre Folketingets formand, justitsministeren og ombudsmanden.

30. marts

Myndigheder bør overholde og revidere frister for sagsbehandling

Venter man på svar fra kommunen i en socialretlig sag, har man ikke kun krav på så hurtig sagsbehandling som muligt, men også på at vide, hvor lang tid man skal regne med at vente.

Disse grundlæggende regler har ombudsmanden netop understreget over for Socialforvaltningen i Københavns Kommune. (...)

1. april

Frit skolevalg på specialundervisningsområdet kan ikke nægtes alene på grund af prisen

Kommuner kan ikke alene på grund af prisen afvise en elevs ønske om at benytte det frie skolevalg på specialundervisningsområdet. Det viser en ny udtalelse fra Ombudsmandens Børnekontor.

7. april

Ombudsmanden: Vigtigt at få taget diskussion om børneombud

"Ombudsmandens Børnekontor blev sat i verden for sammen med Børnerådet og Børns Vilkår at udgøre en del af et samlet børneombud, der skal styrke børns rettigheder. Jeg synes, at børnekontoret er kommet godt i gang, men det er vigtigt at få taget diskussionen om, hvorvidt vi har fundet den endelige model på hele området."

Det siger ombudsmand Jørgen Steen Sørensen, godt to år efter at børnekontoret blev etableret. Meldingen kommer i forbindelse med ombudsmandens beretning for 2014 og samtidig med en debat om, hvorvidt der er brug for yderligere instanser på børneområdet.

9. april

Socialtilsyn burde have vejledt mistænkt leder om selvinkriminering

Inden politiet afhører en mistænkt, skal den mistænkte have at vide, at han ikke er forpligtet til at udtale sig. Det er et velkendt princip for politiet, men en ny sag fra Folketingets Ombudsmand illustrerer, at også andre myndigheder skal være opmærksomme på det.

15. april

Offentligt ansatte skal passe på med invitationer – men hospitalsvicedirektør frifindes

Offentligt ansatte skal passe meget på med at acceptere f.eks. frokostinvitationer fra privatpersoner i tjenstlige sammenhænge. Det kan nemlig skabe mistanke om usaglig særbehandling og skade tilliden til myndighederne.

Dette princip understreger Folketingets Ombudsmand i en sag, hvor en vicedirektør på Amager og Hvidovre Hospital og hans ægtefælle tog imod en frokostinvitation fra den saudiarabiske ambassadør. (...)

5. maj

Journalist fik ministerbetjeningsdokumenter efter princip om meroffentlighed

En journalist fik for nylig aktindsigt i en række høringssvar vedrørende en omdiskuteret ændring af udlændingeloven, der i første omgang blev tilbageholdt af Justitsministeriet som en del af ministerbetjeningen. Efter ombudsmandens høring gav Justitsministeriet imidlertid journalisten aktindsigt, og ombudsmanden indstillede derfor sin undersøgelse i sagen.

8. maj

Ombudsmanden konstaterer mangler i Offentlig Digital Post

I to nye redegørelser peger ombudsmanden på juridiske mangler ved Offentlig Digital Post, som de fleste danskere siden 1. november 2014 har modtaget post fra offentlige myndigheder i. Bl.a. er det i nogle tilfælde ikke muligt at se, hvilken offentlig myndighed der er afsender af et brev. (...)

13. maj

Forfatter har ret til at vide, hvem der vurderede roman

Hvilken konsulent står bag beslutningen om, at min roman ikke er egnet til landets biblioteker? Det spørgsmål ville en forfatter have svar på, efter at Dansk BiblioteksCenter A/S (DBC) tidligere i år bestemte, at hans roman ikke skulle bibliotekskatalogiseres. I første omgang afviste DBC at udlevere navnet på konsulenten, der havde vurderet romanen, men efter en henstilling fra Folketingets Ombudsmand har forfatteren nu fået navnet oplyst.

26. maj

Ombudsmanden udnævner direktør med stærk international profil

Jonas Bering Liisberg er udnævnt til ny direktør hos Folketingets Ombudsmand fra den 1. september 2015. Han afløser direktør Jens Møller, der overgår til en stilling som kommitteret.

28. maj

Ombudsmanden: Udsendelse af 10-årig var overordentlig kritisabel

Ombudsmanden retter i en ny redegørelse meget alvorlig kritik mod Udlændingestyrelsen, fordi styrelsen tillod, at en 10-årig serbisk dreng i oktober 2011 blev udsendt af Danmark. (...)

2. juni

Ombudsmanden: Psykiatriske afdelinger bør få bedre overblik over tvang

Nogle psykiatriske afdelinger har ikke tilstrækkeligt overblik over, om der er mønstre i og årsager til den tvang, som de bruger over for deres patienter – f.eks. tvangsfiksering. Derfor kan det være svært at sætte systematisk ind på at mindske brugen af tvang.

Det konkluderer Folketingets Ombudsmand på baggrund af besøg på i alt 31 psykiatriske afsnit igennem 2014.

3. juni

Justitsministeriet lover hurtigere svar i sager om bevarelse af indfødsret

Justitsministeriet vil nedbringe sagsbehandlingstiden i sager om unge udlændingsdanskere, som søger om at beholde deres indfødsret (dansk statsborgerskab) og dermed bl.a. adgangen til et dansk pas. Det har ministeriet oplyst, efter at ombudsmanden har stillet en række spørgsmål om behandlingen af sager om bevarelse af indfødsret.

4. juni

Ombudsmanden opfordrer til afklaring af regler om specialbørnehaver

En kommune omlagde en specialbørnehave til en almindelig børnehave og kunne derved indføre forældrebetaling og årligt spare ca. 1,7 mio. kr. Lignende omlægninger er gennemført i andre kommuner. Men er det lovligt?

Det har ombudsmanden undersøgt, og han finder spørgsmålet meget tvivlsomt. Derfor opfordrer han nu Socialministeriet til afklaring af reglerne, så både forældre og kommuner ved, hvad de skal rette sig efter.

9. juni

Mød ombudsmanden på folkemødet på Bornholm

Magtens kontrollanter er i krydsild fredag den 12. juni kl. 15.00-17.00 ved Danchells Anlæg, mødetelt A25 i Allinge.

---

10. juni

Ombudsmanden: Sagsbehandlingstider i patientklagesager meget bekymrende

Folketingets Ombudsmand kalder stigende sagsbehandlingstider i patientklagesager "meget bekymrende". Han har netop bedt Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse svare på, hvad ministeriet vil gøre for at sikre kortere sagsbehandlingstider på området.

---

23. juni

Skarp kritik af afslag på nyt pas til dansk statsborger fra Sri Lanka

Ombudsmanden kritiserer skarpt, at både Køge Kommune og Rigspolitiet afslog at udstede nyt pas til en dansk statsborger, der for knap 30 år siden var indrejst fra Sri Lanka.

---

26. juni

SKAT ændrer behandlingen af revisionsager på ejendomsområdet

SKAT vil fremover være hurtigere til at se på ejendomsvurderingerne i et helt boligområde, hvis vurderingen af en enkelt bolig er blevet underkendt. Det skriver SKAT til ombudsmanden, efter at ombudsmanden har rejst spørgsmålet. SKAT tilkendegiver endvidere, at boligejere, som retter henvendelse til SKAT, i fremtiden vil blive bedre orienteret om sagernes gang.

---

29. juni

Myndighederne skal vejlede korrekt om digital selvbetjening

Digitale selvbetjeningsløsninger kan have mange fordele både for borgere og myndigheder, men borgerne har som udgangspunkt stadig ret til selv at vælge, om de vil bruge digitale løsninger eller ej. Dette princip illustreres af en ny udtalelse fra Folketingets Ombudsmand.

---

30. juni

Privatskolebørn har ret til at blive hørt før bortvisning eller udskrivning

Artikel 12 i FN's Børnekonvention fastslår et barns ret til at blive hørt i alle forhold, der vedrører barnet. Denne ret gælder også for elever på privatskoler og efterskoler, som skolerne ønsker at bortvise eller udskrive. Det fastslår Folketingets Ombudsmand, Jørgen Steen Sørensen.

---

3. juli

Særdeles kritisabel behandling af anmodning om aktindsigt i Eritrea-sagen

...

I december 2014 bad en journalist Justitsministeriet om aktindsigt i et enkelt dokument – en redegørelse fra Udlændingestyrelsen i den såkaldte Eritrea-sag. (...)

Offentlighedslovens udgangspunkt er, at anmodninger om aktindsigt skal færdigbehandles inden 7 arbejdsdage. Men der gik mere end 4 måneder, før journalisten fik udleveret dokumentet.

"Anmodningen om aktindsigt omfattede et enkelt dokument. Den blev fremsat på et tidspunkt, hvor Eritrea-sagen var højaktuel, og hvor journalisten derfor havde et indlysende behov for hurtigt svar. Det er særdeles kritisabelt, at han skulle vente mere end 4 måneder", siger ombudsmand Jørgen Steen Sørensen.

---

7. juli

Rådet for Anvendelse af Dyr Sygehusmedicin omfattet af offentlighedsloven

Rådet for Anvendelse af Dyr Sygehusmedicin – også kaldet RADS – er efter ombudsmandens opfattelse en myndighed inden for den offentlige forvaltning. Det betyder bl.a., at rådet er omfattet af offentlighedsloven.

13. juli

Skarp kritik af Udbetaling Danmark og Ankestyrelsen i sag om tilbagebetaling af boligstøtte

”Det giver ikke mening”, skrev en kvinde til Udbetaling Danmark, da familiens boligstøtte for et helt år blev krævet tilbagebetalt. Både Udbetaling Danmark og senere Ankestyrelsen afviste kvindens protester, men nu har ombudsmanden givet kvinden ret. Han udtaler samtidig skarp kritik af de to myndigheder for grundlæggende juridiske fejl.

23. juli

Utilstrækkelig undersøgelse kostede hjerneskadet kvinde 2 ud af 3 støtte-timer

En kvinde med en meget alvorlig hjerneskade har netop fået sin socialpædagogiske støtte på 63 timer om ugen tilbage, efter at Lemvig Kommune for 2 år siden skar den ned til 22 timer. Samtidig skal kommunen nu grundigt undersøge kvindens fremtidige støttebehov, inden den træffer en ny afgørelse.

Det er resultatet af, at kvindens partsrepræsentant klagede til ombudsmanden, der bad Ankestyrelsen om i et nyt svar at forholde sig til en række problemer i sagen. (...)

31. juli

Enlig pensionist havde ret til fuld pension, selv om hun husede syg ven

En enlig kvinde fik besked på at tilbagebetale en del af sin pension, fordi hun havde en syg ven boende. Myndighederne mente ikke, at hun i lovens forstand var ”reelt enlig” længere. Men efter ombudsmandens mellemkomst har kvinden netop fået ret i, at hun stadig er reelt enlig og kan beholde sin fulde pension.

8. september

Ombudsmanden: Lovens krav til folkeskolelærere bør matche virkeligheden

Folkeskolerne ansætter ikke sjældent undervisere uden læreruddannelse – f.eks. unge, som alene har en studentereksamen. Den praksis er ikke i overensstemmelse med folkeskoleloven. Derfor har ombudsmand Jørgen Steen Sørensen opfordret Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling til at udarbejde et lovforslag, så den eksisterende praksis kommer til at stemme overens med loven.

11. september

Forkert at tage personlig hjælpeordning fra blind kvinde

En blind kvinde i kørestol blev frataget en såkaldt BPA-ordning, som gav hende ret til personlige hjælpere i 59 timer om ugen. Men beslutningen viste sig at være truffet på et forkert grundlag, og nu skal Odense Kommune give kvinden ordningen tilbage og overveje, hvor mange timer hun er berettiget til.

Det er resultatet af en sag, som ombudsmanden tog op efter at have set den omtalt i en avis. (...)

14. september

Udsigt til rimelige ventetider for førtidspensionister i Odense Kommune

Førtidspensionister i Odense Kommune har hidtil ventet i gennemsnit knapt 10 måneder på at få behandlet en ansøgning om forhøjelse af pensionen. Efter at ombudsmanden har været i dialog med kommunen, er der kommet ekstra personale til, og kommunen lover nu en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på omkring 3 måneder.

15. september

Ombudsmanden: Vi bør lære af Eritrea-sagen

En gennemgang af mere end 7.000 sider i Eritrea-sagen har ikke afsløret væsentlige retsbrud. Men ombudsmanden mener alligevel, at det er vigtigt, at myndighederne lærer af forløbet.

"Myndigheder skal ikke bare følge reglerne – de skal også gøre det på en måde, som understøtter borgernes tillid til systemet. Jeg sætter spørgsmålstegn ved, om Udlændingestyrelsen og Justitsministeriet har levet op til dette grundlæggende princip i Eritrea-sagen", siger ombudsmand Jørgen Steen Sørensen. (...)

16. september

Status i ombudsmandens undersøgelse af Odense Kommunes behandling af børnesager

Folketingets Ombudsmand behandler i øjeblikket en klage (...) over Odense Kommunes behandling af børnesager. (...)

Ombudsmanden afventer nu, at Folketingets Social- og Indenrigsudvalg har afholdt samråd den 29. september 2015 om bl.a. denne sag. (...)

16. september

Kronik: Hvad kan vi lære af Eritrea-sagen?

Mere end 7.000 dokumenter i Eritrea-sagen har ikke afsløret væsentlige retsbrud fra myndighedernes side. Men noget synes alligevel at være gået galt, når der er opstået så alvorlig mistanke om urent trav. Det skriver Folketingets Ombudsmand, Jørgen Steen Sørensen, i en kronik i dag i Berlingske. Han peger på flere forhold, som myndighederne bør lære af, og mener, at Eritrea-sagen fletter sig ind i diskussionen om kulturen i den danske centraladministration.

18. september

Ombudsmanden rejser sag om flygtningeannoncer

Folketingets Ombudsmand er i dag gået ind i sagen om de meget omtalte annoncer, der bl.a. har været trykt i flere libanesiske aviser og er hængt op på danske asylcentre. Ombudsmanden har rejst sagen, efter at annoncerne fra flere sider har været betegnet som vildledende.

29. september

Ombudsmanden: Region Hovedstaden krænkede lægens ytringsfrihed

Region Hovedstaden gik for langt under en telefonsamtale, hvor en læge på Nordsjællands Hospital blev indkaldt til en tjenstlig samtale. Anledningen var lægens hjemmeside med kritik af den såkaldte 1813-akuttelefon. En lydoptagelse af telefonsamtalen viser efter ombudsmandens opfattelse, at lægen med rette kunne opfatte samtalen som et forsøg på at få ham til at stoppe kritikken.

6. oktober

Ombudsmanden: Myndigheder må ikke afvise nye oplysninger

En borger, som har klaget over en afgørelse, kan normalt altid komme med nye oplysninger til sin sag. Ankestyrelsen kan derfor ikke afvise at inddrage nye oplysninger. Det er nu slået fast, efter at ombudsmanden har spurgt til Ankestyrelsens praksis.

13. oktober

Status i ombudsmandens sag om flygtningeannoncer

Folketingets Ombudsmand bad den 18. september 2015 Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet om en udtalelse i sagen om de meget omtalte annoncer, der bl.a. har været optrykt i libanesiske aviser.

...

Ombudsmanden har i dag stillet ministeriet en række supplerende spørgsmål i sagen (...).

13. oktober

Ombudsmanden afslutter Odense-sag

Efter at 107 vanskeligt stillede børn og deres familier nu igen modtager støtteforanstaltninger fra Odense Kommune, afslutter Folketingets Ombudsmand den sag, som han rejste i slutningen af august.

"Jeg noterer mig, at Odense Kommune har erkendt meget alvorlige fejl og trukket alle relevante afgørelser tilbage. På den baggrund kan jeg ikke gøre mere for de berørte børn eller deres familier", siger Folketingets Ombudsmand, Jørgen Steen Sørensen.

20. oktober

Udsigt til hurtigere svar på klager over kommuners afgørelser om aktindsigt

Hvis man klager over afslag på aktindsigt i en kommune eller region, kan man fremover regne med væsentlig hurtigere behandling i Statsforvaltningen.

I en konkret sag havde Statsforvaltningen været 7 måneder om at behandle en klage over en kommunes afslag på aktindsigt. Det fik ombudsmanden til at rejse spørgsmålet om Statsforvaltningens sagsbehandlingstid i aktindsigtssager over for Social- og Indenrigsministeriet. (...)

3. november

Jørgen Steen Sørensen genvalgt som ombudsmand

Et enstemmigt Folketing har i dag genvalgt Jørgen Steen Sørensen som Folketingets Ombudsmand. Ifølge Lov om Folketingets Ombudsmand skal en ombudsmand vælges efter hvert valg til Folketinget. Jørgen Steen Sørensen tiltrådte stillingen som ombudsmand den 1. februar 2012.

24. november

Ombudsmanden afslutter Eritrea-sagen

Ombudsmanden har nu sat punktum i den såkaldte Eritrea-sag. Det sker, efter at Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet har erklæret sig enig i ombudsmandens hovedsynspunkter og taget hans bemærkninger til efterretning.

25. november

Kommuner skal være varsomme med at anmelde børn til politiet

Efter at en specialskolelærer blev overfaldet af en 10-årig elev, anmeldte skolen eleven til politiet. Skolen fulgte dermed de retningslinjer, som Halsnæs Kommune havde fastsat og indskærpet.

Men Folketingets Ombudsmand mener ikke, at skolen skulle have anmeldt eleven, og han fastslår i en ny udtalelse, at myndigheder generelt skal være meget varsomme med at anmelde børn under 15 år til politiet. Det skyldes, at børn under 15 år ikke kan straffes.

27. november

Mulighed for offererstatning kan legitimere politianmeldelse af børn

Kommuner må kun anmelde børn til politiet, hvis det er sagligt og relevant. Det understregede Folketingets Ombudsmand tidligere på ugen i en sag fra Halsnæs Kommune. I lyset af nogle reaktioner på ombudsmandens udtalelse i dag på Altinget.dk understreger han nu, at det bl.a. er sagligt og relevant at anmelde børn til politiet, hvis det er nødvendigt for at sikre f.eks. en lærer eller pædagog mulighed for offererstatning.

4. december

Arbejdsløs musiker havde ret til dagpenge

En kvinde skulle tilbagebetale 160.000 kroner i dagpenge, fordi hun var med i en renæssance-musikgruppe, der i gennemsnit optrådte 1-2 gange om året. Men det krav burde efter ombudsmandens opfattelse ikke have været rejst. Han har derfor bedt Ankestyrelsen om at træffe en ny afgørelse.

8. december

Politidirektørs udtalelser var egnede til at begrænse ytringsfrihed

Politidirektøren på Fyn havde efter det oplyste ikke til hensigt at begrænse de ansattes ytringsfrihed, da hun i en artikel i Fyns Amts Avis den 26. oktober 2015 udtalte sig om landbetjentene på Ærøns adgang til at ytre sig. Men politidirektørens udtalelser var egnede til at skabe usikkerhed blandt de ansatte om deres ytringsfrihed. Det skriver Folketingets Ombudsmand, Jørgen Steen Sørensen, i en udtalelse til Fyns Politi.

10. december

Ombudsmanden udtaler kritik af flygtningeannonce

Den såkaldte flygtningeannonce, som udlændingemyndighederne i september indrykkede i libanesiske aviser, var ikke i overensstemmelse med reglerne for offentlige myndigheders vejledning af borgere. Annoncen var egnet til at give bl.a. syriske flygtninge en forkert opfattelse af den danske asylordning. Det konkluderer Folketingets Ombudsmand.

18. december

Ombudsmanden tilfreds med udgang på sag om flygtningeannonce

Ombudsmanden er tilfreds med Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriets seneste udmelding i sagen om den såkaldte flygtningeannonce i libanesiske aviser. Han noterer sig bl.a., at ministeriet ved fremtidige informationsindsatser vil være opmærksom på målgrupper og på præcision i kommunikationen.

Det er ombudsmandens reaktion, efter at han i går modtog Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriets kommentarer til den kritik, som han offentliggjorde den 10. december 2015. (...)

18. december

Myndigheder skal give journalister præcis henvisning til offentligt tilgængelige oplysninger

Myndigheder kan undlade at give f.eks. journalister indsigt i faktuelle oplysninger fra interne dokumenter og ministerbetjeningsdokumenter (ekstrahering), når disse oplysninger allerede er offentligt tilgængelige. Men loven kræver, at journalisten så får en præcis henvisning til, hvor oplysningerne kan findes. Journalisten skal nemlig kunne se, hvilke konkrete oplysninger myndigheden har undladt at ekstrahere.

Det fremgår af en ny udtalelse fra ombudsmanden.
